פרשת **ויקרא-פורים** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתק"מ שנה כ"ח

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

מה שאלתך וינתן לך

תבונה רבתי ואוירה חגיגית היתה ניכרת בארמונות המלך, שולחנות ערוכים בכלים נאים ומעוטרים בזהב וכסף, מנורות זהב ממולאים באבני חן נשתלשלו מתקרותיו, והפיצו אור נעים על כל היכלותיו, כל משרתי המלך מוכנים ומזומנים לקבל פני כל בני המדינה, אשר נקראו לבוא אל המלך עפ"י פקודתו והוא יפתח את אוצרותיו, וכל אחד יוכל לבוא אל המלך ביום המיועד ולהביע משאלותיו, והמלך ימלא בקשתו, והוא כדי להראות את עושר כבוד מלכותו ואת יקר מדת טובו וחסדו ואהבתו לכל אוהביו.

ביום המיוחל נהרו אלפים ורבבות המון עם מלובשים בבגדי חג וצהלתם על פניהם ותקוותם בלבם שביום זה ימולא ככל משאלותיהם, ומה מאוד שמחו כשהגיעו להארמונות המפוארים וראו את הסעודות והשולחנות מלאים כל טוב במטעמים ומעדנים.

אמנם המלך בחכמתו רצה שרק מי שבאמת מעריך ומכיר בגודל טובו וחסדו שעשה עמהם הוא יוכל לקבל כל הצטרכותיו, על כן אמר להביא יינות משובחים ועתיקים למלא גרונם של ההמון המשולהב, וכמובן שהשוטים נתלהבו מהיינות המשובחים ושתו בלי גבול עד ששקעו בתרדימה עמוקה, אבל החכמים ידעו והבינו את אשר לפניהם שהוא כעין הסחה להסיח דעתם מלבקש משאלותם, על כן אזרו חיל ונפלו לפני המלך והתחננו לפניו שימלא כל הצרכותם ודי מחסורם.

והנמשל מובן, שימי הפורים הבאים עלינו לטובה נתרוממה ונתגדלה בקדושתה יותר מיום הכיפורים, ודורשי רשומות השוו את יום הקדוש בכ' הדמיון ליום הפורים אשר ערכה וגדלותה הרי היא כעין פורים, וביום קדוש ונורא זה הקב"ה פותח שערי רחמים לפני בני ישראל והשכינה הק' אומרת: בני, שאל מה דבעית ויתנו לך, אכן מפני גודל הזמן ציוה לנו הקב"ה חייב איניש לבסומי בפוריא, כדוגמת המלך שלא רצה שכולם יבקשו ממנו רק מי שזכה לזה באמת.

וזאת היא עבודתינו בימים יקרים אלו אין עבודה אלא תפילה, לעמוד בתפלה ולבקש על נפשינו ונשמותינו שנזכה להתעלות בימים אלו בתורה ועבודה ולהוושע בכל מילי דמיטב, וכמו שפי' בספה"ק תורת אמת "והימים האלה נזכרים ונעשים" שבימים הללו אנו נזכרים לפניו יתברך לטוב, ונעשים כל משאלותינו לחיין ולשלם.

ומי הוא אשר לא יהי' מיודעי העתים ולא ינצל כל רגע ודקה מימים נעלים אלו ויהי' ח"ו בבחינת אדם ביקר ולא יבין נמשל כבהמות נדמו, כידוע מה שפי' בספה"ק הפסוק אדם ב"יקר" כשהאדם נמצא ביקר בזמן ועת יקר, ולא יבין שאינו יודע ומבין ומנצל את יקרת הזמן, נמשל כבהמות נדמו הרי נדמה היא לבהמה החסרה דעת ותבונה ח"ו, אלא אדרבה ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ו"יקר" וממנו נקח לעבוד את ה' כל הימים.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דרש תפרים - לקיטת תפרים ..... ד
קדוש יאמ"ר ..... ו
בשפתי צדיקים - לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה - דורש טוב ..... ט
שבח"י רפבן ..... י
פינת קדתך ..... יב
חוקים להורותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
לשכת הסרים ..... כא
היכלא רבא ..... כג
נועם שבת ..... ל
פשולחן מלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

בס"ד

קהל יטב לב
ד'סאטמאר
קרית יואל יצ"ו

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
Kiryas Joel

Main Office: 16 Garfield Road | Monroe, NY 10950 | **Tel.** 845.774.4040

ימי השמחה פורים תשפ"ד לנ"ק

זמני ימי הפורים
בצל הקודש

מנחה ושל"ס
שבת זכור
בשעה 7:00
מעריב תיכף אחר של"ס

תפלת שחרית
ביום הפורים
בשעה 10:00

קריאת המגילה
ליל פורים - מוצש"ק
בשעה 9:30

קריאת המגילה
ביום הפורים
בעדך 11:30

עריכת השלחן
ליל פורים - מוצש"ק
בשעה 12:15
בהיכל השלחנות

קבלת קהל
בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א - 5 צאנז
משעה 4:30 עד 6:30

עריכת השלחן "משתה היין"
בשעה 7:00 - בבית המדרש הגדול

עריכת שלחן הטהור שושן פורים - בבית מדרשינו הגדול בוויליאמסבורג - בשעה 6:30

בברכת שמחת פורים ושמחת תמיד
הנהלת הקהלה

עבודת ה' גם בעניני גשמיות, ע"י תשובה מקודם, וכבר ההתבוננות כי חיותו הוא חלק אלוק ממעל

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. הן נודע חובת האדם לעבוד לבוראו ית"ש בכל דרכיו, אף בעניני גשמיות, אך היות וקשה מאוד לבוא למדריגה נעלה זו, על כן **העצה היעוצה היא שקודם התיישבו לאכול ולשתות וכדו' יהרהר בתשובה, ובזה יכנע יצרו ויוכל לאכול ולשתות בקדושה;** (ראה צעט"ק להרר"א זי"ע סעיף ט"ו קודם נטילת ידיו לאכילה ואמר תפילת השב של רבינו יונה כו' עיי"ש) **"גם ישכיל גודל מדריגת האדם שיש בו חלק אלקות, ואיך יעשה עניני גשמיות בחלק אלקות, רק יעשה הכל בקדושה לעבודתו יתברך".** וזהו הרמז: **"אדם כי יקריב מכם קרבן לה'"** שרוצה לקרב עצמו להבורא ב"ה **"מן הבהמה"** אף מן הבהמיות, שהן התאוות הגשמיות, אכילה וכדו', ואיך יוכל לבוא למדריגה זו, על כן אמר: **"מן הבקר"** לשון 'ביקור', כמו שהקרבן צריך ביקור ממום, כן הרוצה להתקרב אל השי"ת צריך ביקור ממום, שהוא הפגם שעשה ח"ו, ולחזור בתשובה, כאמור, וגם **"מן הצאן"** רומז לחשיבותן וקדושתן של ישראל שנקראו 'צאן קדשים' (יחזקאל לו, לח), **'צאן מרעיתי'** (שם לד, לא) [ודרשו בי' חז"ל (בתענית יא): **"לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו"**] "וכשישכיל שגודל החשיבות הוא מחמת החלק אלקות שבתוך האדם, בזה: **'תקריבו את קרבנכם' אף מן הבהמה,** כנ"ל".

דודאים בשדה

(מגדולי תלמידי הרבי רבי אלימלך והרבי מלובלין זללה"ה)

הקמצן בממונו גם יגיעת גופו בעבודה אין רצוי ח"ו

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן תקריבו את קרבנכם. "יאמר על דרך מוסר, כי האדם המתענה ועושה כמה מצות בגופו, ואמנם חס הוא על ממונו מלהוציא פרוטה לשם ה', לא יירצה מעשיו לפני ה'. ועל זה כתיב (פסוק ד): **'וסמך ידו על ראש העולה ונרצה לו לכפר עליו',** כי נתינת ממון יכונה יד, וזהו: **'וסמך ידו על ראש העולה'** ואז **'ונרצה לו לכפר עליו', ולא זולת".** והנה, הארץ נתן לבני אדם, וכל מה שמנדב אדם לה' כאילו הקריב משל עצמו. אמנם מי שאינו מקריב אלא את עצמו וגופו אך לא מממונו, הרי זה כאילו מכבד את ה' משל הקב"ה, שהרי כתיב (יחזקאל לד, לא): **"צאני צאן מרעיתי".** ואמרו חז"ל (תענית יא): "לעולם ימוד אדם עצמו כאילו קדוש שרוי בתוך מעיו". על כן אמר הכתוב: **"אדם כי יקריב מכם"** שאינו מקריב אלא משל עצמו וגופו, אך לא מממונו, זהו: **"קרבן לה'"** השייך לה', ואין זה כלל משלו. אבל **"מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן"** אם מקריב לה' מממונו ומנכסיו, אזי **"תקריבו את קרבנכם"** של עצמכם, כי ממונו שלו הוא, שהרי את הארץ נתן לבני אדם.

חתם סופר

(דרושים ואגדות מכת"י, תשנ"ח)

רחמנא לבא בעי, והמעשה נחשב רק לפי איכות הכונה

אשה ריח ניחוח לה'. במשנה (סוף מנחות) איתא: **"נאמר בעולת בהמה אשה ריח ניחוח, ובעולת עוף אשה ריח ניחוח, ובמנחה אשה ריח ניחוח, לומר לך אחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוין לבו לשמים"** (הובאה ברש"י פסוק יז ד"ה לא יבדיל). ב'טורי זהב' (או"ח נו א סק"ב) הקשה ממה נפשך: אי מיירי בכוונה, למה ישוה המרבה עם הממעיט, הרי גם המרבה מכוין ועדיף יותר (עיי"ש שפירש הכוונה, שסיבת המיעוט היא גם לשם שמים). **"אף על פי כן נראה דקושיא מעיקרא ליתא. כי באמת אין הפרש בין מרבה לממעיט, אף אם שניהם מתכוונים לטוב. כי בעבודת הבורא אין נפקא מינה בריבוי, רק בהתעוררות רצון אמת בלב. ואדרבה, מי שאינו יכול לעשות הרבה, ומכוון בהמעט, אפשר חשוב יותר"**

שפת אמת

לימוד זכות, שכל המכשולות נגרמים מזוהמת הגויים

ואם נפש אחת תחטא בשגגה מעם הארץ וגו'. "הנה, שמעתי **מהרב החסיד בוצינא קדישא מו' משלם זוסמאן נ"י** פירוש הפסוק (תהלים קו, לה) **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** והיה לו לומר 'וילמדו מ'מעשיהם'. אבל באמת הגוים בעשותם עבירות, דהיינו ניאוף וכיוצא בו, נתהוה מחמת זה קליפות, והאויר מלא מזה, ומי שאין לו דביקות בהשי"ת מתערב בגוים, ר"ל בקליפות ההם, ודם המחטיאין אותו כמעט בעל כרחו רח"ל. וזהו: **'ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם',** הם הקליפות של גוים המחטיאין בעל כרחו, עכ"ד ודפח"ח. וזהו שאמר: **'ואם נפש אחת תחטא בשגגה'** זהו: **'מעם הארץ',** ר"ל החטא הזה בא 'מעם הארץ', מגוים, ממעשיהם הם המחטיאין בעל כרחך כנ"ל.

אורח לחיים

[ועי' כעי"ז בספה"ק עבודת ישראל פר' שמיני ד"ה ויאשא אהרן וכ"דעת משה" פר' עקב בשם המגיד הק' ממעזריטש זי"ע עה"פ 'טוב מעט לצדיק' ע"י 'המון רשעים רבים', עיי"ש. וע"ע בספה"ק אמרי פנחס פר' פנחס].

זהרורי אורה
מספרים הקדושים,
בפרשה יפה נדרשים

תורה ותפילה

לאמץ ידים בכוחות איתנים
בתורה ותפילה עמודי עולמים,
הצדיקים חיזוק כל הימים

תורה

דיבור של תורה ממשיך קדושה על האדם אף שאינו ראוי לכך מצד עצמו

אדם כי יקריב מכם וגו'. פי' האדם ההולך בדרכיו ואין לו שום התקרבות לה' ב"ה יקח לו ראוי' מן הבהמה שנעשי' הקדש לחקרבה על פי דיבורו של האדם שאמר הרי זו עולה ונעשית קודש קדשים רק ע"י דיבורו והבל פיו של האדם עלי' ואע"פ שהבהמה עצמה לא נשתנית והיא כמו שהיתה. אך הדבור שמוציא האדם הוא קודש קדשים והוא שחל על הבהמה והקדישה **א"כ יראה האדם גדול הקדושה אשר בו. ומה עוד ק"ו הדבור של תורה ותפלה לפני הש"י.** וז"פ **'אדם כי יקריב מכם'** שרוצה להתקרב לה', **'מן הבהמה'** יבין מעצמו שחל הקדושה עלי' ע"י דיבור פיו. ובזה **'תקריבו את קרבנכם'** כי די לו בהרוח ה' אשר בקרבו והוא משכן לו.

תפארת שלמה

'והגית בו יומם ולילה', שבכח התוה"ק יגיה את עצמו בכל עת, וע"י עסק התורה לפנות בוקר זוכה לתשובה

או הודע אליו חטאתו. כתב על זה בזוה"ק (ח"ג כג) **מאן דקאים בלילה למלעי באורייתא אוורייתא קא מודעת ליה חוביה** כו', **והוא לא אנשי ליה, ותב בתיובתא קמי מאריה** כו' עי"ש. והנה הדין הוא **'ספר שאינו מוגה אסור לשהותו'**, משום שנאמר אל תשכן באהליך עולה. **ו'ספר שאינו מוגה הוא האדם בעצמו', כי כן הוא ע"י לימוד התורה, צריך האדם להתעורר בתשובה על חטאיו שעשה כל הימים.**

והמשהה ספר שאינו מוגה, שהאדם אינו מגיה את עצמו על כל דרכיו לשוב בתשובה, עובר על בל תשכן באהלך עולה, וע"ז כתיב (הישע א, ח) **'והגית בו יומם ולילה'**, שצריך להגיה בעצמו תמיד, ופסול הנמצא בסוף הספר נפסל ג"כ כל הספר, כן הוא ג"כ ספר תולדות האדם, אשרי זקנותינו שלא ביישה את ילדותינו (סוכה ע, א) וז"ש (אסתר ג, כה) **'אמר עם הספר ישוב מחשבתו הרעה'**, ר"ל **כאשר האדם אומר ועושה עם הספר שלו שיהיה כשר, ישיב מחשבתו הרעה הש"י יעזור לו ג"כ לבטל כל המחשבות רעות.**

תפארת שלמה – פר' בשלח

תפלה

באין קרבנות, יש לנו את כח התפילה אשר אין כמותו לקרב אותנו, כי 'דברים אני מבקש מכם' וזה העיקר

ואם כל עדת ישראל ישגו וגו'. הנה במדרש פר' תצוה בפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה לקדש אותם'** הה"ד **'קחו עמכם דברים ושובו אל ה'**, ולפי שישראל אומרים רבש"ע הנשיאים חוטאים ומביאים קרבן, אנו אין לנו קרבן, אמר להם **'ואם כל עדת ישראל ישגו'** כו', אמרו ליה עניים אנו ואין לנו להביא קרבנות, אמר להם **'דברים אני מבקש מכם' הה"ד 'קחו עמכם דברים' כו'**, עכ"ל המדרש תצוה כו'.

ועד"ז יהיה פי' הפסוק **'וזה הדבר אשר תעשה – לקדש אותם'** פי' תקדיש אותם בהדיבור, שתקדש את הדיבור שלהם, שיהיו מקורבים אל הש"י על ידו. וע"ד שפירש"י על הפסוק **'אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי'** ופי' **'בצלותי ובבעותי'**, כי התפילה נמשלה לקשת שזורק חצים למרחוק. ומשיג מבוקשו ממקום רחוק. וזה שאמרו רז"ל דברים העומדים ברומו של עולם הוא התפלה', הורו בזה שהתיבות של התפלה פרחין לעילא ולעילא עד דמטאן לצדיק ה"י עלמין וכו', **והאיש הנלבב והמשכיל מקשר כל חושיו וכחותיו ומחשבותיו לתיבות התפלה ומעלה את עצמו נפשו עם רוחו ונשמתו עם תיבות התפלה גבוה מעל גבוה וכו' שכשיעלו ויפרחו הדבורים באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם מפני שאתם מקושרים בהם, וזהו 'קחו עמכם דברים ושובו אל ה' וגו'.** ר"ל שתקחו את הדברים עמכם כלומר **שתקשרו את עצמכם אתם מאד, באופן שכשיעלו ויפרחו הדיבורים, באותו זמן תעלו ותפרחו גם אתם עמהם, מפני שאתם מקושרים בהם וזהו 'ושובו אל ה', ר"ל שדרך זה תוכלו לשוב, ובלא זה לא, כי נתרחקת מאד, וזה הדרך מקרבם מהרה אל ה'** כו'.

צמח ה' לצבי

עיקר אמונה ובטחון הוא תפילה, ועי"ז מתקשר בתפילתו עם כל נשמות ישראל, וכך נמתקין הדינים

אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם והקריב על חטאתו אשר חטא פר בן בקר וגו'. הנה כתיב **'וצדיק באמונתו יחי'ה' כי זה יסוד ושורש לכל עבודה, שתהיה מחמת אמונה אמיתית דהיינו שנאמין באמת בהשגחתו ית"ש, וכאשר יתקע בלבו האמונה הזאת בודאי יאמין ויבטח בתפלתו בעת שמתפלל לפניו ית' ויתפלל באמונה שלימה מחמת שמאמין באמת לאמיתו שאין יכול לבוא שום חיות ופרנסה רק מאתו ית' אזי יראה למלאות רצונו ית' ולהתפלל ולבקש ממנו ית' מקורות לבו ועי"ז הוא מקשר ומייחד כל העולמות** וכו'. כי עיקר האמונה הוא נקרא תפלה כי מאמין בד' ומתפלל לפניו.

ועיקר התפלה הוא לכלול עצמו עם כל נשמות ישראל וכו' ולקשר וליחד ולהעלות כל הנשמות ע"י בחינת האמונה ותפלה כנ"ל ואז יוכל לבוא לידי בחי' קבלת התורה וכו', והצדיקים מחזיקים עצמם בחיזוק גמור באמונה שלימה ומתפללים בכל הנשמות וכוללים גם נשמת התועים ומעלים אותם למקור העליון. והצדיק מתחזק עצמו באמונה כנ"ל ומתפלל לפניו ית' כנ"ל ומבטל כל הפ"ר דינין בידוע וזהו **והקריב את קרבנו פ"ר בן בקר** וגו' (עיי"ש הבי' באריכות).

לקוטי תורה – טשערנאביל

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצר הפרוה שרים, רגותנו הקדושים עצי התמרים

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה. דהנה יש לומר בטעם הקרבנות עפ"י מה שכתב בעקידה דהירא מאלקים אין לו אלא יראה אחת מאחד ואין לו יראת הברואים דהוא מושל על הכל, אבל מי שאינו ירא אלקים יש לו כמה יראות נכל הברואים, וכשעובד אלקים מכניע כל הכוחות תחת הנשמה, משא"כ כשהוא נמשך אחר הבהמיות, וא"כ קי"ו מה הכח של הברואים הנמצאים אצלו מושלים עליו מכש"כ מה שהוא חוץ ממנו ע"כ, ועפי"ז ענין הקרבן שבאעל שוגג ולא על המזיד, כי אם הוא מושלעל כח הבהמה שאצלו ובתוכו אז הבהמה שחוץ ממנו משועבדת לו ומוראו עליה, אבל במזיד הבהמה שבו כבר התגבר עליו ואיך הבהמה שחוץ ממנו תשמש לו, והיינו אדם כי יקריב מכם קרבן לה' מן הבהמה, דהיינו שבהמותו ישעבד לה', והאך יבא לידי מדה זו, לזה אמר מן הבקר ומן הצאן תקריבו וגו'.

(ישמח משה)

☆

ויקרא אל משה וגו'. וי"ל עפי"ט שפירשתי אמר השי"י לאברהם כי עתה ידעתי כי ירא אלקים אתה, על פי מה ששמעתי כי צדיק אחד אמר אפילו אם יאמר השי"י שהוא צדיק שודאי אמת הדבר אבל אינו בטוח ומאמין שהוא צדיק רק באותו רגע ממש, ולא ברגע שלאחריו כי אמרו ולא תאמן בעצמך וכו', וע"ד שאחז"ל המקדש את האשה על מנת שאני רשע אעפ"י שהיה צדיק מקודשת שמא ערער וכו' ע"כ, וז"ש לו השי"י עתה ידעתי, היינו על רגע זו ידעתי כי ירא אלקים אתה, ולא א"ל רגע שאחריו, כי ברגע יכול להשתנות לגריעותא והידיעה אינו מזדקק לבחירה לעתיד העתיד, וז"ש ויקרא אל משה בקריאה של חיבה, ונכתב אי זעירא עאילו לא נכתב רק ויקר לשון מקרה, לומר שמשה עוד היה שפל ועניו ולא התגאה ע"זכי היה חושב שאין זה רק במקרה באותו רגע, אבל ברגע שלאחריו היה נדמה לו כאילו וידבר הי אליו בלשון קשה.

(ייטב לב)

☆

אדם כי יקריב מכם קרבן לה' וגו'. וי"ל עפ"י דברי הרמב"ם אל יאמר האדם הריני עושה מצות התורה בשביל שאקבל הברכות הכתובות בה, או שאזכה לחיי עוה"ב ואפרוש מעבירות כדי שאנצל מקללות ועונש של עוה"ב, שאין ראוי לעבוד השי"ת עד"ז שזה נקרא עובד מיראה, ואין עובדן עד"ז רק עמי הארץ וקטנים שמחנכין אותן לעבוד מיראה עד שתרבה דעתו ויעבדו מאהבה וכו', ולזה אמר אדם כי יקריב מכם קרבן לה', היינו שיהיה לה' דייקא בלתי תערובות שאר דבר זר ומחשבה פנויה, אף כי מן הבהמה וכו' תקריבו קרבנכם דייקא, כי נצמח מזה ג"כ טובה לכם ונקרא קרבנכם, אבל אתם לא תהיו עושם אך לה' לבדו בלתי שום תערובות.

(קדושת יו"ט)

☆

ויקרא אל משה. ברשי"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, וי"ל לפי הכתוב שאמרו בני ישראל אל משה קרב אתה ושמע וכו' ואת תדבר אלינו את כל אשר ידבר הי וכו', ופרש"י ואת תדבר אלינו התשתם את כוחי כנקיבה שנצטערתי עליכם וכפיתם את ידי כי ראיתי שאינכם חרדים להקרב אליו מאהבה, וכי לא היה יפה לכם ללמוד מפי הגבורה ולא ללמוד ממני, ואכן מאז מעמד הנבחר לא זכו ישראל לשמוע קול הי רק למדו ממשה כפי שמוכח בהפסוק ויקרא הי אל משה וכו' וכתב רשז"ל ויקרא אל משה הקול הולך ומגיע לאזניו וכל ישראל לא שומעין, יכול

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

בקריאתו 'והקרב והכרעים' הרגיש שמנקה קרבו וכרעיו

והקרב והכרעים ירחץ במים והקריב הכהן את הכל והקטיר המזבחה עלה הוא אשה ריח ניחח לה'. הרב החסיד מו"ה יעקב יודא הכהן גליק ז"ל, בהיותו חתן, הלך ליקח ברכה מאת הגה"ק בעל ייטב לב מסיגוט זי"ע לפני השבת באווארפין שלו, והיה זה בערב שבת קודם פרשת ויקרא, אמר לו הייטב לב בזה"ל: **"דיין מאטע ר' בן עיון וועט דיר העלפן פאסטן, און איך וועל דיר העלפן תשובה טאן"**, אחר זה התחיל הייטב לב להעביר את הסדרה 'שנים מקרא ואחד תרגום', ומיד הרגיש החתן בנפשו איך שהרה"ק התחיל בעבודתו הק' לעוררו, והתחיל החתן לבכות מאד, וכאשר הגיע הייטב לב אל הפסוק "והקרב והכרעים ירחץ במים", **הרגיש החתן בעצמו כאילו הוא תולש מקרבו את הקרב והכרעים, ופרץ בבכיות גדולות,** בינתיים נכנסה הרבנית הצדיקת ע"ה, וכראותה איך שהוא פורץ בבכיות גדולות, קראה ואמרה אל בעלה: "לאז אים שוין גיין דעם בחור", ושוב חדל מלעוררו לבכי, ומאז לא הרגיש כלום, (ופע"א תחת א' השיחים עם נכדו כ"ק רבינו מסאטמאר זי"ע ספרתי לפניו את הסיפור הנ"ל, ואמר לי כי גם כן שמע וידע מזה).

גדולת יהושע (ח"ב עמ' נ)

שמעו את קול הקריאה ת"ל קול לו קול אליו, משה שמע וכל ישראל לא שמעו, מאוהל מועד מלמד שהיה הקול נפסק ולא היה יוצא חוץ מאוהל מועד, וכיון שמשע מפסוק זה שנפסק עמהם הדיבור ולא שמעו רק אל משה, לכן הוסיף רש"י בשבילכם הוא נדבר עמי, שכיון שהם לא רצו להתקרב אליו ולשמוע בקולו במעמד הר סיני לכן נדבר רק עמי ואלו הק דברים קשים כגידין לבני ישראל אשר לא רצו להתקרב אל הקב"ה מאהבה.

(ברך משה)

☆

ויקרא אל משה. ברש"י איתא צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכם הוא נדבר עמי, ונל"פ עפ"מ דאיתא בישמח משה לפרש בדרך משל למי שהוא רעב ואוכל, הוא משביע הרעבון בכל מאכל אף בהפחות והגרוע שבמאכלים ואף בלחם יבש, אכן אם ירצה להשביע הרעבון שלא על ידי אוכל, כגון על ידי שמיעה או ראיה, לא יתכן כי אם כשישמע דבר נפלא הפלא ופלא שמתענג בו מאד, ואזי שוכח רעבונו ומשביעו זמן מה, כגון בשמיעת קול זמר שלא נשמע כמוהו בפה או בכלי, או מעשה נפלא שמתענג השומע, ובטעם הדבר למה במאכל ישבעו אף בפחות, ובשאר דברים לא ישבע רק בדבר נפלא, משום שהמאכל טבעו להשביע מצד התולדה, לכך משביע אף במאכל פחות, אבל שמיעה וראיה אין טבעם להשביע, רק שישמשו במקום המאכל שיהיה כאלו אוכל, ולזה צריך האדם והיה עושה הכנה ראויה להקרבת הקרבן בכל הכוונות הראויות, לא היה צריך להקריב עצם הקרבן כי היה די בכוונותיו, ומה שצריכים עוד להקריב עצם הקרבן הוא מחמת שאין כוונת האדם באופן היותר מועיל, ובוודאי משה רבינו הגיע למדרגה נעלה וגבוה זו שלא היה צריך להקריב קרבן, והיה די לו במה שהיה מכוין כוונה זכה במעשה הקרבנות, ולזה כאשר ציוה השי"ת למשה על מעשה הקרבנות ולא די במה שילמדו ויכוונו במעשה הקרבן, והוא מחמת שאינם מכוונים בכוונה זכה וראויה, אמר הקב"ה למשה צא ואמור להם דברי כיבושין בשבילכ"ם הוא נדבר עמי, כלומר שפרשת הקרבנות לא נאמר כי אם בשביל ישראל, מאחר שלא זכו מחמת מיעוט כוונתם הזכה שיחשב להם הכוונה כאילו הקריבו בפועל ממש. **(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)**

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבות יה"ק עצי התמרים

ימי הפורים לא נבטלים, כי המה מענין גאולה העתידה והכנה לו

שמעתי ממרן הרה"ק אדמו"ר מסאטמאר זי"ע, שביאר דברי חז"ל (הובא ברמב"ם הלכות מגילה פ"ב ה"ח) ש'כל המועדים יהיו בטלים חוץ מימי הפורים', **כי הפורים הוא יו"ט של מחיית עמלק, אשר ענין זה יושלם בעת הגאולה, שאז ימחה לגמרי זכרו של עמלק ורוח הטומאה תעבור מן הארץ, ובפורים יש לנו הארה מזמן העתיד של ימות המשיח, כי הוא מועד של מחיית עמלק, וע"כ לא יתבטל לעת"ל, כי אדרבא אז יושלם המועד בתיקונו השלם,** עכת"ד. וכדברים האלה מבואר גם בס' "ליקוטי תורה" למהר"ם מטשערנאביל זצ"ל שכ' שלפי שלעתיד לבוא תהי' הארה נפלאה ונשגבה כ"כ שלא יהא יכולת לסובלו, **ע"כ ניתן לנו הפורים, שעי"ז יתרגלו קצת להארת ימות המשיח המאיר בפורים, ובכח זה יוכלו לקבל ההארה בעת הגאולה, שכבר הורגלו עיני הנשמה בראיית האור.**

אמונת עתיך (ח"א, ע' רע"ז)

ב'פוריא' יש כח לצדיקים לשנות ה'אושפיזא' דדוחקא לרווח והצלה

בפורים דשנת תרצ"ד לפ"ק פירש רביה"ק זי"ע מאמרם ז"ל (מגילה ז:) חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, ואמר ד"חייב" הוא מלשון בעל חוב, **היינו דכל אדם נשאר בעל חוב במשתה היין של פורים שלא יוכל לשתות ככל החיוב. ואומרים "עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי" היינו דעל כן נקוה דכשיגיע הזמן אשר רוח הטומאה יעביר מן הארץ, ולא נדע עוד בין ארור המן לברוך מרדכי, אז עלינו לשלם כל החובות שאנחנו נשארים חייבים עכשיו בימי הגלות החל הזה.**

ובפורים דשנת תש"ד לפ"ק בימי החורבן הנורא כאשר תקפו הצרות, והי' שתוי מאוד, והובילוהו לחדר המטות והשכיבוהו על מטתו, ואז ניגש אליו המשב"ק לחלוץ נעליו, ופגע בשל ימין תחלה וביקש לחלצו, אז אמר לו רבינו זי"ע כנראה שאתה הנך בבחינת 'שלא ידע', הטרם תדע מאמרם ז"ל (שבת דף סא.) דחולצין תחלה של שמאל. ואמר אז על מאמרם ז"ל (ב"מ דף כ"ג:) **בהני תלת מילי עביד רבנן דשני** [פי' בהני תלת מילי מותר לת"ח לשנות ואי"צ שיאמר האמת] **בפוריא באושפיזא** כו', ואמר על פי המהרש"א ז"ל דפירש "פוריא" על פורים, ואמר דהנה על הכתוב (דברים כג ח) 'לא תתעב מצאי כי גר היית בארצו', פירשיז"ל שהי' אושפיזא בשעת הדחק, **וזהו הכוונה עביד רבנן דשנו בפוריא באושפיזא, היינו דבפורים יש כוח ביד חכמים לעורר רחמים שנזכה לשנות ולהחליף האושפיזא בשעת הדחק שיש לנו, ושנזכה לצאת מצרה לרווחה.**

תמר יפרח (דף נה, אות ק"ם)

דבר נפלא שישנה טבעו. והנמשל מובן, דכל המצות כולם חמה והנמשל תועלת לנו בטבע, אף שאין אנו יודעים סיבת התועלת, אלקים הבין דרכה והוא ידע את מקומה, ונמצא דהעושה המצוה בפועל, הוא בנקל שיעשה התיקון והיחוד שראוים להיות על ידי מצוה זו בעשיה כפשוטו ואפי' בלי כונת סודות נסתרים, מה שאין כן כשאין עושה המצוה בפועל, רק דוגמא במקומו, שזה אין טבע התיקון, וצריך להיות בטהרה וקדושה נפלאה וכונה זכה שיעלה כאלו נעשה בפועל, ובכן יש לומר כי אלמלא זכה

פנינים מתורתן של מרן רבינו"ק בעל דברי יואל זי"ע
מספר "קדושת יואל" לשבת אשר עתה יצא לאור

המן השיג שתמיד יש להם ישראל כח השבת ואמר שצריכים להתאמץ כנגדם לבטלם

במסכת מגילה (יג, ב) **אמר המן לאחשורוש, בני ישראל מפקי לכולי שתא בשה"י פה"י, ופירש רש"י שבת היום פסח היום.** ותמוה כי למה לימר דבר זר כזה, שמתנגלים ישראל בכל יום שבת היום, גו בזמן שהכל יודעים שבני ישראל עוסקים בפרנסתם כל ימות השבוע, ואינם שובתים רק ביום השבת בלבד.

ואפשר לומר בהקדם מה שאמרו ז"ל במסכת ביצה (טז, ב) תניא אמרו עליו על שמאי הזקן, כל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, מצא בהמה נאה אומר זו לשבת, מצא אחרת נאה הימנה מניח את הראשונה ואוכל את האחרונה.[1]

ולכאורה יש להבין למאן מאמרם שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת, דהלא מה שאכל בימות החול היה רק בהכנה שיוכל לאכול את הבהמה הנאה ביותר ביום השבת, אבל בפועל לא אכל בימות החול לכבוד שבת, אם כן מה זה שאמרו שכל ימיו היה אוכל לכבוד שבת.

ואפשר לפרש על פי מה דמציינו בפרשת קרבן פסח, דכשנכנסו ישראל להקריב את הפסח במצרים, כתיב (שמות יב כח) 'וילכו ויעשו בני ישראל כאשר צוה ה' את משה ואהרן כן עשו', ופירש"י כי אף על פי שעדיין לא עשאוהו, מכל מקום כיון שקבלו עליהם מעלה עליהם הכתוב כאילו עשאוהו. וממילא כל שכן כשהאדם מכין את עצמו לעשות ליזה מצוה, הרי הוא נמשך תיכף ומיד כאילו עשה אותה מצוה.

וכמו כן הוא לענין הכנה לשבת קודש, כי בעת שהאדם מכין את עצמו לקראת יום השבת, הרי זה נמשך תיכף ומיד כאילו עשה אותה, וזה הוא ממשיך מאורה וקדושתה של יום השבת גם לימות החול. ולכן על האדם להכין את עצמו בכל ימות השבוע לקראת שבת מלכתא, וכל דבר שהוא עושה בחול ירצה שיהיה על מד היותר טוב לכל מה שנוגע ממנו אל השבת, ועל ידי זה יוכל להמשיך מאורה והשפעתה של השבת גם על ימות החול.

ולכן שמאי הזקן אשר בחכילתו בכל ימות השבוע הכין את עצמו לקראת יום השבת, הרי המשיך עליו את קדושת יום השבת גם לימות החול, על כן שפיר נמשך לו כאילו כל ימיו אכל בפועל לכבוד שב"ק.

ובזה אפשר לפרש מה שאמר המן הרשע למחשורוש כי בני ישראל מפקי לכולי שתא בשבת היום, דהמן הרשע בגודל רשעתו ידע והשיג ענין זה, שעל ידי שמכינים את עצמן בימות השבוע לכבוד שבת קודש, הם ממשיכים מאורה וקדושתה גם לימות החול, ולזה כיוון באומרו דמפקי לכולי שתא בשבת היום, הייט שיש להם כח גדול זה של קדושת יום השבת בכל עת תמיד, ולכן צריכים להתאמץ כנגדם ולבטלם.

(פוריס שנת תשכ"ג לפ"ק)

זהירות בענין מלבושי חסידות ואף ללבוש בגדי שבת בשושן פורים

בענין מה שיש להתאמץ בעניני לבוש אצל האנשים לילך בזקן מגודל ופיאות ארוכים, ולילך במלבושי חסידות, ואף ללבוש בגדי שבת בחול המועד ובשושן פורים[2]**,** אף שלא היו מזהירים בזה כל כך בשנים קדמוניות לפני מלחמת עולם השניה, ומה גם עכשיו שהדור בכלליות חלוש יותר, ואם כן היה מקום לומר שלא יעמדו על זה כל כך.

אמנם הענין הוא על פי מה שכתב בחידושי הרשב"ץ לפרש דברי הגמרא (ברכות יג.) משל למאד שמומרים לו זקנך מגודל, תמר להם יהיה כנגד המשחיתים. כלומר חומר למאד מפני מה אתה מגדל זקנך, תמר להם כנגד חותם שהם משחיתים זקנם, ולהוציא מלבם, עכ"ד.

והכוונה דכיון שיש משחיתים רבים הרוצים לעקור התורה והמצות, ולשחוק מיהודים ירחים ושלימים שחפצים להיות שומרי תורה כראוי, לכן צריכים להתחזק לעשות היפך מדעתם ואפילו יתר מן המדה, וכן כיון שיצנם כאלו שהם משחיתים זקנם, על כן יש לילך בזקן מגודל דוקא, ואף אם לפעמים הוא יתר על המדה, בכדי שיהיה כנגד המשחיתים.

וכמו כן הוא פה בתמעריקא, דכיון שהוא מקום של משחיתים, ויצנם כאן הרבה יהודים שטוענים דכאן אין צריכים לילך בזקן ופיאות, ומה גם שיצנם כאלו שטוענים דכאן מסורים לילך בלבוש היהודי היטב, לפי שכאן צריכים להתדמות אל הגוים ולמנהגיהם ולמלבושיהם, על כן מחויבים אנחנו להתחזק ולעשות פעולות שהם כנגד המשחיתים, היינו לעשות היפך ממה שהמשחיתים רוצים, ועל כן צריכים לילך בזקן גדול ופיאות ארוכים, ולילך בלבושי המסידות על לד היותר טוב, וכל זה בשביל להוציא מלבן של אלו.

(מפי הרה"ג ר' יונה פילאפף ז"ל, זכרנו לחיים פרק יא עמוד תקנד)

---

1 והנה הרמב"ן ז"ל העיר על רש"י, דדבריו הם שלא אליבא דהילכתא, שהרי הלל הזקן חולק עליו בזה, כמבואר שם בגמרא אבל הלל הזקן מדה אחרת היתה לו וכו'. והמהרש"ל (הובא בשפתי חכמים) מיישב דבריו, דבאמת לא פליג הלל על שמאי, אלא שהלל מדה אחרת היתה לו, דכשלעצמו התנהג הלל הזקן במדה אחרת, אבל למעשה מודה דהעיקר הוא כדברי שמאי הזקן, עכ"ד. ועיין בשו"ת דברי יואל (או"ח סימן טו אות ב).

2 סיפר הרה"ח ר' חיים צבי יאקאבאוויטש ע"ה איך שרבינו היה מעורר הרבה בתקופה הראשונה שלא יוותרו על שום דבר ממה שהיו נוהגים בשנים, ואף תבע שילכו האנשים לבוש בשטריימל ובעקיטשע אף בחול המועד ושושן פורים, ובדידיה הוי עובדא כי בשנה אחת בשושן פורים אירע לו שהלך תיכף מעבודתו אל עריכת השולחן הטהור של רבינו, ובשביל כן לא היה מלובש בשטריימל ובעקיטשע, ונכנס לבית המדרש וישב לו בקצה השולחן, אבל רבינו הרגיש בו ורמז לו בהראותו על ראשו, וכמי ששואל היכן הוא השטריימל שלך, ואמר, ולא היה לי ברירה אחרת אלא לילך הביתה וללבוש השטריימל ולחזור ככה אל עריכת השולחן.

(זכרנו לחיים פרק יא עמוד תקנג)

וגדולה מזו מסופר, שפעם אחת ראה רבינו במוצאי שושן פורים איך שאחד כבר חלץ הבגדי שבת שלו, ושאלו רבינו על זה, והלה ענה הרי כבר הוא מוצאי שושן פורים, על זה אמר לו רבינו, זמן שעושים פורים בירושלים הוא עיקר הפורים בשמים, והלא זה הוא הפורים דמוקפין, והא רגילין להמשיך סעודת פורים עד זמן מאוחר בלילה, נמצא שעכשיו הוא עיקר הפורים בשמים.

(זכר צדיק לברכה ח"ב סימן תתפב)

לשון רבינו לפורים

מען האט נישט געקענט מאכן קיין יום טוב ווייל מען ברויך האבן מתנות לאביונים

אין די גמרא מגילה דף ה:, זעהט אויס [לויט] איין תירוץ [אז] פורים איז אסור בעשיית מלאכה, [שמחה ומשתה ויום טוב וגו' ויום טוב מלמד שאסור בעשיית מלאכה], נאר דער אנדערער תירוץ איז נישט אזוי, [הספד ותענית קבילו עלייהו מלאכה לא קבילו עלייהו, דמעיקרא כתיב שמחה ומשתה ויום טוב ולבסוף כתיב לעשות אותם ימי משתה ושמחה ואילו יום טוב לא כתיב], עס איז דא צוויי פסוקים, איינמאל שטייט שמחה ומשתה ויום טוב, און גלייך ווייטער שטייט נאכאמאל א פסוק נאר משתה ושמחה, מען האט טאקע געוואלט מאכן יום טוב – נאר לא קיבלו עליהו, קיין יום טוב האט מען נישט מקבל געווען.

לכאורה איז מיר קשה, עס איז געווען 'דאס' דור דעמאלץ [וואס] הדר וקבלוה בימי אחשורוש, מען האט שוין אלעס מקבל געווען וואס מען ברויך, וואס עפעס איז אזא שווערע זאך נישט עוסק צו זיין א טאג אין עשיית מלאכה, עס זאל זיין א יום טוב, פארוואס האט מען נישט געוואלט מקבל זיין. ב] און דערנאך, אז מען האט עס נישט געוואלט מקבל זיין – פארוואס האט מען עס אריינגעשטעלט אין דער מגילה, [קומט אויס] מען האט אריינגעשטעלט א דבר בטל, איבערהויפט דער ירושלמי זאגט (מגילה פ"א ה"ה) אז די מגילה האט מען געגעבן אויפן בארג סיני, האט מען דאס אריינגעשריבן אויפן בארג סיני אז מען וועט מאכן [א יום טוב] און מען וועט נישט פאלגן – מען וועט ארויסגעבן ולא קיבלו עלייהו, פארוואס האט מען דאס געשריבן.

האב איך געקלערט אזוי, מען זעהט נאך א זאך – אין דעם פסוק וואס שטייט יום טוב – שטייט נישט מתנות לאביונים, [נאר] אין דעם אנדערן פסוק – וואו עס שטייט משתה ושמחה [אליין] – דארט שטייט שוין מתנות לאביונים. [נאר] ווייל די גמרא זאגט דאך (מגילה ד:), אז וועט פורים געפאלט אום שבת דעמאלץ טאר מען נישט ליינען קיין מגילה, פארוואס – ווייל עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, און אז עס וועט געפאלן שבת וועט מען נישט געבן פאר אביונים.

דאס קען זיין, אז מען וועט מאכן [פורים א] יום טוב איז דאך די זעלבע מעשה, האט מען נישט געקענט מאכן קיין יום טוב ווייל מען ברויך האבן מתנות לאביונים, אפילו אז עס געפאלט נאר במקרה 'שבת' שטופט מען עס אפ – וועגן מתנות לאביונים – וועגן די עניים, וויאזוי קען מען [לכתחילה] מאכן [א יום טוב].

איי פארוואס האט מען [קודם] געוואלט [מאכן א יום טוב], נאר רש"י זאגט דאך [על הפסוק] אפס כי לא יהיה בך אביון (דברים טו ד), זאגט רש"י ולהלן שטייט (שם יא) כי לא יחדל אביון מקרב הארץ, [אלא] עושין רצונו של מקום לא יהיה בך אביון, און אין עושין [אביונים בכם]. [איבערדעם] תחילת האט מען געמיינט – [וויבאלד] הדר וקבלוה בימי אחשורוש – וועט

טאקע שוין זיין עושין רצונו של מקום, און עס וועט זיין אפס כי לא יהיה בך אביון, וועט מען נישט דארפן קיין מתנות לאביונים, [ממילא] מעג איך מאכן א יום טוב, און דערנאך האט מען אבער געזהען – דו האלטסט נאכנישט דארט, עס איז נאכנישט אזוי עושים רצונו של מקום – און עס איז נאך דא עניים, אז עס איז דא עניים ברויך מען נאך מתנות לאביונים, קען מען נישט מאכן קיין יום טוב.

(לשון רבינו ליל זאת חנוכה תשכ"ה, ועיין ליקוטי אורה לפורים מאמר ימי הפורים אות ד)

* * *

ער האט געוויסט מארגן וועט זיין אזא גרויסע ישועה פאר אידן נאר ער האט זיך געמוזט פארשטעלן, דאם איז אפשר טאקע א רמז פארוואם מען פארשטעלט זיך פורים

אפשר [לומר] א רמז פארוואס מען פארשטעלט זיך פורים, ווייל דער ירושלמי זאגט (מגילה פ"א ה"ה) אז די מגילה האט מען איבערגעגעבן פאר משה רבינו אויפן בארג סיני, און עס איז געווארן [איבערגעגעבן] פון דור צו דור – צו די ראשי הדורות. מיט דעם טייטשט דער ישמח משה (בפ' תרומה), ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ווייל ער האט געהאט די מגילה פון פריער, און ער האט געוויסט אז עס ברויך צו זיין [די ישועה], איי וואס האט ער געמאכט די קולות, [ווייל] ער האט געוויסט - דאס מוז ער אזוי טוהן – כדי מחזיר בתשובה צו זיין דעם עולם. [קומט אויס] מרדכי האט זיך אויך פארשטעלט, ער האט געוויסט עס וועט זיין מארגן א גרויסע ישועה – און ער האט געמאכט קולות וברקים – כדי אידן זאלן תשובה טוהן, זעהט מען דאך ער האט זיך פארשטעלט – ווייל ער האט אומזיסט געשריגן, ער האט נישט געברויכט, נאר ער האט געזהען אין די מגילה אז ער ברויך אזוי צו טוהן – וילבש שק ואפר - ויזעק זעקה גדולה ומרה, אפילו ער איז נישט געווען דערביי - [ווייל] ער האט געוויסט מארגן וועט זיין אזא גרויסע ישועה פאר אידן, פארוואס דען שרייט ער, נאר ער האט געמוזט אזוי מאכן, ער האט זיך געמוזט פארשטעלן. איז דאס אפשר טאקע א רמז – מען פארשטעלט זיך פורים.

(לשון רבינו ליל ו' דחנוכה תשט"ז, ועיין ליקוטי אורה לפורים מילין טבי"ן אות מב)

* * *

מען טרויעט זיך נישט אליין אויפצושרייבן א נם אבער פורים האט מען אזוי איבערגעבן מסיני

די גמרא זאגט (יומא כט.) למה נמשלה אסתר לאילת השחר, מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף כל הנסים, פרעגט די גמרא והא איכא נס חנוכה, ענטפערט די גמרא נס חנוכה לא ניתן לכתוב. פרעגט מען דאך די קשיא, דער קדושת לוי איז מאריך דערינען, פארוואס טאקע אסתר יא ניתן לכתוב און דאס [חנוכה] איז לא ניתן לכתוב.

[נאר מיר] דאכט זיך אזוי, אין פשטות איז נישט קיין קשיא, ווייל דער ירושלמי זאגט (מגילה פ"א ה"ה) אז די מגילה האט מען איבערגעגעבן פאר משה רבינו אויפן בארג סיני, און עס איז געווארן [איבערגעגעבן] פון דור צו דור – צו די ראשי הדורות. על כל פנים האט מען שוין געוויסט פריער, נו איז דאך נישט קיין קשיא, [ווייל] לעולם טרויעט מען זיך נישט אליין

אויפצושרייבן א נס, [ממילא] חנוכה האט מען נישט געגעבן בסיני האט מען עס נישט אויפגעשריבן, האט מען זיך נישט געטרויעט צו שרייבן, [אבער פורים] האט מען אזוי איבערגעבן מסיני.

(לשון רבינו ליל ו' דחנוכה תשט"ז)

* * *

וועו עם וואלט נישט געווען קיין 'חשבות' וואלט דאס גוטע נישט געווען קיין נסים

די גמרא זאגט (יומא כט.) למה נמשלה אסתר לאילת השחר, מה שחר סוף הלילה אף אסתר סוף כל הנסים, פרעגט די גמרא והא איכא נס חנוכה, ענטפערט די גמרא נס חנוכה לא ניתן לכתוב. פלאגט זיך דער יערות דבש, דער טאג ווייזט דאך אויף א ישועה און אויף גאולה, און די נאכט ווייזט דאך אויף גלות און אויף חושך, וואס זאגט ער אז סוף כל הנסים הייסט סוף כל הלילה, פארקערט סוף כל הנסים איז דאך סוף כל היום.

[ועוד] איז [דען] שוין מער נישטא קיין נסים נאך פורים און נאך חנוכה, עס וועט דאך זיין נאך גרעסערע נסים, שטייט דאך (ברכות יב:) אז יציאת מצרים וועט זיין א טפל צו די נסים וואס עס וועט זיין שפעטער, מען וועט נישט זאגן חי ה' אשר העלה אתכם מארץ מצרים – נאר מכל הארצות. אונז וואלט מיר נאך גרעסערע נסים ווי וואס עס איז געווען, נישט נאר [גרעסערע] פון חנוכה און פורים – [נאר] אפילו פון יציאת מצרים, ס'שטייט [עס] וועט אויך זיין העכער אפילו פון מעמד הנבחר – פון מתן תורה, ס'שטייט (קה"ר פי"א ס"ח) אז תורתו [פון] יעצט איז הבל לפני תורתו של משיח. דאס התגלות וועט נאך זיין העכער פון אלעס, [וכמ"ש] ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו (ישעי' כה), נו, וואס עפעס מאכט מען גאר שוין א 'סוף צו אלע נסים'. ס'שטייט (תנדבא"ר פ"ב) מען טוט יעדן טאג [מיט] יעדן איד 'נסים' כפליים כיוצאי מצרים. [נאר] עס איז אין בעל הנס מכיר בניסו (נדה לא.). אבער דאס איז נסים נסתרים, עס איז נישט אזוי באיתגליא. אבער מען האפט דאך - דער עיקר וועט דאך זיין - טאקע נסים נגלים, [לכאורה] וואס זאגט די גמרא עס איז שוין 'סוף כל הנסים'. אדרבה מען וואלט נאך גרעסערע נסים, אזוי ווי דער אמת, און אזוי ווי אלע הבטחות וואס אידן וועלן האבן - וואס עס שטייט אין די אלע פסוקים – אין די נביאים – אין דער תורה הקדושה.

נאר איך מיין אזוי, דער רמב"ן הקדוש זאגט (ריש פ' בחקותי), פארן חטא אדם הראשון האבן אפילו די חיות טורפות אויך נישט טורף געווען קיין מענטשן, ווייל דאס אלעס שטאמט פון די סטרא אחרא, דעם גיפט פון די חיות, 'פארן' חטא אדם הראשון איז דאס אלעס נישט געווען, [אבער] דורכן חטא אדם הראשון איז געווארן א זוהמא – האט דאס אריינגעברענגט [גיפט]. לעתיד [וועו] עס וועט זיין אם בחקותי תלכו, וועט זיין צוריק אזוי ווי פאר חטא אדם הראשון, וועט זיין והשבתי חיה רעה, מצד הטבע וועט גאר אזוי זיין, די טבע וועט זיין פארקערט, אז מען וועט נישט קענען קיין שלעכטס טוהן קיינעם, איינער דעם אנדערן וועט נישט קענען קיין שלעכטס טוהן, און די [חיות און] בהמות וועלן נישט קענען טורף זיין, עס וועט זיך אויפהערן, יחזרו לטבעם הראשון, עס וועט זיין א טבעיות, עכ"ד.

איבערדעם איז רעכט, קומט אויס וועז די גאולה וועט זיין וועט שוין נישט קענען זיין קיין 'נסים', ווייל נסים איז [וועז] דו ביסט ניצול געווארן פון שלעכטס, [און דעמאלץ] איז דאך די טבע אזוי – אז מען קען נישט טוהן קיין שלעכטס, אז דאס וועט זיין דאס טבעיות איז אויס מיט די 'נסים', פארוואס זענען 'נסים' ווייל עס איז נאך א חשכות אויף דער וועלט – מען וויל שלעכטס טוהן פאר אידן, צי איז דאס חיות – צי מיט מענטשן, און דער אייבערשטער העלפט מען וועלט ניצול – 'יעצט' איז עס א נס, 'יעצט' אז מען וועלט ניצול איז עס כנגד הטבע, ווייל די טבע איז חלילה אויף שלעכטס, אבער וועז דער אייבערשטער וועט העלפן עס וועט זיין די גאולה שלימה וועט דאס גוטע זיין א טבעיות, איז אויס נסים.

איבערדעם איז רעכט וואס ער גלייכט צו די נסים צו 'לילה', ווייל פארוואס איז נסים – ווייל עס איז א 'חשכות' אויף דער וועלט, און אז דער אייבערשטער העלפט עפעס אמאל א גוטע זאך איז עס א נס, וועז עס וואלט נישט געווען קיין 'חשכות' וואלט דאס גוטע נישט געווען קיין נסים, דער בורא כל עולמים האט דאך אזוי באשאפן די וועלט – דאס טבעיות איז עס זאל זיין גוט, דרכו רוצה להטיב, ער איז מקור הטוב ורוצה להטיב, דער בורא כל עולמים האט באשאפן צום גוטן, אין ערוד ממית אלא החטא ממית (ברכות לג.), דער חטא האט געבערענגט דאס שלעכטע, און אז מען וועלט ניצול פונעם שלעכטן איז געשעהן א נס, פארוואס איז עס א 'נס' - ווייל עס איז א 'חשכות', איבערדעם איז טאקע רעכט וואס ער זאגט סוף כל 'הלילה' סוף כל הנסים.

איבערדעם איז רעכט וואס ער רעכנט נישט די שפעטערע נסים, די גמרא פרעגט נישט פון די נסים פון דער גאולה, ווייל דאס איז דאך טאקע נישט קיין נסים, נאר נס חנוכה פרעגט מען, [ווייל] נס חנוכה איז נאך געווען אין די גרויסע צרות, וועז עס איז געווען אזוי נעבעך – מען האט געזינדיגט, עס איז געווען פריצי ישראל וואס זענען מיטגעגאנגען מיט זיי – אזוי ווי דער יוסיפון (פי"ח ופ"כ) ברענגט באריכות, און עס איז נעבעך געווען גרויסע צרות אויף דער וועלט, און דער בורא כל עולמים [האט געהאלפן] – דאס הייסט נאך א 'נס', איבערדעם איז רעכט [ווייל] ער זאגט סוף כל 'הלילה' – פרעגט שוין נישט די גמרא נאר פון נס חנוכה.

דער בורא כל עולמים זאל העלפן מען זאל האבן כח אויסצוהאלטן אין דעם גרויסן עת צרה נעבעך בעוה"ר – און דאס גרויסע שפלות, ביז דער בורא כל עולמים וועט העלפן טאקע די ריכטיגע ישועה עס וועט וועלן 'אויס נסים', אז עס וועט זיך אויפהערן די גאנצע מעשה עס וועט מער נישט זיין קיין נסים, אז עס וועט זיין דאס טבעיות בלויז גוט, וועט עס טאקע זיין סוף כל הנסים.

די גמרא זאגט א רמז, מען זאל וויסן אז [אסתר] איז 'סוף כל הנסים', די גמרא איז מעיד אז עס איז נישטא מער קיין נסים, טאמער וועט מען נאכאמאל זאגן נסים איז אלעס ליגנט, און ווער עס זאגט [היינטיגע צייטן] נסים איז ער כופר אין דער גמרא אויכעט, [דער איז א כופר בכלל – נאר אין דער גמרא איז ער אויך כופר], פון דאנעט איז א סימן אז זיי האבן געוויסט אז מער איז שוין נישטא קיין נסים, עס איז דא 'נסים נסתרים' וואס דער אייבערשטער טוט יעדן טאג [מיט] יעדן, מען דארף צו גלייבן אלעס איז נסים, אבער [אזאלעכע] נסים אז מען זאל זיך קענען דערמיט בארימען – מען זאל קענען זאגן 'הלל' דערויף [ה' אייר], אויף דעם

[זאגן חז"ל] הרי זה מחרף ומגדף (שבת קיח:), דאס איז א חירוף וגידוף אז מען זאגט הלל, פארוואס, ווייל דו זאגסט נסים [אויף] אזאלעכע [נצחונות] וואס זענען נישט פון השי"ת, אז מען מאכט הלל בכל יום מאכט דאס ביליג די נסים, אויף דעם איז ער א מחרף ומגדף. חכמינו ז"ל האבן מעיד געווען אז סוף כל הנסים און סוף כל הלילה איז אסתר, אויסער חנוכה וואס עס איז לא ניתן לכתוב, מער איז נישטא, און לעתיד איז ווידער שוין נישט קיין נסים.

דער אייבערשטער זאל העלפן מיר זאלן האבן די זכיה [צו] דערלעבן - [צו] זעהן דעם זמן - וואס עס איז 'אויס נסים', וואס עס וועט טאקע זיין אין טבעיות גוט – און הכל איז נאר משרש הטוב, מיר זאלן דערהויבן ווערן אין דרך האמת, מיר זאלן זוכה זיין צו זעהן ישועת ישראל בקדושה ובטהרה – ומתוך נחת ושמחה, מיר זאלן זוכה זיין צו זעהן התגלות בכוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

(לשון רבינו ליל ו' דחנוכה תשט"ז)

* * *

דאס 'נפש' מאנצט - ווייל עס איז פורים - נישט ווייל ער האט געטרינקען ווין

חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי (מגילה ז:). לכאורה איז א קשיא, פורים איז אזא הייליגער טאג, וועלעכעס יודיש הארץ ווערט נישט נתעורר פון דעם טאג, אזא גרויסע השפעה ברוחניות ובגשמיות, דער אור התורה איז נתגלה געווארן, די רשעים די קליפות האבן געהאט אזא הכנעה, לכאורה אז מען וויל ווערן מבוסם דארף מען [דען] נאך האבן ווין, איז [דען] נישט גענוג דער עיצומו של יום, איז דען נישט דער עיצומו של יום מער מבסם ווי אהן א שיעור ווין – ווי די שטארקסטע ווייענען, וואס ברויך מען טרינקען ווין.

נאר וואס דען, שטייט דאס משל אין תולדות - קעגן שבת – וקראת לשבת עונג, א בן מלך איז פארטריבן געווארן פון פאטער אין א פרעמד לאנד צווישן פויערן, דערנאך האט ער געהאט א ידיעה אז דער פאטער מאכט חתונה, עס איז א גרויסע שמחה, מען מאכט ריקודים, האט ער געוואלט טייל נעמען, ער האט אויך געוואלט מאכן ריקודים, [אבער] אז ער איז געווען צווישן די פויערן – [און] פלוצלונג אינמיטן טאג וועט ער זיך נעמען טאנצן וועט מען אים אנקוקן ווי א משוגע'נער, האט ער אנגע'שיכור'ט די פויערן, די פויערן האבן געטאנצט ווייל זענען געווען אנגע'שיכור'ט, און נאכדעם האט ער מיטגעטאנצט, האט ער שוין געקענט מיט טאנצן, די פויערן האבן געטאנצט פארן שכרות - און ער האט געטאנצט ווייל דעם פאטערס שמחה.

אזוי איז דאס פורים די זעלבע זאך, דער גוף איז אפשר אמאל נישט מרגיש, שיכור'ט מען אים אהן, און דאס נפש טאנצט נאכדעם, פארוואס, ווייל עס איז פורים, נישט ווייל ער האט געטרינקען ווין, [נאר] בעסער ווי דאס - ווייל עס איז פורים, און נישט פארן ווין.

(לשון רבינו בסעודת פורים תשכ"ה, ועיין ליקוטי אורה לפורים מאמר וזכרם לא יסוף אות ד)

סיפורי צדיקים, בגיאוי הפסוקים
הפלאים זיו ונוגה מפיקים

ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח

הרה"ק ר' יחיאל מאיר ממאגלניצע ראה את אחד מחסידיו שאין הוא מתפלל עם הציבור כדבעי אלא סובב אל דרום והולך אל צפון אנה ואנה בבית המדרש, קרא אליו ושאלו מפני מה אין הוא עומד להתפלל, השיב לו שעדיין אין הוא מוכן לתפילה והוא מחכה להתעוררות, אמר לו הרה"ק הנ"ל בגמ' אמרינן תפילה במקום קרבן תיקנו, ובקרבנות נאמר "ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח" ודרשי' בגמ' אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט, והוא הדין לגבי תפילה שהוא במקום קרבן שצריך האדם להביא אש גם מן ההדיוט ולא שיהא עומד ומצפה לאתערותא דלעילא בלבד. **(אור יקרות)**

איזהו מקומן של זבחים

מסופר על המגיד מקאזניץ זצוק"ל שבימי ילדותו שאל את רבו בעל למדו פרשת ויקרא בעניני הקרבנות, למה אלו הקרבנות שבאו לשם כפרת עונות חטאים ופשעים נאכלים רק "לפנים מן הקלעים" בתוך כותלי בית המקדש עצמו, ואילו הקרבנות הבאים בתור נדבה נאכלים בכל העיר ולאו דווקא במקום הקודש, ואדרבה איפכא מסתברא שקרבנות נדבה שבעליהם מביאים מתוך רצון טוב ורוח נדיבה היו צריכים לאכול אותם דווקא במקום טהרה בתוך ביהמ"ק כיון שבא ממקור טהור ומתוך לב טהור, ומאידך גיסא קרבנות כפרה שבאים מחמת חטאים ופשעים אותם לא היו צריכים להביאם אל הקודש פנימה אלא לאכול אותם ברחובה של עיר, המלמד לא מצא תשובה לקושייתו, והילד ענה ואמר בשמחה כמדומני שמצאתי תשובה שמי שחטא ואשם בעבירות שבין אדם למקום או בין אדם לחבירו דוקא אותו ואת קרבנו צריכים להכניס במקום הקודש, שמכיון שטומאה רצוצה בתוך גופו, ונשמתו נפגמה מגודל החטא הרי אם ילך ברחובות העיר יסתאב עוד יותר, ומשום זה צריכים להכנסו "לפנים מן הקלעים" לתוך אויר של קדושה וטהרה, אמנם מי שנפשו זכה ונקיה מכל פגם ולבבו הטהור נדבו להביא קרבן נדבה לה' הוא אינו זקוק דווקא למקום הקדוש והוא יכול להמצא ולאכול את קרבנות בכל מקום בלי כל חשש מכיון שנשמת בהירה וטהורה. **(אמרי קודש)**

וכל דם לא תאכלו

באחת מערי מזרח אירופה העלילו הגויים על יהודי העיר עלילת דם שהנוצרים טענו שהיהודים רצחו נער נוצרי כדי להשתמש בדו לאפיית המצות, הזמינו את רב העיר למשפט שישוב על תביעת הנוצרים, שאל הרב את השופטים: האם מותר לי להזמין לכאן אשה אחת מהנשים העבריות העוברות ברחוב, כשנתנו לו רשות הלכו בחוץ וביקשו מאשה אחת להכנס אל אולם בית המשפט הושיט לה הרב ביצה ואמר לה: אנא טגני לי את הביצה כי רעה אני וברצוני לאכול, מיהרה האשה לשבור את קליפת הביצה ובטרם תשפוך את תוכנה למחבת בדקה היטב את הביצה, שמא יש עליה כתם של דם, שאלה הרב לעיני השופטים הגויים: מדוע את מתבוננת כל כך בביצה, סחה האשה לפי תומה כדי לבדוק אם אין בה חלילה דם שהתורה אסרה לנו לאכול אפילו טיפה קטנה של דם, תשובה תמימה זו הוכיחה להשופטים כי היהודים חפים מפשע ועי"ז ניצלו מעלילות הדם לזמן מרובה. **(זכרון צדיקים)**

נפש כי תשבע להרע או להיטיב

מסופר על הגאון ר' מרדכי בנעט שהי' מסתגף בתעניות וצומות פעם נכנס הרה"ק ר' אלימלך מליזענסק לבית מדרשו של הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ומצא את תלמידו ר' מרדכי בנעט יושב ועוסק בתורה והכיר בו שחזותו מוכיח עליו שהוא בעל מסגף אמר לו הרה"ק ר' אלימלך עליך אמר קרא "חכמים המה להרע, ולהטיב לא ידעו" נבהל ר' מרדכי לשמוע כך והלך לרבו הרה"ק ר' שמעלקא מניקלשבורג ושפך לפניו את צערו, ענה לו רבו: כוונת הרה"ק ר' אלימלך כך הוא על הפסוק "נפש כי תשבע לבטא בשפתים להרע או להיטיב" מפרש רש"י "להרע" לעצמו, או "להיטיב" לעצמו כגון אוכל ולא אוכל, וזהו גם כוונת הנביא באמרו "חכמים המה להרע" דהיינו חכמים הם האנשים לסגף את עצמם ולא לאכול ועי"ז לעבוד את ה' אבל "להיטיב לא ידעו" שאינם יודעים שביכולתם גם ע"י אכילה ושתי' ליהנות בקדושה מן החיים שזהו יותר חשוב כלפי שמיא. **(שיח שרפי קודש)**

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ויקרא אל משה. במדרש רבה (א, ט) 'כל תלמיד חכם שאין בו דעת נבילה טובה הימנו'. **פי' [הרה"ק רבי ברוך מגארליץ זללה"ה] בדרך צחות,** שכוונו רז"ל לאותן רבנים ומורים הנותנים הכשרים על בשר וכדומה בעד בצע כסף, ובאמת אינו יודע ין כלל לפקח כדבעי, ואינן מפקחין כדבעי בהשגחה מעולה שיהא הכל בתכלית הכשרות, ונמצא שמכשילים את הרבים ר"ל באכילת נבילות וטריפות. והמה גרועים מנבילה, כי חתיכת הנבילה יכולה להכשיל את האדם האוכלה רק בהמקום שהיא נמצאת, **אבל הרבנים הנ"ל המה מכשילים את הרבים גם מרחוק, ולא רק במקום מסויים. ולכן אמרו שהת"ח שאין בו דעת לעשות כדת וכדין וכדעת תורה בתתו השגחה על השחיטות, נבילה עדיפה ממנו.**

דברי חנה השלם ח"א

המן לא ידע את 'המגן אברהם'

היה זה בסעודת פורים בירושלים, שנת תש"ו, על שולחן מרן רבינו ז"ל סעד אז בדחן ירושלמי, שכוונתו היתה רצוי' לבדח את מרן רבינו ז"ל ואת המסובים, עמד על השולחן וחרז לו חרוזים, שר בשירים ומנגן ניגונים, ומרן רבינו ז"ל היה עסוק אותה שעה במצות "חייב אינש לבסומי בפוריא", כשהוגש על השולחן בשר ועוף, פנה הבדחן בקול נגינה את הגבאי ואמר לו: למה לא בשר בהמה? ובשלמא - אמר הבדחן - ערב יום כיפור, נותנים רק בשר עוף, כי כן רצה המגן אברהם (או"ח סי' תר"ח סק"ז) אבל בפורים למה לא בשר בהמה?

מרן רבינו ז"ל שהיה רגיש מאוד בכבודן של ראשונים, חש כי דברים אלו של הבדחן נראים כפגיעה בכבודו של המגן אברהם, אשר כל דבריו תורת אמת ומפיו אנו חיים, ואם כי הבדחן לא התכוון ח"ו לפגוע אבל הביטוי "כן רצה המגן אברהם", נראה בעיני מרן ז"ל כפגיעה בכבודו, ואם כי פורים היום, ומרן עסוק בחייב לבסומי, ננער מרן ממקומו, מחה בצורה של בדיחותא כלפי הבדחן ואמר: "גם המן הרשע לא ידע מגן אברהם, וגם אתה אינך יודע מגן אברהם", הבדחן הבין כי פיו הפליט ביטוי שלא היה צריך להאמר, וכי מרן רבינו ז"ל מתרעם על זה, לא עמדו בו רוחו להמשיך ולפזם ולכרכר, ירד מהשולחן ולא יסף עוד.

לחש חתן מרן ז"ל (הרה"צ ר' חנני' יו"ט ליפא ט"ב זצ"ל אבד"ק סעמיהאל, אדמו"ר מסאסוב) באזני מרן, ושאל אותו, מה שייכות להמן למגן אברהם?, צחלו פני מרן ז"ל, ואמר לו: בתרגום שני על מגילת אסתר נאמר כי המן הרשע קטרג לפני אחשורוש על היהודים שהיו מבלים ימיהם בחגאות ותפילות וכו' ולמלך אין שוה להניחם, ובין יתר דבריו אמר לו המן, כי יהודים נוהגים בט' לחודש תשרי, ערב יוהכ"פ להתעדן בבשר "בהמה" ועוף, מכאן אמר רבינו בבדיחותא - כי לא ידע המן את פסקו של המגן אברהם.

אמירה יפה (עמ' שצ"ה)

לתקן פורים ג' ימים

באחד מימי הפורים בהיות רבינו בסאטמאר, אמר רבינו כי אלמלי היה הוא בין אנשי כנסת הגדולה, היה דורש לתקן את פורים שלשה ימים, כי ביום אחד הזמן דחוק לקיים את כל מצוות היום, והיה מציע לתקן את ימי הפורים כך, יום אחד למקרא מגילה ולתפילות והודאות, יום אחד למשלוח מנות ומתנות לאביונים, ויום אחד למשתה ושמחה.

עמד שם אחד מאנ"ש מן הצד, ואמר כי גם זאת היו צריכים לתקן, לקבוע את ימי החנוכה בחודשי הקיץ... כי כשחל ראש חודש טבת בערב שבת קודש, רבינו טרוד מאוד, כי רבינו עושה סעודת ראש חודש, ואחר כך צריך למהר למקוה לפני הדלקת נרות של חנוכה, והזמן בהול מאוד, כי זמן הדלקת נרות שבת הוא מוקדם בערב שבת זה יותר מכל ערבי שבתות, ולא מספיק הזמן... ורביה"ק העלה צחוק קל על שפתיו.

בוצינא דנהורא (ח"ב, של"א)

ושיכורת ולא מיין

ידוע מה שאמר מרן רבינו ז"ל בשם אביו מרן הקדושת יו"ט זי"ע שהרה"ק מראפשיץ זי"ע אמר שג' פעמים בשנה הוא בשכרות, ואחד מהם הוא בפורים בשעת קריאת המגילה, ונראה לציין לזה מה שאמר פעם מרן זי"ע על עצמו בסעודת משתה היין, בעת שהיה בגילופין, ואמר בלשונו הק': "וואר עס האט היינט געדאוונט מיט מיין מנין, דער האט שוין דעאלטס געהאלטן ביי עד דלא ידע", עכלה"ק.

עוד סיפר הגה"צ רבי שמואל בראך זצ"ל אבד"ק נאנאש שפע"א בליל פורים כאשר הלך מרן רבינו ז"ל ממקום תפילתו להבימה לקריאת המגילה, היה נראה כמי שהוא מבוסם, וכאשר הגיע להבימה היה מנהגו שהתעטף עצמו בטלית שאולה, ואח"כ אמר תפילת יהי רצון של קודם קריאת המגילה, ואח"כ בירך הברכות וקרא המגילה, אבל אז כאשר הגיע להבימה לא התעטף עצמו בטלית, רק תיכף ומיד התחיל לומר היהי רצון, והמשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי לא ידע מה לעשות, דהא צריך מרן ז"ל להתעטף בטליתו, וע"כ כאשר הבחין שמרן ז"ל אין בדעתו להתעטף בטליתו מרוב דביקות במצות קריאת המגילה, ע"כ לקח המשב"ק השטריימל מראשו של מרן ז"ל ונתן הטלית על ראשו, ומרן ז"ל עמד כל הזמן בדביקות כמקודם, ולא חלי ולא מרגיש מה שעושה עמו המשב"ק, ותיכף ומיד כאשר סיים היה"ר, בירך הברכות בקול חוצב להבות אש ובהתלהבות עצומה יותר מכל השנים, ובזמן הזה סיבב את היארמילקא שעל ראשו הק' בידו, ורק אח"כ המשיך בקריאת המגילה, וקריאת המגילה בשנה ההוא היה בקול חוצב ובהתלהבות יותר מהרגיל.

(מבאר רבותינו - גדולת יהושע)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו ישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

יין ושכר אל תשת אתה ובניך אתך בבואכם אל אוהל מועד ולא תמותו חקת עולם לדורותיכם ולהבדיל בין הקודש ובין החול ובין הטמא ובין הטהור ולהורות את בני ישראל (פר' שמיני). הרה"ק מוהרצ"ה מזידיטשוב זי"ע **אמר בדרך צחות רמז נאה מן התורה**, מתי יכול אדם לשתות משקה המשכר, והוא בפ' שמיני בפסוק יין ושכר אל תשת רק אתה ובניך אתך, כשאתה מיסב עם בני ביתך בליל פסח, ושבתות וימים טובים. וגם בבואכם אל אוהל מועד, כשתבואו לקבל פני צדיק. ולא תמותו, היינו בסעודת הודאה. חוקת עולם, הוא ברית מילה, ע"ד וחק בשארו שם. לדורותיכם, על סעודת נישואין לזרעו. ולהבדיל בין הקודש ובין החול, יין, קידוש, והבדלה. ובין הטמא ובין הטהור, בסעודת פורים עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי. ולהורות את בני ישראל את כל החוקים, הוא סיום הש"ס.

ילקוט עטרת צבי, שמיני

פרפראות להכמה

מאמרים נחמדים, ע"ד דרוש מיוסדים, כפתור ופרח משוקדים

ויקרא אל משה. ויקרא באל"ף זעירא, ואיתא בבעה"ט שזה מורה על גודל ענותנותו של משה רבינו ע"ה, וי"ל דהנה תיבת ויקרא בלא אל"ף היא ויקר, שהוא רמז לתפילין כמ"ש רז"ל ליהודים היתה אורה וגו' ויקר ויקר אלו תפילין, וכה"א (דברים כ"ח, י) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך, ותניא ר' אליעזר הגדול אומר אלו תפילין שבראש והנה אמרו חז"ל בפסוק וראית את אחורי מלמד שהראה הקב"ה למשה קשר של תפילין. וזהו הענין שרמז באל"ף זעירא לומר שאע"פ שמשה זכה להתגלות גדולה כזו שהראה לו הקב"ה קשר של תפילין ויקר החזיק את עצמו בענוה יתירה אל"ף זעירא.

(הגה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע)

☆

אדם כי יקריב מכם וכו' ברש"י אי' בקרבנות נדבה דיבר הענין, אדם למה נאמר מה אדם הראשון לא הקריב מן הגזל וכו' וצ"ב להבין סמיכות ב' מאמרי רשז"ל והנל"פ עפי"מ דאי' בגמ', אתם קרוים אדם ואין אומות העולם קרוין אדם, וא"כ לא הי' קשה לרש"י מקודם למה נאמר אדם דהי' יכול לומר דא למעט אוה"ע, אבל עכשיו שפירש"י בקרבנות נדבה דיבר הרי קי"ל דנכרים נודרים נדרים ונדבות כישראל וא"כ שפיר קשה למה נאמר אדם דליכא לממר כנ"ל וע"כ דבא למעט את הגזל.

(כתנות אור)

☆

ובדרך מוסר יל"פ עפי"מ דאי' בגמ' (נדרים י') שלא יאמר אדם לה' עולה אלא עולה לה', שמא ימות קודם שיגמר דבריו ונמצא מוציא ש"ש לבטלה, וז"ש "אדם" בן אדם ראה כי אדם אתה יסודו מעפר וסופו לעפר, והראי' "כי יקריב" כשעולה על דעתך להקריב צריך אתה לומר "קרבן לה"' ולא לה' קרבן, מחמת שהחיות אינו בידך ואולי לא תספיק לגמור תיבת קרבן.

(דבש השדה)

דורש טוב

יקריב אותו לרצונו לפני ה'. נראה לפרש דהנה איתא בגמרא קידושין (דף ז') **דהאומר רגלה של זו עולה פשטה קדושה בכולה, אבל האומר לאשה חצייך מקודשת לי אינה מקודשת,** ומפורש שם טעם החילוק כיון דבהמה ברשותו ותלוי ברצונו ובדעתו, אבל אשה אינה בדעתו וברצונו אלא ברשות עצמה היא, ועל כן כששמעה שאמר 'חצייך מקודשת' קיבלה הקידושין ברצון עצמה רק על חציה, ואינה מסכמת אלא על זה, ואין ביכולת הקידושין להתפשט בכולה עי"ש.

וזה שאמר הכתוב **'אם עולה קרבנו מ"ן הבקר"', היינו שהקדיש רק מקצת הבקר** כגון שאמר 'רגלה של זו עולה', והיינו **'מן הבקר'**, אעפי"כ **'קריב אותו לרצונו'**, כי פשטה קדושה בכולה, וכי תימא מאי שנא מקידושי אשה שאינה מקודשת, לזה אמר **'לרצונו'** היינו **כיון שהבהמה תלויה בדעתו וברצונו, ואין לה דעת עצמית, ולכן אין בכחה לעכב התפשטות הקדושה בכולה, משא"כ אשה אינה ברשותו ותחת רצונו.**

תבואת יקב

(להגאון המפורסם בדורו רבי אברהם בלעיש ז"ל
אבד"ק תונים, שנת תק"פ לערך)

אי נמי י"ל דהנה פירש"י כאן דכופין אותו להביא קרבן עד שיאמר רוצה אני, והנה על ענין 'כופין אותו עד שיאמר רוצה אני' מסביר הרמב"ם בהל' גירושין (פ"ב ה"כ) דאין על זה דין אונס כשבא ע"י כפיה, כי באמת רוצה כל איש ישראל בלבו לעשות רצונו ית"ש תמיד, אלא שיצרו תוקפו, וע"י ההכאה שהגוף סובל צער על המניעה, ממילא חוזר לקדמותו ולרצון לבבו האמיתי, לקיים רצונו ית', **ושפיר עושה המצוה ברצון גמור שבלבו.**

וזה שאמר הכתוב **'קריב אותו לרצונו לפני ה'**, שע"י שכופין אותו כדברי רש"י כאן עי"ז **'מקרבין' את האדם לרצונו האמיתי שבעומק לבו הנגלה לפני ה' הצופה נסתרות והבוחן כליות ולב.**

דברי יחזקאל

מן הבהמה, י"ל דיש ג' טעמים למה לא מקריבים מן החיה, א', דלא הטריח ה' לצאת ביערים ובהמה הוא בנמצא, ב' לחיה יש גיאות ובהמה אין לה, וה' שונא גיאות, ג' משום דאלוקים יבש את הנרדף ובהמה נרדף, והנה לעתיד לבוא כתיב (ישעי' י"א ו') אריה כבקר יאכל תבן באבוס אחד ונער קטן נוהג בהם, ולי"מ יהי' בנמצא גם חיות וגם שלום יהי' בין בהמה לחיה, ולמה יהיו מקריבין אז רק מבהמות, ועל כרחך הטעם משום גסות הרוח, ולפי"ז יתבאר הפסוק (תהלים נ"א י"ט) "זבחי אלוקים רוח נשברה" דקרבנות הוא רק מבהמה מטעם דהם רוח נשברה ומוכח מזה דלב נשבר ונדכה אלוקים לא תבזה, ואל תאמר דלכך מקריבים רק בהמות משום ב' טעמים האחרים, ע"ז קאמר "הטיבה ברצונך את ציון וכו' אז תחפוץ זבחי צדק" ואז לא יהיו נרדפים וגם חיות יהיו בנמצא, ואפילו הכי "אז יעלו על מזבחך פרים" דייקא וע"כ דהטעם הוא משום שזבחי אלוקים רוח נשברה.

(עדות ביהוסף)

ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר ובכל מדינה ומדינה שמחה וששון ליהודים משתה ויום טוב ורבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם. ונראה לבאר המשך הכתובים עפ"מ דקי"ל שבת ויו"ט לאו זמן תפילין ואסור להניחן משום דתפילין הוא אות וכן מילה הוא אות ועפ"י שנים עדים אלו יקום דבר שמעידים על כל אחד מישראל כי הוא זרע ישראל, ושבת ויו"ט שהן גופי אות באיסור עשיית מלאכה, אסור להניח תפילין להוסיף אות, וא"כ נ"ל כיון דדרשו חז"ל (מגילה טז:) על פסוק זה וששון זה מילה ויקר אלו תפילין שנאמר וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך ותני ר"א הגדול אומר אלו תפילין שבראש, והשתא מובן דקרא קמי בשושן קאי אמר ליהודים היתה אורה ושמחה וששו"ן ויק"ר שחזרו לשתי האותות אלו מילה ותפילין להראות שהן יהודים, ולא היו עושים יו"ט לאסור בעשיית מלאכה, אבל בכל מדינה ומדינה שמחה וששו"ן ליהודים משתה ויו"ט דכיון דנהגו איסור מלאכה לא היו מניחים תפילין ומשו"ה לא נאמר בפסוק זה ויק"ר, אך מ"מ רבים מעמי הארץ מתיהדים כי נפל פחד היהודים עליהם כמו סגולת התפילין שנאמר בו וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך.

(דברי מהרי"א)

☆

וכלים מכלים שונים ויין מלכות רב כיד המלך. ונראה לפרש דמודעת זאת דכלים הללו היו של ביהמ"ק ואחשוורוש השתמש בכלים אלו לצורך סעודתו, והנה בליל חג הפסח אומרים אנו משתכר בכלי קודש נהרג בו בלילה והיינו בלשצר שאף הוא השתמש בכלי המקדש וראה יד הכותבת על תקרת ביתו "מנא מנא תקל ופרסין", וא"כ לכאורה מפני מה נשתנה דינו של אחשוורוש שלא נענש על זה, אכן י"ל דזה עצמו שאחשוורוש הי' טוב לבו ביין והרג את ושתי זה היה עונשו, והשתא יובן שפיר "וכלים מכלים שונים" ר"ל מה נשתנה כלים שהשתמש אחשורוש לכלים שהשתמש בו בלשצר דהרי חזינן שלא נענש אחשורוש על זה, ובא הכתוב כמשיב "ויין מלכות" היינו היין ששתה המלך אחשורוש ובזה גרם להרוג את ושתי, "רב כיד המלך" שהוא עונש גדול ורב כמו היד שכתבה על בית בלשצר.

(החיד"א)

☆

וצומו עלי ואל תאכלו ואת תשתו. ולכאורה צ"ב דכיון שאמרה "וצומו" הנה ידענו שהצום הוא שלא לאכול ולשתות, אכן י"ל דידוע שהיה יו"ט הראשון של פסח ואסור להתענות מן התורה, ואף גם זאת שהיו צריכין לבטל מצות אכילת מצה ומרור וארבעה כוסות, וזה שאמרה וצומו עלי, עלי היינו, לי אתאמר בנבואה שהותר לכם עשות כזאת בהוראת שעה, וחזרה ואמרה אל תאכלו ואל תשתו, לרמז כי הגם שיש באלה הימים אכילת מצה מצה ומרור וגם שתיית מצה ד' כוסות עכ"ז תבטלו הכל.

(בני יששכר)

ואתם כתבו על היהודים כטוב בעיניכם בשם המלך וגו' כי כתב אשר נכתב בשם המלך וגו' אין להשיב. ויל"פ דהנה בכתב הדת נכתב להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, ולא נכתב מי יהיו ההורגים, על כן נוכל לפרש דהאומות יהרגו את כל היהודים, ונוכל לפרש להשמיד להרוג ולאבד את כל, דהיינו את כל האומות, ומי יהיו ההורגים אותם, היחידים, וזה ה' כוונת המלך, ואתם כתבו על תיבת "היהודים" כטוב בעיניכם, ומדוע, כי כתב אשר נכתב בשם המלך אין להשיב, ולכן מההכרח לפרש את כתב הדת באיזה אופן לכן כתבו כטוב בעיניכם, והמלך בעצמו אמר כי כך ה' כוונתו, והמן איננו להכחיש כוונה זו.

(מלבי"ם)

☆

בגמ' (מגילה יג.) **איתא רבי יהושע בן קרחא אומר אסתר ירקרוקת היתה** (כהדסה) **אלא חוט של חסד משוך עליה מאת הקב"ה** (ולכך נראית יפה ונשאה חן בעיני אחשורוש), ויש לדקדק מי דחקיה לר' יהושע בן קרחא להוציא הדבר מפשוטו, וי"ל דר' יהושע בן קרחא לשיטתו אזיל, דהנה איתא בגמ' (בבא בתרא טו.) רבי יהושע בן קרחא אומר דאיוב היה בימי אחשורוש, והנה כתיב (איוב מב טו) ולא נמצא נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ, הרי מקרא מפורש דבנות איוב היו יותר יפות מכל בנות הארץ, וכיון דרבי יהושע בן קרחא סובר דהם היו בימי אחשורוש ע"כ צריך לומר דהיו יפות ביותר גם מאסתר המלכה, לכך סבר רבי יהושע בן קרחא דאסתר ירקרוקת היתה רק חוט של חסד משוך עליה מאת הקב"ה ולכך נשאה חן לפניו יותר מכל הבתולות כמ"ש ותשא חן וחסד לפניו.

(הגר"א)

☆

במדרש פליאה איתא אילו היה משה נכנס לארץ שפיר שמח המן אבל עכשיו שלא נכנס לארץ לכן ויתלו את המן על העץ. וי"ל עפ"י שכתבתי בחלק סוכת שלם (אות נ"ד) דהוצרך משה להשאר במדבר מטעם זה נהנה וזה לא חסר וכופין אותו על מדת סדום דמשה רצה ליכנס לארץ" רק בשביל לקיים המצות ואמר לו הקב"ה מעלה אני עליך כאילו עשיתם ואיתא במדרש שע"י שנשאר משה במדבר יקומו כל הדור לעת"ל לתחיית המתים וא"כ הה זה נהנה מתי מדבר וזה לא חסר דהרי נחשב עליו כאילו עשיתם והנה המן הרשע לאחר שכלה מלשינותיו אמר ולמלך אין שוה להניחם ופרש"י מה בצע ועדיין קשה הלא גם אם אין בצע להמלך במה שמניחם הלא כל שאין לו חסרון בדבר הו"ל זה נהנה וזה לא חסר כופין על מדת סדום וז"ש המדרש אלו עבר משה את הירדן וא"כ לא ה' הדין שזה נהנה ולא חסר כופין על מדת סדום שפיר ה' שמח שלא ה' כופין אותו ג"כ מן השמים על מדת סדום אבל עכשיו שלא עבר ויתלו את המן על העץ.

(משמרת אלעזר)

לשון חכמים

לשון חכמים צדקו וישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

ודתיהם שונות מכל עם ואת דתי המלך אינם עושים . יש לפרש בדרך הלצה, 'ודתיהם שונות מכל עם', היינו, שכבר יש להם דתים שונים, היינו חגים ומועדים מכל עם, כמו חג הפסח מפרעה מלך מצרים וכו', 'ואת דתי המלך אינם עושים', היינו שממך מלך אחשורוש עדיין אין להם שום חג. על כן גם אתה תעשה להם איזה יום משתה ושמחה כמנהגם תמיד, שהקב"ה מהפך להם תמיד מצרה לרווחה ומאבל ליום טוב.

דבש השדה, בשם הרה"ק ר' משה מסאמבור זי"ע

הוצאות הגליון בשבוע זו
נתנדב ע"י הרבני הנגיד הנכבד רודצו"ח
מוה"ר משה ארי' פריינד הי"ו
ס. ראה"ק דקהילתינו הק' בלאנדאן יע"א
לעילוי נשמת
אביו הרה"ח
ר' יהושע פריינד ז"ל
ב"ר חיים נתן ז"ל
נלב"ע י"ג אדר ב'
ת.נ.צ.ב.ה.

וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו מֵאֹהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר: (פרק א פסוק א)

ויקרא אל משה וידבר ה' אליו. ולא כן בשאר המקומות, בעבור שלא היה משה יכול לבוא אל אהל מועד להיותו נגוע אל המקום אשר שם האלהים רק בקריאה שיקרא לותו, שכבר נאמר למשה (שמות כה כב) ונועדתי לך שם ודברתי אתך מעל הכפורת (שאר מועד לך שמה), וכיון שידע שהשם יתברך הכבודים שם נתירא לבוא באהל כלל עד שיקרא אליו, כאשר עשה בהר סיני שאמר (שם כד טז) ויקרא אל משה ביום השביעי מתוך הענן. או שלא היה משה יודע שהכבוד באהל ושיהיה לו הדבור, משם כי לא כשהו הענן עד יום השמיני כלעת רבותינו (ת"כ להלן ט ח), ואחרי הקריאה בא משה באהל לפני ולפנים כמו שדרשו (תורת כהנים אחרי פרשה טז ח) מהרן בבל יבא ואין משה בבל יבא[א].

וְסָמַךְ יָדוֹ עַל רֹאשׁ הָעֹלָה וְנִרְצָה לוֹ לְכַפֵּר עָלָיו: (פרק א פסוק ד)

ונרצה לו לכפר עליו. על מה הוא מלה לו, שם תאמר על כליתות ומיתות ב"ד או מיתה בידי שמים או מלקות, הרי ענשם אמור, הא שינו מלה אלא על עשה ועל לאו שנתק לעשה. לשון רש"י. ובכייתא היא בתורת כהנים.

ואני תמה, וכי היכן עונשן אמור, כי הקבנות בשוגגין הן מלין, ונוכל לומר שיכפרו על חייבי מיתה בידי שמים שוגגין, ועל חייבי מלקות שוגגין, ועל חייבי מיתות ב"ד שוגגין, בלותן שאין חייבין עליהם חטאת, כגון מכה אביו ואמו ומקלל, כשם שהחטאת מכפרת בחייבי כריתות שוגגין.

ואולי בעבור שפירש הכתוב בחייבי מיתות ב"ד ובחייבי כריתות עונשן במזיד ובשוגג, ופירש בחייבי מיתה בידי שמים עונשן במזיד למיתה, ובחייבי לאוין למלקות, ולא פירש בהם שום עונש בשוגג, נראה להם לחכמים שכל העונש שבתם, פרשן הכתוב, כי למה יפרש עונשן של אלו במזיד ובשוגג, ויפרש עונש האחרים במזיד, ולא יפרש לותו בשוגג ויאמר שיהא מחוייב להביא בהן עולה. ולכך לאו שאין בחייבי מיתה בידי שמים ובחייבי מלקות אלא עונשן המפורש בהן במזיד, אבל בשוגג אין עליהם שום נשיאות חטא, ואין צריכין לאו כלל. וזהו שאמרו "כבר ענשן לאור", שכל העונש שלא להטיל עליהם כבר אמרו הכתוב. אבל על עשה ועל לא תעשה הניתק לעשה המזידין שלא הזכיר בהם שום עונש ואי אפשר שלא יענש בהם, בזה יראה בעולה הזו אם יביאנה בנדבת נפשו[ב].

מעשה חש"ב

א רבינו מבאר בב' אופנים למה קדמה קריאה לדיבור. א. שמשה היה יודע שהשי"ת ידבר עמו מבין שני הכרובים, ולמה הוצרך הקריאה, משום שהיה ירא לבא לאהל מועד. ב. שלא היה יודע שידבר עמו מאהל מועד, בשבעת ימי המילואים, לפני השראת השכינה, ולכן כשרצה הקב"ה לדבר עמו הוצרך לקראו.

וצריך לומר דדברי רבינו כאן הם לשיטתו למש"כ בפרשת פקודי (מ ב) שפרשיות אלו (ויקרא, צו – עד פרק ח) נאמרו למשה ביום הראשון בבוקר של שבעת ימי המילואים, קודם שנתכסה המשכן בענן ביום השמיני, וא"כ אין לפרש שהוצרך לקריאה לתת לו רשות ליכנס למקום הענן, מפני שאז עוד לא היה הענן. ולכן היה קשה לרבינו למה הוצרך הקריאה לפני הדיבור, לכן מפרש או משום שהיה ירא להכנס לאהל מועד, או משום שלא ידע שהקב"ה ידבר אתו משם.

והנה רבינו (שם) כתב "אבל במדרש חזית מצאתי, ויהי ביום השמיני זה היה ראוי להיות תחילת הספר. ולמה נכתב כאן, אלא שאין מוקדם ומאוחר בתורה. וא"כ יהיה ויקרא אל משה מאהל מועד, אחר וירא כבוד ה' אל כל העם ותצא אש ותאכל על המזבח', יהיה הדבור לאהרן יין ושכר אל תשת ממחרת, כי לא יתכן שנדבר לאהרן מאוהל מועד, קודם למשה. ואיני יודע אם זה דברי הכל, או הם דברי יחיד כי על דברי רבי ישמעאל נאמרו".

ביאור הדברים דלפי דברי המדרש פעם הראשון שה' דיבר עם משה מאוהל מועד היה רק באחד בניסן, ביום שמיני למילואים. ומקרא דידן 'ויקרא אל משה וגו' מאהל מועד' היה באחד בניסן, ביום שמיני למילואים. ולפי"ז צ"ב מהיכן ידע משה דיני הקרבת הקרבנות בשבעת ימי המילואים.

וְהִקְרִיב מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אִשֶּׁה לַה' חֶלְבּוֹ הָאַלְיָה תְּמִימָה לְעֻמַּת הֶעָצֶה יְסִירֶנָּה וְאֶת הַחֵלֶב הַמְכַסֶּה אֶת הַקֶּרֶב וְאֵת כָּל הַחֵלֶב אֲשֶׁר עַל הַקֶּרֶב: (פרק ג פסוק ט)

חלבו האליה תמימה. סמ"ק בשם הקדמ השמן הנפרד שמינו עם הבשר כדבר אחד ג. כי השמן המתערב בבשר, שמינו נפרד ממנו יקרא שומן, כענין שאמר הכתוב 'ושמן ישקון' (דברים לב טו) 'ואכלו ושבעו ושמנו' (נחמיה ט כה). 'השמן לכ העם הזה' (שמות ו י). 'ובשרי כתם משמן' (תהלים קטו כל). והיה לשן ושמן (ישעיהו ל כג) כמו 'חלב ודשן תשבע נפשי' (תהלים סג ו). וכן בכל מקום, והחלב הוא הנפרד מהבשר עליו קרוש ונקלף. לפ"ז יתערב הלשון בהן בשום מקום, כשאמרנו בשר שמן, לפ"ז בשר חלב. וכן בשאר לשונות הגויס שמותיהן חלוקין.

ויאמר לרך השאלה בכתוב (במדבר יח ל) 'בהרימכם את חלבו ממנו' כי הטוב מהבשר יכנה לותו בחלב, כשהבשר החלב מורס בקרבנות'. 'חלב כליות חטה' (דברים לב יד) ידמה החטה לכליות ולת החלב בשר שם כשהבשר יאמר (שם) ולס ענב תשתה חמר ולין היין דס ואכלו את חלב החלב (ברשית מה יח) שיאכלו כל חלב שור וכשב ועז וכל החיה לרך משל זה.

מעשה חש"ב

והנה בשלמא לרבי עקיבא שסובר שכללות ופרטות נאמרו בסיני, א"ש, שלמד משה רבינו בארבעים יום שהיה בהר כל פרטי הדינים של הקרבת הקרבנות. אבל לרבי ישמעאל הסובר שרק הכללות נאמרו בסיני, ופרטות באהל מועד. ולפי דברי המדרש פעם הראשון שהיה הדיבור מאהל מועד היה ביום שמיני למילואים, א"כ מהיכן ידע משה רבינו פרטי דיני הקרבת הקרבנות. ובע"כ צריכים לומר דאף לפי דברי המדרש שפעם הראשון שה' דיבר עם משה מאהל מועד היה בא' ניסן, מ"מ דיבר הקב"ה עם משה מן השמים, כאשר דיבר עם משה במצרים. כמו שכתב רבינו הלשון (שם) "והיו סבורין, שהיה הדבור לשמה שם מן השמים, כאשר היה בארץ מצרים".

ב תמצית הדברים: מבואר בקרא שקרבן עולה בא לרצות [ונרצה לו'], וע"כ מקשה התו"כ על איזה חטא בא לרצות, ואין לומר על כריתות ומיתות בי"ד, או מיתה בידי שמים או מלקות, ש'הרי ענשן אמור'. ולפי רש"י הכוונה, שהכתוב כבר אמור העונש הבא על לאוין, א"כ על מה בא העולה לכפר, אלא שבא לכפר על עשה ולא תעשה הניתק לעשה.

אמנם הרמב"ן הקשה ע"ז דהקרבנות מרצים רק על 'השוגג', ועל השוגג מצאנו עונשן רק על חייבי כריתות, שבשוגג צריך להביא קרבן חטאת, אבל על חייבי מיתה בידי שמים ועל שאר לאוין, לא מבואר בקרא עונשם כשעשאם בשוגג, [שהרי כרת ומלקות הוא רק בעשאם במזיד], וא"כ איך אפ"ל 'שהרי ענשם אמור'. וא"כ נאמר דכמו שחטאת מכפר על חייבי כריתות, כשעשאם בשוגג, העולה מכפר על חייבי מיתת בי"ד והמלקות כשעשאם בשוגג.

ולכן מפרש רבינו 'שהרי ענשם אמור', היינו דכיון שבחייבי כריתות מבואר בקרא ענשם בין במזיד ובין בשוגג, ובחייבי מיתה בידי שמים ובמלקות מבואר בקרא רק עונשם במזיד, ועל שוגג לא מבואר ענשם, לכן מסתבר לומר שאם עברו על אלו עבירות בשוגג, אינם צריכים כפרה כלל. דאם היה צריכים כפרה על השוגג, היה כתוב בתורה את ענשם, כמו שכתוב בתורה את ענשם במזיד.

ולפי זה כוונת התו"כ 'הרי ענשם האמור', היינו שהעונש שרצה הכתוב להטיל עליהם אמור בתורה. ויותר מזה אי אפשר להעניש, וכיון שבשוגג לא כתוב בקרא ענשם, אין צריכים כפרה כלל. לכן מפרש התו"כ שבא לכפר על ביטול עשה, ולאו הניתק לעשה במזיד, אע"פ שלא נזכר ענשם בקרא, אי אפשר שלא יענש בהם, שעל מזיד בוודאי צריך כפרה, ועל אלו בא העולה לכפר.

ג נחלקו רש"י ורבינו מהו 'חֵלֶב' רש"י מפרש 'חלב', היינו המובחר שבו. אבל רבינו מפרש 'חלב' היינו השומן הנפרד שאינו עם הבשר כדבר אחד', אלא יש עליו קרום והוא נקלף, אולם השומן מתערב בבשר, ואינו נפרד ממנו.

ד רבינו מפרש הכתוב 'בהרימכם את חלבו ממנו', כמו שהחלב מפרישים ומקטירים ע"ג המזבח. כמו כן התרומה מפרישים ונותנים לכהן. שהרי רבינו לשיטתו 'חלב' אין הכוונה מן המובחר שבהמה, שהרי רבינו כותב לקמן שהחלב אינו המובחר שבו, דהרי הוא גס ועבה וקשה להתעכל. לכן מבאר הדמיון כנ"ל, כמו שהקטרה מפרישים ומקטירים ע"ג המזבח, כן התרומה מפרישים ונותנים לכהן.

אמנם לפירוש רבינו שחלב אינו מן המובחר, צ"ב דהרי דרשו חז"ל מהכתוב 'ולא תשא עליו חטא בהרימכם את חלבו', דאם אינו תורם מן המובחר יש עליו חטא, הרי שיש להפריש מן המובחר, ולפירוש רבינו איך למידין דבר זה מהכתוב הרי 'חלב' אינו מן המובחר. ועוד צ"ב מש"כ רבינו 'כי הטוב אשר יורם מן התבואה יכנה אותו בחלב', הרי חלב אינו מן הטוב שבבהמה, וא"כ מנלן שצריך להפריש 'הטוב שבתבואה'.

וצריכים לומר דמש"כ רבינו שהחלב אינו חלק הטוב מן הבהמה היינו לענין אכילה, אבל לענין הקטרה שפיר הוה חלק הטוב מהבהמה. וכמו שכתב רבינו (פרשת שמיני פרק ט פסוק כ) עה"כ 'וישימו את החלבים על החזות' וגו', שמיירי לגבי הקטרה, שמניחים החלבים מלמעלה, וכתב שם: "כי האליה והכליות ויותרת הכבד יתנו למטה והחלבים עליהם, והכל על החזות, והנה החלבים לבדם יראו למעלה, והוא דרך כבוד בהקטרה". הרי לנו שלענין הקטרה החלבים הם המובחר שבו.

ובזה מיושב היטב דרשת חז"ל שיש להפריש מן המובחר, שהחלב מובחר לענין הקטרה. וכן מש"כ רבינו 'כי הטוב אשר יורם מן התבואה כנה אותו בחלב', שלענין הקטרה הוה שפיר המובחר שבבהמה.

להיות עושים את שני הימים האלה

(מ"א ט, כב)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

הנה ידוע שרבותינו הק' נבג"מ נהגו ביום שושן פורים כיום טוב לכמה ענינים, וגם הי' עורכים סעודה גדולה ביום זה להודות לא' ית"ש על הניסים שעשה לאבותינו ולנו, ורבינו הק' אף הוסיף לזרז והנהיג בין אנ"ש ללבוש בגדי שבת ביום זה, ואף גם במוצאי שושן פורים כשהי' שמחת נישואין בליל ט"ז, וא' מאנ"ש שאל דעת קדשו האם לילך להחתונה בבגדי שבת או להחליפו בבגדי חול, השיב שדינו כמו מוצאי שב"ק ואין חולצין הבגדי שבת עד שינת הלילה (כן מובא בזמירות דברי יואל), **ויש לחקור קצת מקורו ונימוקו.**

ביסוד הדברים מביא התוס' (מגילה ו: ד"ה ור"א) דיש נוהגין לעשות אותם ימי משתה ושמחה גם בט"ו וגם באדר ראשון, וחולקים ע"ז כמבואר להלן, ובסמ"ק (מגילה עשה קמ"ח, וב"י מביאו) שעושין משתה ושמחה אף בט"ו בין באדר ראשון ובין באדר שני, עי"ש.

ועי' בה'מנהגים של ר' יצחק אייזיק מטירנא' שמביא למעשה: דחייב במשתה ושמחה כמו ביום י"ד, דכ' לעשות 'אותם' ימי משתה ושמחה, וב'לקט יושר' מביא בשם תרוה"ד שצריך להרבות בסעודה גם בשושן פורים, וב'מנהגי ווירמיזא' (אות רכ"א) כתב: "שושן פורים אוכלין ושותין ושמחים כמו בפורים עצמו", עי"ש.

וב'רמ"א' סימן תרצ"ה (סעי' ב') נפסק דחייב במשתה ושמחה "קצת" בשני ימים וכן נהגו, עי"ש, ומדבריו מבואר דרק "קצת" משתה ושמחה נוהגין ביום זה. ועי' ב'ביאור הגר"א' שהסביר הדברים, דאע"ג דכ' לעשות אותם ימי משתה וגו' אין הכונה שני ימים ביחד, רק כ"א לעצמו דהיינו בכולן בי"ד ובמוקף חומה בט"ו. ומביא ראי' לזה ממאי דמבואר בגמ' (ה':) דהא דכתיב במגילת תענית את יום ארבעה עשר ואת יום חמשה עשר יומי פוריא אינון דלא למספד בהון ואמר רבא לא נצרכא אלא לאסור את של זה בזה ואת של זה בזה, והני מילי בהספד ובתענית אבל מלאכה יום אחד כו' עי"ש, ופירש"י ד"ה לא נצרכה במגילת תענית שהרי כבר כתובין במגלת אסתר שאסור בהספד ותענית אלא לאסור את של זה בזה וכו', והיינו דאילו לאסור תענית כל אחד ביומיה קראי כתיבי, ומשום הכי נצרכה במגילת תענית לחדש איסור הספר ותענית של זה בזה, אבל אין בו אלא חידושו לאסור הספד ותענית אבל משתה ושמחה ליכא, ודינם כמו בשאר הימים שנאסר במגילת תענית דלא להתענאה בהון ולא נתרבי למשתה ושמחה, עי"ש.

ובשו"ת 'מנחת אלעזר' (ח"ב סי' ה') תמה ע"ז, דכיון דהרמ"א בנה יסודו על פי מש"כ בספר המנהגים ושם מבואר דחיוב גמור הוא כנ"ל, ואמאי פסק הרמ"א דיש לעשות רק "קצת" משתה ושמחה, וביאר הענין: דכיון דלמעשה לא מבואר בש"ס החיוב של משתה ושמחה ע"כ סמך על הקדמונים הנ"ל רק לעשות "קצת" משתה ושמחה, ועי"ש שהאריך לבאר השיטות בזה, והביא כמה ראיות דיש חיוב גמור לעשות משתה ושמחה ביום ט"ו, וחד ראי' הוא ממה דפסקינן דאבילות יום ראשון שהוא דאורייתא, דנדחה גם בט"ו מפני שמחת פורים, ואי ליכא שום משתה ושמחה ביום זה ליכא שום שמחה בזה לדחות את האבילות, וע"כ תמה שם במאמר המוסגר דכיון דמדינות הגר העליון ובאשכנז אין עושין שום משתה ושמחה בשושן פורים, אמאי מקילים באבילות בשושן פורים, כיון דלהם ליכא שום שמחה, ועי"ש שהביא עוד ראיות לזה.

ולפי"ז דן שם המנח"א דיש להרבות בסעודה זו יותר מסעודת י"ד, דבסעודת י"ד מבואר במ"א (סי' תרצ"ה סק"ה) דנהגו שלא לעשות בשחרית משום דטרודים במשלוח מנות, כמו שמצינו שביו"ט ראשון של סוכות לא הי' מרבין

בסעודה משום דטרודים בסוכה ולולב, ומשום זה נהגו העולם להתחיל הסעודה בי"ד סמוך לערב, אע"ג דרמ"א קורא תגר ע"ז, משום שא"א לעשותו בשחרית דטרודין במצות היום, משא"כ ביום ט"ו דליכא מצות היום ע"כ יש יותר זמן לעשות הסעודה ע"כ יש להרבות ביותר, ולכן נהגו הצדיקים והחסידים להרבות בסעודת ט"ו יותר מסעודת י"ד, ודן שם דלכאורה יש לחייב במשלוח מנות ג"כ בט"ו כיון דמשלוח מנות תלוי בסעודה, אך כיון דלא מצינו כן בפוסקים ולא שמענו ע"ז אין לנהוג חדשות, עי"ש, אבל הוא בעצמו ז"ל הי' נוהג לשלוח מנות, ומתנות לאביונים כמו שכתב בנמוקי אורח חיים (להלן) במאמר המוסגר, וכן מבואר ב'דרכי חיים ושלום' אות תתנ"ד.

ובדרך אגב מסופר בספר 'אורות מרדכי' בענין משלוח מנות ביום שושן פורים. שכאשר שהה הרה"ק רבי ר' מרדכי'לע מנאדבורנא ז"ל בעיר חוסט ביום הפורים, שלח משלוח מנות להמרא דאתרא הגה"ק המהר"ם שיק ז"ל, וכבר הי' אז יום שושן פורים, וכשהגיע שליחו של הרבי ר' מרדכי'לע להמהר"ם שיק כבר הי' אז באמצע הרצאת שיעורו הקבוע שמסר לתלמידי הישיבה מידי יום ביומו, והשליח דפק על הדלת וניגש אל המהר"ם שיק ונתן לו את המשלוח מנות באמרו שהרבי מנאדבורנא שלח זאת לכבודו של הרב דמתא. המהר"ם שיק חשב זמן מיעט האם מותר לו לקבל עכשיו משלוח מנות, כי ביום שושן פורים כבר עבר זמן מצות משלוח מנות, ולאחר שיקול הדעת נענה ואמר, שמפני כבודו של הרבי ר' מרדכי'לע יקבל את המשלוח מנות, כי לא נאה לסרב לאדם גדול כהרה"ק רבי ר' מרדכי'לע ז"ל.

וב'נמוקי אורח חיים' (סי' תרצ"ה סק"ז) נמי האריך בזה ומוסיף ראי' נפלאה מדברי המדרש רבה [רות] (ס"ד ה') וזה לשון המדרש: "ושלחו לכל בני הגולה ואמרו, מקבלים אתם עליכם להיות עושים את שני הימים האלו, שלחו ואמרו לא דיינו צרותיו של המן אלא שאתם מטריחין עלינו לעשות שני הימים האלה", עד כאן לשון המדרש רבה. וכן הוא בירושלמי (מס' מגילה פ"א ה"ה), ואם כדעת אלו דיום ט"ו אינו חיוב משתה ושמחה רק איסור הספד ותענית בלבד, אם כן מה זהו כל כך טירחא שאמרו שאתם מטריחים עלינו לעשות את שני הימים האלה, מהו טירחא בשני הימים הלא ביום השני הוא ט"ו, הוא רק איסור הספד ותענית וכן למוקפים יום י"ד רק שלילת הפסד ותענית, אלא ודאי שמחויבים במשתה ושמחה בשניהם וזהו הטירחא בשני הימים לעשות אותם ימי משתה ושמחה וכו', וזהו בודאי טירחות גדולות והוצאות מרובות לכל ישראל לכל אחד ואחד מהם הפרזים והמוקפים שני הימים גם שניהם, דאי לא כן לא הוי כלל טירחא בשני ימים רק לכל אחד ביומו וזה ברור. וגם לפי דברי המפרשים שם במדרש רבה [ראה מתנות כהונה ופירוש מהרז"ו שם] דמטריחין אתם עלינו היינו שמעוררים קנאה בין האומות שיראו ששמחים בצרתם שהיה להם, אז גם זהו ראיה ברורה ונאמר שם בכפיל"א הן מה שלחו להם והן מה שהשיבו, דהיינו שזהו החשש קנאה בין האומות העולם כשיראו בשמחה ומשתה לפרסומי ניסא בשני הימים, מה שאין כן למאן דאמר שביום השני הוא רק איסור הספד ותענית בלבד אם כן אינו ניכר כלל לאומות העולם, וגם אם יארע ח"ו בר מינן בשושן פורים שראוי להספידו בחול ולא יספדהו אז הלא אין בזה היכר יום טוב כלל לפני אומות העולם וכמובן, כיון שיאכלו סעודת חול מחמת שאסור להתענות אבל בלי משתה ושמחה, ואיזה היכר וקנאה לאומות העולם שייך בזה, ועי"ש עוד שהאריך בזה.

גם יש מהאחרונים שמביאים ראי' מהזוהר הק' (ח"ג רנ"ו ע"א) אלין דמנטרין חגין וזמנין דאינון ימים טובים שנים שנים שבעה שבעה. שנים שנים תרין יומין דר"ה. ותרין יומין דשבועות ובגין דאינון תרין מנייהו בספק הא אית שני ימי הפורים באתרייהו שבעה שבעה ז' יומין דפסח ז' יומין דסוכות, עי"ש, וכן מבואר בתיקוני זהר, הרי מבואר דפורים הוא שני ימים. אולם כמה אחרונים דחו ראי' זו ואכ"מ להאריך בזה, ובספר 'שער יששכר' (ימי ששון אות ל"א) כתב: "גם בתיקונים בהקדמה (יג, א) כי י"ד על כס י"ה דפורים אינון בארבעה עשר וחמשה עשר בו דא י"ד י"ה עכל"ק עיין שם, אם כן מרומז יום ארבעה עשר בתיבת י"ד ויום חמשה עשר בהשם הקדוש י"ה הרי לפניך רמז מעלת יום הט"ו על יום י"ד והבן", עי"ש.

וגם בספרי חסידות מצינו ענין לעשות סעודה קבועה ביום שושן פורים, ראשון למקראי קודש בספר 'משמרת שלום' (סי' נ' סעי' ו') וזת"ד: ביום שושן פורים יש בו גם כן הארה נפלאה על כן יש לשמוח בו ולעשות סעודה, דאנו רואין דבחנוכה ואפי' בראש חודש דאיקרי מועד מדאורייתא ויש בו מוסף, ונוהג אבילות ר"ל אליבא דכו"ע, ושושן פורים הלא הביא הרמ"א בהגה"ה סי' תרצ"ו ס"ד, די"א דאין אבילות נוהג בפורים לא בי"ד ולא בט"ו וכן נוהגין עכ"ל, ע"כ יש לעשות סעודה ולשמוח וכו' עי"ש.

וכן נהג מרן הגה"ק בעל דברי חיים ז"ל כמבואר ב'דרכי חיים' (הנהגות אות קכ"ה ובסיפורים אות ל"ג): "הי' עושה סעודה עבור הבע"ב שבעיר, וזמן הסעודה הי' אחה"צ לערך שעה ד' והתפלל קודם מנחה, והי' מאריך בסעודה עד שעה עשירית בלילה, והי' אומר בתוך הסעודה מדרש ואח"כ אמר תורה על המדרש מעניני נתינת צדקה", עי"ש.

מנהגו בקודש של מרן הדברי חיים ז"ל מובנים עפ"י מה ששמענו מפ"ק של מרן רבינו שליט"א בשנת תשס"ג בתוד"ק, בזה"ל: "מתאמרא משמיה דק"ז הדברי חיים ז"ל שהקב"ה מקיים מצות היום של פורים ביום ט"ו שהוא פורים בירושלים, ולפי זה נ"ל **כי עיקר ההשפעה נשפע לבני ישראל ביום ט"ו, כי בו מקיים הקב"ה כביכול מצות משלוח מנות איש לרעהו לכל איש ישראל השפעה מרובה בכללית ובפרטית**".

וב'עשר קדושות' (מהד"ת מערכת ב' אות כ"ו) מביא בשם הרה"ק משינאווא ז"ל דהרה"ק בעל עטרת צבי ז"ל בתחלה לא הי' עושה שום סעודה בשושן פורים, עד שפעמ"א נכנס אליו חסיד אחד ואמר לו ילמדנו רבינו אם נח צדיק הי' או לא, וענה לו הרה"ק מהרצ"ה הרי התורה העידה עליו נח איש צדיק תמים הי', ואמר לו החסיד אם כן איפוא מדוע אינו עושה רבינו שום סעודה בשושן פורים הלא כתיב במגילה ונוח בחמשה עשר, ומאז החל לעשות סעודה בשושן פורים, עי"ש.

ומענין לענין בדרך אגב ראוי להעתיק מאמר נפלא ממרן רבינו ז"ל, מה שאמר ביום הפורים שנת תרצ"ו אחר השתי' כדת כטוב לב המלך ביין, לפרש בדרך צחות את הפסוק בפרשת נח 'ויחל נח איש האדמה ויטע כרם', על פי המעשה הידוע שפעם נזדמן מרן הקדוש בעל זרע קודש מראפשיץ ז"ל לעיר ראווע, ולכבודו בא גם הרה"ק השר שלום מבעלזא ז"ל, ובא איש כפרי פשוט ואמר להרה"ק מראפשיץ 'רבי ברכנו בברכת הדיוט כמו שאמרו ז"ל אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך....' ושחקו כל העם ממנו, ואמר הרה"ק מראפשיץ למה תשחקו ממנו הלא בצדק אמר הדברים אלה, כי ברכת הדיוט הכוונה על בני חיי ומזוני דהיינו הדברים פשוטים שצריך כל איש שיהיה לו וזהו ברכת הדיוט, ודפח"ח. ובזה ביאור לומר דהנה כתבו הספרים הקדושים שע"כ לא קבעו את פורים ליו"ט כדי שמקדושת היום יושפע דברים גשמיים שהאדם צריך להם, והנה רש"י ז"ל כתב על הפסוק ויח"ל שעשה עצמו חולין, ונ"ח הוא מלשון יו"ט שהוא מנוחה, וזה הכוונה 'ויחל נח' שיום טוב זה נקבע בימי החול, בכדי 'איש האדמה' שישפיע דברים ארציים גשמיות לכל אחד, ועל איזה יו"ט מדבר הכתוב, ע"ז מסיים 'ויטע כרם' היו"ט ששותין יין לבסומי, ודפח"ח.

וכבר כתבנו לעיל בשם הרה"ק ממונקאטש ז"ל (ע"עשער ישששכר שם ובס' 'דרכי חיים' ועוד) שהי' עושין סעודה גדולה בשושן פורים יותר מבפורים עצמו, ויש הרבה טעמים ע"ז.

טעם לשבח על שמחת בני ישראל ביום ט"ו מצינו בתו"ד מרן החתם סופר ז"ל בדרוש לפורים (שנת תקי"ף ד"ה שמחה) וזל"ק שם בא"ד: "**כי עיקר יו"ט הוא ביום ט"ו מנוחת שושן**, כי מה יועיל מנוחת כל העולם עם בבירת המלך עדיין האש בוער, **על כן אין שמחה לכל ישראל אלא ביום ט"ו**", ומבאר שם כל הענין באריכות וגם מצרף לזה טעם הגון השייכות ליום זה במוקף חומה מימות יב"נ, עי"ש.

ובספר 'עירין קדישין' מובא בשם הרה"ק מרוזין ז"ל טעם נכון להרבות בשמחה ביום שושן פורים עוד יותר מיום הפורים עצמו, וז"ל שם: "אמר הרה"ק מרוזין ז"ל עיקר פורים הוא שושן פורים, כי ירושלים מוקף חומה מימות יהושע בן נון וקורין המגילה שם בט"ו, וירושלים היא באמצע העולם, לב כל העולם, וכתיב (מלכים-א, ח, מח) והתפללו אליך דרך ארצם. ובספר 'בית ישראל' מובא כן בשם בנו הרה"ק מסאדיגורא ז"ל.

וכעי"ז מובא ג"כ בספר שער ישששכר (מאמר ימי ששון אות ל"א) בשם זקינו השם שלמה ממונקאטש ז"ל, וז"ל שם: "שמעתי מכ"ק אאזמו"ר הגה"ק זצללה"ה מפה"ק שנתן טעם לשבח שנוהגים להרבות יותר בסעודת שושן פורים [מביום י"ד], משום כבוד עיה"ק ירושלים תוב"ב אשר שם יום הפורים אז ביום ט"ו, להראות אשר עינינו ולבינו תליות רק שמה אל עיר הקודש, כי שם לבבינו שואף זורח וזאת עיקר שמחתינו בעת נשים אל לבינו וזכרונינו שנשוב לירושלים ב"ב, **שזהו עיקר יום הפורים כנז' ובפרט בימות המשיח שזהו עיקר מחיית עמלק לגמרי במהרה בימינו**", עי"ש.

גם מרן רבינו שליט"א דיבר בקדשו בטעם השמחה והמשתה ביום שושן פורים לכבודו של ירושלים עיה"ק, ובאופן אחר, והוא ע"פ מה שאיתא בייטב לב (פ' וישב) בשם דודו הגה"ק האריה דבי עילאי זללה"ה על הכתוב (בראשית ד' יח) ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון, פי' ששם הוא מלכי צדק (נדרים לב:), הוציא ענין זה של לחם ויין, ר"ל אפילו בהיותו עוסק במאכל ומשתה בלחם ויין, והוא עצמו באותו שעה כהן עובד לאל עליון, עכ"ד.

והנה גם מצות סעודת פורים הוא על דרך זה, כדי לעבוד את ה' על ידי אכילה ושתיה, וכמו שנרמז במגילה (ט לא) לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם כאשר קים עליהם מרדכי היהודי ואסתר המלכה וכאשר קימו על נפשם ועל זרעם דברי הצומות וזעקתם, והיינו כי בקיום מצוות היום הקדוש הזה והוא עבודת משתה ושמחה, זוכים לפעול ולתקן את אשר זוכים לתקן בדברי הצומות וזעקתם. ולזה מבואר בספרי הקודש שעל ידי אכילה של מצוה ביום הפורים לשם שמים, זוכים להעלות מה שפגמו בכל השנה באכילה ושתיה להנאת עצמם. ובכן להיות כי דרך עבודה זו חידש מלכי צדק מלך שלם, ועד ימיו לא ידעו רק אופן עבודת ה' בתורה ותפלה, והוא אשר המציא וחידש שיש

דרך עבודת ה' על ידי אכילה ושתיה, **אם כן מצות משתה ושמחה ביום הקדוש הזה בכל העולם כולו נעשים על פי מה שחידש לנו מלכי צדק מלך ירושלים, ועל כן ביום הזה שעושין בו הסעודה בירושלים עיה"ק, ראוי גם לנו תושבי חו"ל לחלוק כבוד לירושלים ועושין בו ביום סעודה לכבוד ירושלים**, ודפח"ח.

עוד טעם נפלא מובא בספר 'בית פנחס' להרה"ג הדיין מקאסוב ז"ל (ליקוטים ל"ז) וז"ל: "ולהבין במעט קט שכלי ענין זה, י"ל עפ"י שדקדקו דבפורים נקראת הסעודה ע"ש היין, וחייב אדם לבסומי כו', וי"ל דמבואר דצ"ל משפחה ומשפחה, והיינו שעיקר שמחת פורים הוא ע"י האחדות והידידות לשמוח יחד באהבים, וכמו שאמרה אסתר לך כנוס את כל היהודים שיתכנסו ויתאחדו באחדות אמיתי לכבוד שמו ית', שבזה יתקנו מה שנתקבצו לילך וליהנות מסעודתו של אותו רשע, ולזה עיקר השמחה ביי"ן שהוא ר"ת נ'דחי י'שראל י'כנס, דע"י שמחת היין באחים אהובים וידידות נתכנסו הנדחים והנפזרים למקומם. והנה מטעם הריעות והידידות אמיתי יחייב שיהא צר לו בצרת אוהבו ח"ו ושמח בשמחתו כידוע מספרי תלמידי הבעש"ט זי"ע ועכ"י. והנה אז בימי הגאולה, הכלל ישראל הרגו בשונאיהם ביום י"ג, וביום ארבעה עשר עשה אותו יום משתה ושמחה ויו"ט, אמנם היהודים אשר בשושן שביום ארבעה עשר עוד נטרדו בנקמת אויביהם עשו יום החמשה עשר משתה ושמחה ויו"ט, ולהורות גודל אחדותינו רעותינו ואחוותינו אנו שמחים גם ביום חמשה עשר שהוא שמחת אחינו אשר בשושן, ובשמחתם גם לנו שמחה שזה יורה גודל התקשרותינו וזה עיקר גדול בדרכי החסידות", עי"ש.

ויסוד הדברים כבר מבואר בספר 'אהל יצחק' להרה"ק רבי יצחק מווארקא ז"ל (פורים ד"ה ומשלח מנות) דהשמחה ביום שושן פורים רומז לאהבת רעים, בזה שאנו שמחים ביום שבשושן היה פורים, עי"ש.

ובשו"ת 'משנה שכיר' ביאור עוד טעם על ענין שמרבין בשמחה והסעודה גם בשושן פורים, וז"ל: י"ל דב'אשכול הכופר' (על מגילת אסתר) מבעל 'צרור המור' (להחוות דעת ז"ל) כתב על הפסוק להיות עושים את שני הימים האלה (מ"אס. כב) 'וכל זה הוא כמו מתן תורה, וכמו במתן תורה קבלו תורה שבכתב ותורה שבעל פה, כן להיות עושים שני הימים האלה רמז לשני התורות', עי"ש. וידוע ממדרש תנחומא (פ' נח) דדוקא תורה שבעל פה קבלו באונס, ועכשיו שקבלו ברצון היינו תורה שבעל פה, וכיון דעיקר הרצון הי' תורה שבעל פה **על כן החיוב עוד ביותר לשמוח ביום שושן פורים**, עי"ש.

כעי"ז ביאור גם כ"ק מרן שליט"א הגמרא במס' מגילה (דף י:) דרשו על הכתוב (ישעיה נה יג) והיה להי' לשם לאות עולם לא יכרת, והיה להי' לשם זו מקרא מגילה, לאות עולם לא יכרת, אלו ימי הפורים.

ע"פ דברי הגאון רבי שלמה קלוגער ז"ל ב'מאמר אסתר' (עמוד תקטז) יום י"ד אדר בזכות מרדכי, ויום ט"ו אדר בזכות אסתר, כי אמרו חז"ל (יבמות סב:) כל השרוי בלא אשה שרוי בלא חומה, ואסתר היה חומה למרדכי הצדיק, ולרמז זה תקנו יום ט"ו למוקפין חומה, עכ"ד.

והנה אמרו חז"ל (שבת פח.) דקבלת התורה היה בכפיה, ואף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש באהבה וברצון, ולפי זה יש לומר כי יום י"ד הוא נגד מה שקבלו ברצון תורה שבכתב, ויום ט"ו הוא נגד מה שקבלו ברצון תורה שבע"פ וכל תקנות חז"ל והגדרים שהוסיפו, אשר כולם הם חומה להתורה הקדושה, ולרמז זה תקנו יום ט"ו למוקפין חומה, זכר על מה שקבלו מאהבה התורה שבע"פ שהוא חומה לתורה שבכתב.

וזה ביאור דברי הגמרא והיה לשם לאות עולם לא יכרת אלו ימ"י הפורים, כי מה שתקנו שני ימים יום י"ד ויום ט"ו שהוא נגד תורה שבכתב ותורה שבע"פ, הרי זה מגן ומציל שלא יכרתו ח"ו ממקור הקדושה, כי על ידי שיש תורה שבע"פ ותקנות חז"ל שהם חומה להתורה שבכתב, הרי זה הגנה לגדור גדר ולעמוד בפרץ חומת בית ישראל. ולפי"ז יתבאר היטיב את שמחת היום בשושן פורים **שהוא חומה בצורה לקבלת התורה בשלימות**.

ונסיים מה שכ' בספר הק' 'לקוטי תורה' מהרה"ק ר' מרדכי מטשערנאביל ז"ל על הפסוק 'שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר', שדרשו במס' שבת (לי:) אל תקרא שושנים אלא ששונים, ואל תקרי מור אל מר, שושנים הוא מלשון שושן פורים, דהיינו דיש ב' מיני בחינת שושן פורים, דבפעם א' כתיב 'והעיר שושן נבוכה', ובפעם א' כתיב והעיר שושן צהלה ושמחה, כי מי שמקיים מצות שמחה ויום משתה ושמחה בשושן פורים גם כן, פי' דוקא ביום שאחר קריאת המגילה, הוא בודאי מצוה גדולה בחי' והעיר שושן צהלה ושמחה, ועל זה כתיב נוטפות מו"ר שהוא בשמים ומעלה ריח טוב, אבל מי שלוקח לעצמו עוד איזה ימים במשתה ושמחה אחר שושן פורים בלא טעם, ועושה כמה ימים שושן פורים, וזהו שושנים דהיינו הרבה שושן פורים ע"ז כתיב והעיר שושן נבוכה בחינת נוטפות מ"ר, השי"ת יצילנו משמחות כזאת", עי"ש.

ויש עוד הרבה ענינים להאריך בזה, וגם במנהגן של כמה צדיקים לקיים את החיוב לבסומי גם ביום ט"ו, והקפידה ללכוש בכגדי שבת, ועוד חזון למועד בעז"ה.

אספקלריא דנהר"א

נתרחץ של כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א בענינא דיומא

נעשה לע"י הוועד להוצאת ספרי כ"ק מרן רבינו שליט"א ותשוה"ח להם

קריאת המגילה

קריאת המגילה במתינות כמו תפלת ר"ה

והימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה (אסתר ט כח), יל"פ על פי מה שכתב בבני ישששכר (אדר מאמר ד אות ו) בשם החיד"א בספרו דבש לפי (מערכת פ אות ב) פורים כולל כל הימים טובים, ראש השנה ספרי חיים וספרי מתים פתוחים (ראש השנה טז:), וכאן היו נדונים אם לקיים הגזירה אם להנצל, וכן כל המועדים, עי"ש. ומוסיף בבני ישששכר שבכל שנה ניצולים על ידי קריאת המגילה והצדקה, עכ"ד. הרי כי ביום הפורים יש יום הדין כמו בראש השנה. וזה שאמר והימים האלה נזכרי"ם ונעשים, כלומר שיש בהם בחינת ראש השנה שהוא יום הזכרון.

ומזה יצא לנו גודל קדושת היום וקריאת המגילה שהוא עת רצון כמו בראש השנה, וצריך האדם להשים הדבר אל לבו ואל ימהר עצמו בקריאת המגילה, רק ילבב לבבו בקרבו בעת קריאתה ומפנימיות נפשו ויקרא במתינות עד שימנה כל תיבה ותיבה במגילה כמו בתפלת ימים הנוראים, ועל זה נאמר והימים האלה נזכרי"ם ונעשי"ם, דכיון שבזה עולה זכרונינו למעלה, צריך בו עשיה ועבודה רבה בפועל.

*

מסוגל להוושע בבן זכר

בשעת קריאת המגילה מסוגל להפקד בדבר ישועה ורחמים ולהוושע בבן זכר, כי כן נרמז בפסוק (בראשית כא ח) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמ"ל את יצחק בנו, ואמר רבינו ברוך ממעזביזש זללה"ה (הובא בדברי יחזקאל לפורים) **הגמל** אותיות **מגלה**, עכ"ד. והנה בתוספות (שבת קל.) הביאו המדרש, ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, ביום ה"ג מל את יצחק, דהיינו ביום השמיני דמילה כמנין ה"ג, עכ"ד. ואם כן בשעת קריאת מגל"ה הזמן מסוגל להפקד בבן זכר.

*

כדלים וכרשים עינינו תלויות למרום

במס' מגילה (דף ד:) עיניהן של עניים נשואות במקרא מגילה. הנה בכל תיבה ותיבה של המגילה טמון וגנוז קדושה נפלאה ויורד ממנו השפעה קדושה, ולכן בעת ההוא עיניהן של ענייי"ם נשואות למקרא מגילה, היינו עם ישראל הנקרא (סליחות לעשי"ת פיסקא מלאכי רחמים) עם עני ואביון, וכן אומרים (בהקדמה לסליחות) כדלים וכרשים דפקנו דלתיך, ועיניהם של ישראל נשואות במקרא מגילה, שישפיע לנו הקב"ה ביום זה השפעות רבות, כי ביום הזה ויפקד המל"ך פקידים בכל מדינות מלכותו (אסתר ב ג), שמלכו של עולם משפיע שפע חדש שפע קודש בכל מדינות מלכותו.

*

משלוח מנות

משלוח מנות שהקב"ה שולח לבני ישראל

ומשלוח מנות איש לרעהו (אסתר ט כב), כתב בעטרת ישועה (לפורים אות א) כי תיבות **מנות איש לרעהו** בגימטריא **שמע ישראל הוי"ה אלהינו הוי"ה אחד**. וצריך ביאור.

וי"ל על פי דברי הבני ישששכר (אדר מאמר ח אות א) מצות משלוח מנות שתי מנות לאיש אחד (מגילה ז:), שתי פעמים **מנה** בגימטריא **דגן גפן**, עי"ש לדרכו. וכבר אמרתי רמז הדבר, על פי מה שכתב בקדושת לוי (קדושה שלישית) משלוח מנות איש לרעהו שהוא על דרך שאמרו חז"ל (סנהדרין צג) איש זה הקב"ה שנאמר (שמות טו ג) ה' איש מלחמה, לרעהו, הוא צדיק יסוד עולם, נשתלחה מתנה מאת הקב"ה שיתפלל על הדור שיתבטלו גזירות קשות, עכדה"ק. ולפי זה יש לומר שהקב"ה מקיים מצות משלוח מנות והוא שולח לבני ישראל רעים האהובים דגן וגפן, דגן רומז על הלחם והשפעת הפרנסה, וגפן הוא יין רומז על התורה הנקרא יק כמו שדרשו חז"ל (עבודה זרה לה:) כי טובים דודיך מיין, זו יינה של תורה.

והנה אמרו רבותינו ז"ל במדרש (שמו"ר פכ"ג ס"ה וביפ"ת) אין ישראל ניזונין אלא בזכות אמונה, ובכן בזכות האמונה נזכה לזה שהקב"ה ישלח לנו משלוח מנות דג"ן וגפ"ן, ועל זה בא הרמז משלו"ח מנו"ת אי"ש לרעה"ו בגימטריא שמ"ע ישרא"ל הוי"ה אלהינ"ו הוי"ה אח"ד, שבזכות שבני ישראל מאמינים ביחוד השם, הקב"ה שולח מנות של דגן וגפן, ומשפיע לנו השפעות טובות בגשמיות וברוחניות.

ועוד יש בסגולת היום להוושע בשידוכים הגונים, כי בתיבת גפן יש רמז על שידוכים הגונים, על דרך אמרם ז"ל (פסחים מט:) משל לענבי הגפן בענבי הגפן דבר נאה ומתקבל, וגם זה נשפע ביום הפורים, יחד עם כל מיני

השפעות טובות, וכמאמר העולם **גפן** ראשי תיבות **ג**עזונט **פ**רנסה **נ**חת, והרי בני ישראל קיימו מצות משלוח מנות ומתנות לאביונים הרבה יותר מכפי המחוייב ב' מנות ולשני אביונים, ובכן יה"ר שיתרבה השפע לבני ישראל פי כמה, רב ברכות ושובע שמחות וכל מילי דמיטב.

*

השפעת אהבה ויראה

כתב בספה"ק קדושת לוי (קדושה שלישית) במצות היום משלוח מנות איש לרעהו, שהוא ע"ד שאמרו חז"ל (סנהדרין צג.) איש זה הקב"ה שנאמר (שמות טו ג) ה' איש מלחמה, לרעהו, הוא צדיק יסוד עולם, נשתלחה מתנה מאת הקב"ה, עכדה"ק. והנה הקב"ה הוא יושב מרום בעולם הבא לא מקום אכילה ולא מקום שתיה, ולכאורה במה הוא ית"ש מקיים מצות משלוח מנות.

ויל"פ הכוונה על דרך שאנו מתפללין בקדושה דסידרא הוא יפתח לבינו בתורתו וישם בלבינו אהבתו ויראתו, וצריך ב' מנות לאיש אחד (מגילה ז.), ועל כן השי"ת שולח אהבה ויראה, וזה משפיע השי"ת ביום הפורים לכל ישראל, וכל הפושט יד ביום הפורים לבקש מהשי"ת, נותנין לו השפעה מרובה, שהקב"ה מקיים משלוח מנות.

*

מתנות לאביונים

זכר לקבלת התורה מאהבה

נראה לומר מילתא בטעמא על מה שתיקנו חכמים מצות מתנות לאביונים ביום הפורים, בהקדם מה דמבואר בגמרא (שבת פח.) כי בשעת קבלת התורה הוצרך הקב"ה לכפות עליהם את ההר כגיגית, ואחר כך בימי אחשורוש הדור קבלוה מאהבת הנס שנעשה להם. והנה לא זכו לזה בימי כל הנביאים שקדמו למרדכי, ונמצא שעד עכשיו היו בבחינת עניים בעבודת ה', ועל דרך שאמרו (נדרים מא.) אין עני אלא בדעת, שלא היתה עבודתם בדעה שלימה מאהבת ה', רק עכשיו בימי מרדכי זכו מן השמים למדת אהבה בבחינת מתנה, ומכח זה זכו אז לקבל את התורה מחדש מאהבת הנס. ועל כן להיות נס זה לאות ולמופת, מה שזכו אז ישראל מן השמים למדריגת עבודת ה' מאהבה, על כן תיקן להם מרדכי וחכמים לדורות עולם מצות מתנות לאביונים, לזכרון עולם על מה שזכו בשעת הנס לאהבת ה' במתנה מן השמים.

*

יותר מכפי החיוב

מצות מתנות לאביונים בפורים, הנה מעיקר הדין איתא בשולחן ערוך (סי' תרצ"ד ס"א) חייב כל אדם ליתן לפחות שתי מתנות לשני עניים. אמנם ישראל קדושים מהדרים לקיים מצוה זו יותר מכפי המצווה עליהם, ונודע מה שכתב בבני יששכר (תשרי מאמר י אות ז) שכל מצוה יש לו גבול מוגבל באופן עשייתו כהלכתו, זה כשר וזה פסול, אבל לדקדוקי המצות אין גבול מוגבל, כי אחד מחמיר בכך וכך ואחד מדקדק יותר, ועל ידי עשיית המצוה בפועל בגבול כפי הדין המוגבל, מאיר אור הפנימי של המצוה, ועל ידי מילי דחסידי והחומרות שהוא מבלי גבול, מאיר מהמצוה אור המקיף בלי גבול, והוא השמירה מן החיצונים, עי"ש. ובכן בזכות שבני ישראל מוסיפין לקיים מצות מתנות לאביונים יותר מן החיוב מעיקר הדין, מאיר על המצוה אור המקיף, והוא שמירה מעולה מן החיצונים, ונמשך שפע רב לכל בית ישראל ושנאה לצורריהם.

*

מתנות מן השמים לבני ישראל

אמרו חז"ל (ירושלמי ראש השנה פ"ג ה"ג) הקב"ה שומר משמרתה של תורה, ואיתא במדרש (תנחומא נשא סכ"ט) לא יאמר אדם איני מקיים מצות זקנים הואיל ואינן מן התורה, אמר הקב"ה כל מה שגוזרים עליכם תהיו מקיימים, שאף על דבריהם אני מסכים, עי"ש. ובכן גם הקב"ה מקיים מצות מתנות לאביונים, ומלת אביון פירש"י (דברים טו ד) לשון אביון שהוא תאב לכל דבר. ובכן כל איש ישראל שתאב לישועה, בזכות שהאדם מקיים מצות מתנות לאביונים, הקב"ה נותן לו במתנה מן השמים, וממלא די מחסורו אשר יחסר לו, וקי"ל (בבא בתרא סה.) מאן דיהיב מתנה בעין יפה יהיב, ואם כן הקב"ה נותן בעין יפה וברחבה לכל איש ישראל כפי רצונו ומאוויו.

*

כל מיני השפעות טובות בזכות מתנות לאביונים

כתב באור המאיר (מגילת אסתר) וכן כתב בזרע קודש (לפורים) הצדקה תציל ממות (משלי י ב), ולכן נאמר במגילה ומתנו"ת לאביונים, אותיות תנ"ו בין שתי אותיות מ"ת, לרמוז אשר במה שמקיים תנו מפריד צירוף מ"ת, ונעשה צירוף טוב מתנות, עכ"ד. (ועיין בתפארת שלמה פ' תשא).

ועל פי זה מובן בפשטות מה שתקנו מצות מתנות לאביונים, להורות שניצולו מגזירת כליה, וזהו בזכות צדקה. ובכן על ידי שאנו מקיים מצות מתנות לאביונים, מתקיים צדקה תציל ממות, הן מגזירת מיתה כפשוטו ח"ו, והן מגזירת העניות דלות ואביונות, שהרי עני חשוב כמת (נדרים סד:), וגם מציל מכל מיני חולי ומדוה, כי מה לי קטלא כולי מה לי קטלא פלגא, וצדקה מציל מכל מרעין בישין. וגם זוכין לברכת הבנים, דהא אמרינן (נדרים סד:) כל אדם שאין לו בנים חשוב כמת. והקב"ה משפיע כל מילי דמיטב לכל בני ישראל בכל מקום שהם.

הליכה לקבץ מעות

הליכה לקבץ מעות עבודת יום הכיפורים

ידוע ומפורסם שאצל ק"ז מרן הק' בעל דברי חיים זללה"ה היה קפידא גדולה שביום הפורים יכתתו האברכים ובחורים ברגל לקבץ מעות לצדקה, וכאשר ראה אברכים אצל שולחנו הטהור ביום הפורים הרגיז עליהם על מה שבאו לשולחנו וציוה עליהם שילכו לקבץ מעות (עיין באריכות מזה בדרכי חיים).

וי"ל הענין, דהנה איתא בתיקוני זוהר (תיקון כ דף נז:) פורים אתקריאת על שם יום הכפורים. ואם כן גם יום הפורים הוא מסוגל לכפרת עונות. ומתאמרא משמיה דהרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זללה"ה שההולך לקבץ מעות בארבע קצוות העיר, ניצול מארבע מיתות בית דין. ולפי זה י"ל כי ההולך לקבץ מעות בארבע קצוות העיר, זוכה לתקן אם פגם ח"ו בארבע אותיות שם המיוחד הוי"ה ב"ה, שהארבע מיתות מכוונים נגדם (עיין פרע"ח שער יוה"כ פ"א), ואם כן יש בזה תיקון כמו בעבודת יום הכיפורים. ורמז לזה מה שנאמר (דניאל ד כד) וחטאך בצדקה פרוק, היינו על ידי שחוזרין בארבע קצוות העיר כדי לקבץ מעות לצדקה, וכמו שביום הכיפורים מכין באגרוף על הלב באמירת הווידוי, כן יש תיקון זה ביום הפורים כאשר הולכין לקבץ מעות לצדקה ומכה בידו בהפרוטות.

ועוד י"ל מילתא בטעמא שיש לילך לקבץ מעות לצדקה ביום הפורים דייקא, דאיתא בגמרא (מגילה יב.) שנהנו מסעודתו של אותו רשע, ולכאורה היו מוכרחים לילך מגזירת המלך, ומה גם שכל הסעודה היה בכשרות כמבואר במפרשים, ועיקר הפגם בזה היתה על שהלכו מרצונם וחטאו בריצת רגלים להרע, ולתקן חטא זה הולכין לקבץ מעות, שזהו ריצת רגלים להטיב.

*

סעודת פורים

טעם לאכילת כרוב ממולא

מנהג בפורים ובשמחת תורה לאכול כרוב ממולא בשר, וי"ל שמאכל זה רומז על מאמרם (אבות פ"ד מ"כ) אל תסתכל בקנקן אלא במה שיש בו, וכן במאכל הזה העיקר הוא הבשר, אלא שהוא מכוסה בעלי כרוב. (תשד"מ)

עוד יש לומר טעם לאכילת כרוב ביום הפורים, רמז שהקב"ה שולח לכל אחד חבילה מן השמים והוא ממולא בתוכו בכל מילי דמיטב.

*

טעם לאכילת נאנ"ט

מנהג ישראל לאכול ביום הפורים, מאכל הנעשה מפירורי אגוזים ושומשמין, וקוראין אותו בל"א נאנ"ט. ויש בזה רמז על על עבודת היום, להשתוקק להתקרב אל ה', ולבקש ולהתחנן אנן בעינן למהוי קמי מלכא. והנה כתיב (דברים ד ז) כי מי גוי גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל קראינו אליו, וביאר בתרגום אונקלס די ליה אלקא דקריב ליה לקבלא צלותיה בעידן עקתיה כה' אלהא בכל עידן דאנחנא מצלין קדמוהי. ולכן אוכלין נאנ"ט, להורות שביום זה הקב"ה קרוב אלינו ושומע את תפלותינו בכל קראינו אליו.

*

מנהגו של העצי חיים בסעודת פורים

שמעתי מכ"ק מרן אאמו"ר זללה"ה אשר אביו הק' מרן העצי חיים זללה"ה בכל משך ימי השנה לא נתן ציגא"ר לתוך פיו מעולם (ושינה בזה ממנהגו של אביו הקדושת יום טוב זללה"ה), רק ביום הפורים בסעודת משתה היין אז העלה עשן כל שהוא.

ויתכן לומר מילתא בטעמא על דבר העלאת עשן ביום הפורים, על פי מה שכתב בספה"ק בדברי יחזקאל (לפורים) כי פעם אחד ביום הפורים אמר בדחנא דמלכא לפני הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זללה"ה כי יום הפורים יש בו בחינת יום ראש השנה, על דרך שאמרו (סוכה מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, עכ"ד. והנה בראש השנה אנו מתפללים וכל הרשעה כלה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ, ולכן ביום הפורים עושין פעולה באתערותא דלתתא להעלות עשן, לעורר בזה בחינת עשן למעלה בשמי מעל, וכל הרשעה כלה כעשן תכלה, ויוכנע כח הסט"א. ויותר מזה נ"ל כעת שהוא על דרך תפלה להסיר ממנו העינוי והדוחק, וכל צרות ישראל יסתלקו כרוח העשן, וממילא יומשך אך טוב וחסד לנו ולכל ישראל, אכי"ר.

*

הריקודין ביום הפורים

כתב רבינו המהר"ם מרוטנבורג זללה"ה בקונטרס טעמי מסורת המקרא (פ' נשא) על הכתוב (במדבר ז יז) ולזבח השלמים בקר שנים אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה זה קרבן נחשון בן עמינדב, עתודים דנחשון מלא [בוי"ן], וכתבו במסורת שאין יותר, וחד (אסתר ח יג) להיות היהודים עתודים כתיב [בוי"ן] ועתידים קרינן [בשני יודי"ן], לפי שמרדכי היה מצד אחד מיהודה כדאיתא במגילה (יב:), והוי"ו של עתודים יש לה כמין קרניים ומשונה משאר ווי"ן, לומר שיהיהודים יש להיות בפורים כעתודים לשמוח ולקפוץ, עכ"ל. ויש להבין קפיצה זו מה טיבה. גם צריך ביאור למה רמזו זה בקרבנות דנחשון דוקא.

וי"ל על פי מה דאיתא במדרש (הובא ברבינו בחיי פ' ויקרא) בשעה שחלק הקב"ה את המים נתן אלו למעלה ואלו למטה, התחילו מים התחתונים בוכים, אמרו אוי לנו שלא זכינו לעלות למעלה להיות קרובים ליוצרנו, מה עשו, העיזו פניהם ובקעו תהומות ובקשו לעלות, אמר להם הקב"ה הואיל ולכבודי עשיתן כל כך, עתידין אתם ליקרב על גבי המזבח במלח וניסוך המים, עכ"ד המדרש. וא"ז זללה"ה בייטב פנים (מאמר קדישין אות מב) כתב שזהו ענין ריקוד, שהאדם מנשא עצמו למעלה בכל עת, ולזה איתא במשנה (סוכה נא.) חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין לפניה"ם, היינו שמרקדים לעלות למעלה שלפני מדריגתם ובחינתם, עכ"ד.

והאומנם כי זהו מחובת כל אחד שישתוקק תמיד להתקרב אל ה' ולעבדו באהבה, אמנם דא עקא כי במשך ימי השנה האדם חושב בנפשו כי רחוק הוא מאוד ממדריגה זו ואינו מתנשא עצמו להתקרב אל ה', אבל מגודל אור קדושת יום הפורים האדם זוכה שדעתו מתבשם ומרבה לצפות לה', ומתוך כך כל גופו מתרומם מאליו ורוקד בשמחה ובקפיצה לפני אל חי, בכוונה ובתפילה אנן בעינן למהוי קמי מלכא. ולכך נמסר במסורה, בקרבנות דנחשון נאמר עתודים מלא בוי"ו, ואידך להיות היהודים עתודים ליום הזה, כלומר שהיהודים יש להיות בפורים כעתודים לשמוח ולקפץ, ונמסר דבר זה בקרבנות דנחשון דוקא, כי אמרו חז"ל (סוטה לז.) קפץ נחשון בן עמינדב וירד לים תחלה, ולכן כיון שהוא עבד את ה' במדריגה זו, שקפץ במסירת נפש על קדושת השם בבחינת אנן בעינן למהוי קמי מלכא, לכן רמוז אצלו עבודת היום של פורים, שכל איש אשר בשם ישראל יכונה צריך להתנשא ולהתרומם בבחינת אנן בעינן למהוי קמי מלכא.

*

מנהג התחפשות (פארשטעל"ן)

טעם לשבח על מנהג ישראל שנוהגין להתחפש (פארשטעל"ן) במלבושים שונים בזמן הסעודה לשמחת פורים, ולא דבר ריק הוא או מנהג שיכורים ח"ו, ובודאי כיון שנהגו כן בכל תפוצות ישראל יסודתו בהררי קודש ויש דברים בגו. (ועיין באוהב ישראל ובבני יששכר מה שכתבו בזה).

וחשבתי לומר בזה טעם הגון, דהנה מבואר בתרגום (אסתר ג ו) שהמן בקש להשמיד ולאבד את כל היהודים משום הבכורה שלקח יעקב אביהם מעשו, עי"ש. והנה בשעה שנכנס יעקב לקבל הברכות התחפש עצמו בבגדי עשו, נמצא דכל שנאת המן נצמח מענין התחפשות, מה שהתחפש יעקב ולקח הברכות, ולזכר זה נוהגים להתחפש בפורים.

אך י"ל בזה עוד, דהנה מה שרצה יצחק אבינו לברך את עשו היה מפני שרימה אותו, וכמ"ש כי ציד בפיו, והענין בזה כי עשו הלך תמיד בבגדי המוני עם, וכאשר נכנס עשו לביתו של יצחק אבינו התלבש עצמו באיצטלא דרבנן כדי לרמות את יצחק אביו, נמצא דכל המחלוקה בין יעקב ועשו נגרם על ידי התחפשות בבגדים, פעמים התחפש עשו ליעקב, ובעת שרצה יעקב ליקח הברכות התחפש עצמו לעשו, ויעקב אבינו זכה לברכותיו של יצחק אבינו על ידי התחפשות בבגדים.

*

קדושת המצות של פורים נשאר נצחיי

במס' מגילה (דף י:) רבי שמואל בר נחמני פתח לה פיתחא להאי פרשתא מהכא (ישעיה נה יג) תחת הנעצוץ יעלה ברוש ותחת הסרפד יעלה הדס והיה לה' לשם לאות עולם, והיה לה' לשם זו מקרא מגילה, לאות עולם לא יכרת אלו ימי פורים.

ויתבאר על פי מה דאיתא בכתבי האר"י הקדוש זללה"ה (פרי עץ חיים שער השבת פ"ד) כי כל מצוה שאדם עושה, אות אחד מאותה המצוה מאיר במצחו, ואינו מסתלק אלא כשעושה מצוה אחרת אז מאירה השניה ונדחית הראשונה, אבל במצות צדקה אפילו כשעושה מצוה אחרת אותו האות של מצות צדקה, אינו נדחה ומאיר לעולם במצחו, בסוד (תהלים קיא ג) וצדקתו עומדת לעד, עכ"ד.

ולפי זה נמצא כי בראש השנה כאשר האדם מקיים מצות תקיעת שופר, ומאיר על מצחו מצוה זו, בבחינת ה' באור פניך יהלכון, אח"כ כשמקיים מצוה אחרת, נדחית מצוה זו ומאיר האחרת, וכמו כן ביום הכיפורים כאשר מקיים מצות ועניתם את נפשותיכם, ובחג הסוכות כשמקיים מצות בסוכות תשבו שבעת ימים או מצות ולקחתם לכם, מה שאין כן בפורים כשמקיימים מצות מתנות לאביונים, אף אם מקיים אחר כך מצוה אחרת, הרי מצות מתנות לאביונים אינו נדחית ממצחו.

ובזה יבואר כי ימי הפורים הם לאות עולם לא יכרת, כי ביום זה אנו מקיימים מצות מתנות לאביונים, ומצוה זו נשאר לאות עולם על מצחו של אדם, ועל כן הוא לאות עולם, שאינו נדחית ממצוה אחרת.

ועל כוונה זו יסד הפייטן, אם כל המועדים יהיו בטלים ימי הפורים לא נבטלים, והקשו כולם וכי כל המועדים יהיו בטלים. ולדרכינו יש לומר הכוונה אם כל המועדים יהיו בטלים, היינו המצות שמקיימים בכל המועדים ומאיר על מצח האדם, והם בטלים ממצחו בקיום מצוה אחרת, הנה ימי הפורים לא נבטלים, מצות מתנות לאביונים שמקיים ביום הפורים אינו בטל, כי המצוה נשאר מאיר על מצחו, וזכרם לא יסוף מזרעם.

כמה פרטי דינים המצויים בפורים

אבילות בפורים

אין לשלוח משלוח מנות לאבל בתוך שנת אבילות על אביו או אמו או בתוך הל' על שאר קרובים (רמ"א סי' תרצ"ו סעי' ו'), **ומותר לשלוח לאשת האבל או להיפך ובלבד שלא להערים, ואם שלחו משלוח מנות לאבל מחוסר ידיעה רשאי האבל לקבלו** (שו"ת כת"ס).

רב או מלמד [מגי"ש, מהנכת] **בשנת אבילות, מותר לשלוח להם.**

שו"ת דברי מלכיאל (ח"ה סי' רלו) כיון דהוי כשילום חוב ואין זה מצד שמחה, ושהוא דבר האבד דודאי שרי, וגם דלא גרע מצדקה.

בנים מותרים לשלוח להורים בשנת האבילות (כנ"ל).

אבל חייב במשלוח מנות (שו"ע שם), **ואינו שולח דברי שמחה.**

מ"א בשם ס"ח, ופשטות השו"ע מבואר דיכול לשלוח הרבה, וי"א ששולח רק לאחד, שו"ת מגידות (להפמ"ג סי' נ"ח), בא"ח (תצוה י"ח), או לב' וג' אנשים (מהרי"ל הל' פורים אות יז), ואם שולח לעובדי עבודת הקודש מסתבר דיכול לשלוח הרבה.

אשת האבל או להיפך יכולים לשלוח מעצמם כרצונם.

אבל חייב בסעודת פורים ובבשר ויין, ויש להקל אף עם אחרים בחבורה, ואף כשהסעודה הוא מחוץ לביתו עם משפחתו.

ע' בשו"ת זקן אהרן (סי' ריי"ג) דמותר סעודה ואף אצל אחרים דמחוייב בשמחה, ושם איירי שינגן בכלי זמר, ומתיר גם מטעם דהוא מלאכתו, ומהגאון ר' משה שאול קליין שליט"א שמעתי דמותר אף בחבורה במשפחתו דכתיב "משפחה ומשפחה" מגילה ט, כח, ופי' רש"י "מתאספין יחד ואוכלים ושותים יחד" ומבואר דזהו מצות פורים, ואף כשיש כלי זמר, ובנימוקי או"ח (סי' תרצ"ו) לגבי כלי זמר דיש מקום להקל כשעושים מדי שנה דהוי אבילות בפרהסיא, ובודאי דאין למחות כשבאים לנגן.

זהירות בקריאות המגילה

בזמנינו מצוי יותר בבתים [שקוראים לנשים] **ובשטיבלע"ך, שאנשים שאינם רגילים בקריאה במשך השנה, שקוראים המגילה וגם מוציאים אחרים, ויש ליזהר שלא יקרא אלא מי שבקי היטב בקריאתה.**

דכידוע יש בה הרבה תיבות שאפשר לטעות בהם, ואם אינם נאמרות כראוי להרבה פוסקים לא יצא, והרבה חושבים שהם בקיאים ולא עלתה יפה בידם.

כוונה בשהחיינו

לכתחילה יכוונו גם הבעל קורא וגם השומע בברכת שהחיינו דמגילה גם על סעודת פורים ומשלוח מנות ומתנות לאביונים.

מ"א (סי' תרצ"ב סק"א) בשם השל"ה ריש מס' מגילה, ופמ"ג הוסיף מתנות לאביונים, ובשל"ה משמע קצת דיכוונו גם בברכת על מקרא מגילה, כיון שהסעודה ומשלוח מנות כתובים במגילה.

והא דלא מצינו בשאר יו"ט כן, שמעתי מהגאון רבי שלמה זלמן אולמאן זצ"ל, דביו"ט חיוב הסעודה בכלל "מקרא קודש" ונכלל בשהחיינו דיו"ט, אבל בפורים שאינה מקרא קודש, והסעודה מצוה מיוחדת לעצמה.

מתנות לאביונים

אין ליתן המתנות לאביונים מכספי מעשר, ומה שמוסיף על החיוב [דהיינו שנותן יותר משתי מתנות לשני אביונים] **יכול לתת מכספי מעשר.**

שיעור מתנה מעיקר הדין שוה פרוטה, ולכתחילה שיעור סעודה, וכל אחד יהדר בכמות שיעור הסעודה.

ומעשה בהגה"ק רבי יודא מדזיקוב זצ"ל שראוהו נכנס לבנק וביקש להחליף את שטרות הכסף שבידו לשטרות חדשים ומבריקים, כשביררו אצלו הענין בזה, השיב דמכיון שהוא עתיד לקיים מצוות מתנות לאביונים, לכן רצה להדר במצוה על ידי שטרות מבריקים ומצוחצחים (חשוקי חמד בכורות נ).

כוונה בסעודת פורים

סעודת פורים צריך כוונה לשם מצוה, ולכן מי שאוכל הסעודה בשעה שהוא רעב, צריך שיכוין במיוחד לשם מצוה, ובמי שנשתכר ואין דעתו לכוין לשם מצוה יש לדון אי מהני.

פמ"ג (סי' תרצ"ה משב"ז סק"א) דצריך כוונה, ומובא במשנ"ב (סק"ד) והטעם כיון דהסעודה עיקר לזכר הנס שנעשה ע"י סעודה, ובשו"ת תורת חיים (להגרי"ח זוננפלד סי' נו) ביאר דברי הפמ"ג בעם הארץ שאינו יודע שצריך סעודה בפורים, וחושב שאין מצוה כי אם בקריאת מגילה וכו', ואינו עושה סעודה לכבוד היום, אלא כפי מה שהוא רגיל בכל יום לאכול, ואינו יודע כלל שזה מצוה, אפשר שלא יצא שצריך שידע שהמצוה לכבוד היום, וכענין שאמרו גבי מצה שעכ"פ ידע שהוא פסח.

ברכת היין למי ששונאו

השותה יין שאינו ערב לו מברך על היין, ואם שונא את היין ואינו מרגיש בו טעם, נכון לברך על מין יין שערב לו, ואם שותה מהיין כשיעור ישתה גם מהיין הערב שיעור.

במשנ"ב (סי' ר"ד סקמ"ג) מדייק מדברי המ"א (סקכ"ד) דמי שאוכל לרפואה מאכלים שהם רעים לו ואין החיך נהנה מהם אינו מברך, ומאכלים שהחיך נהנה מהם אע"פ שהם אינם טובים כ"כ מברך ע"כ, [ולפי דבריו יל"ע הא דאיתא בשו"ע (הל' פסח סי' תע"ב בסעי' י') דמי שאינו שותה יין מפני שמזיקו או שונאו, דצריך לדחוק עצמו ולשתות לקיים מצות ד' כוסות, ואפשר דלרפואה שאני, או דאיירי שמרגיש קצת טעם אלא ששונאו, ואכמ"ל], ולכן בפורים השותים בכדי להתבשם ואין נהנים ממנו, צריך להבחין בין שני האופנים, דאם שתייתו הוא בענין שרק אינו טוב כל כך, אולם החיך נהנה מעט מטעמו צריך לברך, אבל אם הוא בענין שהיין רע לו ואינו נהנה כלל, לכאורה יש להסתפק האם יכול לברך, ולכן כתבנו דנכון לברך על מין אחר.

השותים יין בכמה מקומות (שלא בשעת הסעודה)

השותה יין במקום אחד ובדעתו להמשיך במקום אחר או שיוצא ממקומו [ולא נשארו שם אחרים ששותים יין] ודעתו לחזור למקומו לשתות, אם שתה פחות משיעור, חוזר ומברך במקום השני, ואם שתה שיעור יברך על הגפן לפני יציאתו ממקומו ויחזור ויברך במקום השני.

דבפחות משיעור אפילו בפת צריך לחזור ולברך במקום השני, וביותר משיעור הריהו בכלל ז' המינים דאיכא ב' דיעות בשו"ע (סי' קע"ח סעי' ה') אי דינם כפת, ובמשנ"ב (סקמ"ד) דצריך לנקוט כשניהם, ולכן כתבנו לברך ברכה אחרונה לפני צאתו, ויצטרך לברך ברכה ראשונה במקום השני, ואין זה נחשב ברכה שאינה צריכה דעושהו מחמת ספק, וכ"כ בברכת הבית (שער כ' סעי' ד').

אם לא בירך לאחריו לפני יציאתו, אינו מברך ברכה ראשונה במקום השני או בחזרתו [אפי' כשאין אחרים שם]

משנ"ב (שם), דשמא דינו כפת וספק ברכות להקל, וכ"כ בס' ברכת הבית (שם), ובגמר השתיה מברך לאחריו, ובברכה זו נפטר היין ששתה במקום הראשון, ודוקא בשתה רביעית אבל בשתה פחות מזה חוזר ומברך במקום השני.

אם אחרים שותים עמו במקום הראשון ביחד ובדרך קביעות, ונשארים שם עד שיחזור למקומו, אינו צריך לברך ביציאתו ובחזרתו.

ואף בשתה פחות מרביעית עי' הגה' רעק"א סי' קע"ח וא"א וברכה"ב.

השותים יין בכמה מקומות בשעת הסעודה

שתה יין באמצע הסעודה ובדעתו לצאת ממקומו ולהמשיך במקום אחר או לחזור למקומו, אינו מברך לאחריו, ובחזרתו אינו צריך לברך לפניו.

שועה"ר (סי' קע"ח סעי' ד'), ביאוה"ל (ד"ה ואכל) בשם התוס', בביאוה"ל כתב הטעם כיון דלקיבעיה קמא הדר, דכיון שיש קביעות על הפת שייך קביעות גם על שאר המאכלים, ובשועה"ר (סעי' ד') כתב הטעם כיון שהם נפטרים בברכהמ"ז והם טפילים להסעודה.

השותים יין ושאר משקין בכמה מקומות (שלא בשעת הסעודה)

שתה יין ושאר משקין במקום אחד והלך למקום אחר כשעדיין לא בירך לאחריו, אינו מברך ברכה ראשונה במקום השני לא על היין [כנ"ל], וגם לא על המשקין.

דיש להסתפק בדין המשקין, האם כיון דיין פוטר משקין, לכן כמו שאינו מברך על היין במקום השני ה"ה דאינו מברך על המשקין, ודומה למאכלים בסעודה שאינו מברך עליהם כששינה מקום, או דילמא זהו דוקא בסעודה שכל המאכלים טפילים לפת, משא"כ במשקים ויין לא שייך לומר דנטפלים, ועי' בקצוה"ש (סי' נ"ז סק"ה) דנסתפק בזה, ומהגאון הגרמ"ש קליין שליט"א שמעתי שאין צריך לברך עפ"י סברת הביאוה"ל שהבאנו בהערה הקודמת, דשייך גם בשותה יין ומשקין, דכיון דהיין לפי חד דיעה שייך בו קביעות, וחוששים לספק לדיעה זו, לכן גם המשקין ששותה עמו נחשבים כמאכלים בתוך הסעודה עכ"ד, ולכאו' לטעם השועה"ר בין ומשקין לא שייך טעם זה, דאף שנפטרים בברכת היין, זהו כיון דנפטרים בברכה זו ולא משום טפל, וממילא הוי ספק ברכה ואינו מברך, ואפשר דנכון לפטור בברכה על מין אחר.

כמה פרטי דינים למוצ"ש פורים

- כשחל במוצאי שבת אף שצריך לעשות בשבת סעודה שלישית, ימעט קצת באכילתו ביום ליתן מקום לסעודת ליל פורים (קיצור שולחן ערוך סי' קמב).

- החת"ס (מובא בפתיחה לשפתי חכמים מגילה פ"ט אות כא) התפלל מנחה מיד אחר הסעודה בשבת, ואכל סעודה שלישית קודם שעה עשירית.

- רבינו זי"ע כשחל פורים במוצ"ש, לא לבש הבעקיטשע המיוחד לתפילת שחרית, אלא התפלל כרגיל בהטיש בעקיטשע, ואחר שמו"ע וקדיש, עלה אל הבימה לקריאת מגילה (קו' ימי הפורים אות מ"ב).

- במעריב אחרי שמונה עשרה לפני קריאת המגילה גם השנה שחל במוצאי שבת אומרים קדיש תתקבל (פמ"ג), ואחר המגילה אומרים השנה ויהי נועם ואתה קדוש, ואחר כך אומרים קדיש שלם בלא תתקבל (מ"א), וכן המנהג הרגיל, וכן מנהגינו כדמובא במנהגי דבר"י, ויש אומרים דאומר שנית תתקבל (א"ר דחוזר על קידושא דסידרא, וכן נהג השבט הלוי).

- במוצאי שבת קוראים את המגילה ואחר כן מבדילין (ומובא דאף לבחורים שמיהרו לאסיפת כספים תיכף לאחר המגילה, לא הרשה בעל שבה"ל זצ"ל להבדיל לפני הקריאה).

- הקורא את המגילה בביתו לנשים מבדיל מקודם (עי' דע"ת ובכה"ח דבכל קריאה בבית מבדיל קודם כמו בגר הנוכה דבביהכ"נ מדליקין קודם ובבית מבדילין קודם, ואם הוא כבר יצא המגילה, פשוט דיכול להבדיל תחילה, והנשים יכולות לצאת ממנו).

- אין לטעום קודם קריאת המגילה, ואפילו מים שמותר לפני הבדלה, אין לשתות קודם מגילה, ומותר להמשיך סעודה שלישית.

- מי שהוא אנוס ואינו יכול לקרות המגילה לאחר צאת הכוכבים, יכול להבדיל מקודם, דממילא מתאחר בקריאתה, ולשתות היין דהוי שתיה של מצוה.

- אחר הבדלה אומרים "ויתן לך" (בד"מ סי' תרצ"ג הביא בשם הכל בו (שם) שאין לומר ויתן לך, אבל באבודרהם (תפלת פורים עמ' רה) כתב דיש לאמרו וכן כתב מהרי"ל (שם) ומנהגים שלנו (שם עמ' קנז)).

- רבינו זי"ע אמר בסעודת מלוה דמלכה את כל הזמירות של מוצ"ש.

- נשים גם כן אין להם לטעום קודם המגילה, ואם לא נטלו ידיהם לפת בס"ג, צריכות להפסיק באמצע האכילה, וגם ביום יש להם לכתחילה להקפיד בזה, ובפרט שלא לאכול סעודה לפני הקריאה.

- נהגו שלא לעשות מלאכה בפורים, ולצורך פורים כגון כתיבת אגרת או תפירת בגדי הפורים מותר.

- אין לכבס הבגדים של שבת, אלא אם צריך להם לפורים, ובמוצאי שבת יש להקל (דנהגו איסור מלאכה בפורים, ובבא"ח איתא דה"ה כיבוס, ובביאוה"ל הביא מהלוקת הפמ"ג דמתיר מלאכה בלילה והחת"ס מחמיר).

הפסק בקריאת המגילה (ב)

א] הקורא את המגילה ושכח ולא בירך את הברכות שלפני המגילה ולאחריה יצא ידי חובתו [א] ומכל מקום הפסיד שכר הברכה [ב]

ב] אם קרא את המגילה ושכח לברך ונזכר רק אחר שכבר גמר לקרוא או לשמוע את כל המגילה לא יברך [ג]

ג] כמו כן אם שכח לברך לפני המגילה לא יברך אח"כ ברכת "שעשה נסים" וברכת "שהחיינו" [ד]

ד] אכן אם התחיל לקרוא את המגילה ונזכר באמצע ששכח לברך את הברכות יברך באמצע קריאת המגילה בין פרשה לפרשה [ה]

ה] ודנו הפוסקים בזה מה נחשב 'בין הפרקים' במגילה [ו] ויש שכתב דמתחילת המגילה עד 'איש יהודי' נחשב פרק אחד ומ'איש יהודי' עד 'בלילה ההוא' נחשב עוד פרק ומשם ואילך מתחיל פרק חדש [ז] ויש שכתבו דבין פרשה לפרשה במגילה נחשב כמו בין פרק לפרק [ח]

ו] יש מי שכתב דאף שיכול לברך הברכות גם באמצע המגילה היינו דווקא אם לא קרא עדיין את 'עשרת בני המן' אבל אם כבר הזכיר 'עשרת בני המן' לא יברך שוב את הברכות אך שאר האחרונים לא חילקו בזה וכל עוד שלא גמר עד סופה יכול עדיין לברך [ט]

ז] אם איחר לבוא לבית הכנסת והבעל קורא כבר סיים לברך את הברכות או שלא שמע היטב את הברכה יברך בעצמו את כל הברכות וישתדל לסיימם לפני שהבעל קורא מתחיל בקריאת המגילה

ח] ואם לא יוכל להספיק לסיים את הברכות לפני שהבעל קורא מתחיל לקרוא את המגילה יברך לעצמו את הברכות ואח"כ יקרא לעצמו בלחש מתחילת המגילה עד המקום שהבעל קורא אוחז בו וזהו גם באופן שאין לו מגילה כשרה [י]

ביאורים והוספות

(א) שו"ע תרצ"ב ס"א והטעם דברכות אינם מעכבות.

(ב) אגודה מס' מגילה (סימן ט"ו) הובא בא"ר תרצ"ב סק"ז.

(ג) כיון דכבר גמר את המצוה עיי' נהר שלום (תרצ"ב סק"א) וכן מבואר ברמב"ם (פי"א ברכות ה"ו) דאין לברך ברכת המצות אחרי עשיית המצוה וכן פסק הש"ך (יו"ד סימן י"ט סק"ג) ובספר בירור הלכה כתב דאפילו נזכר תוך כדי דיבור לגמר קריאת המגילה לא יברך.

(ד) כי אין מברכין ברכות אלו אלא על המגילה ולא על עיצומו של יום ועיי' ביאור הלכה (ד"ה שהחיינו) שהביא בשם הברכי יוסף שכתב בשם מהר"י מולכו שמברך שהחיינו על עיצומו של יום אמנם האחרונים כתבו שלא יברך שהחיינו עיי"ש ובביאור הלכה נשאר בצריך עיון ולמעשה ספק ברכות להקל.

(ה) נהר שלום (תרצ"ב סק"א) משנ"ב (סק"ו) והוא עפ"י המבואר ברמב"ם (פי"א הלכות ברכות ה') דמצוה נמשכת אם לא בירך לפני עשיית המצוה מברך באמצע עשיית המצוה וכן מבואר בתוס' סוכה (לט. ד"ה עובר) שאפשר לברך על לולב כ"ז שלא גמר את הנענועים.

(ו) בשלטי גיבורים הובא בחכמת שלמה ס"ב וכן בא"ר סק"ט נסתפקו בזה היכן נחשב בין הפרקים.

(ז) כן דעת החכמת שלמה הובא בשער הציון סקי"א.

(ח) ואע"פ שכל הפרשיות במגילה יש לכתוב סתומות דהיינו סמוכות זו לזו ללא היכר ביניהם מכל מקום נחשבות כבין פרק לפרק כ"כ בלחם חמודות ובמחצית השקל והביאו בשער הציון סקי"א) ועיי' בפמ"ג א"א סק"ד שכתב דיתכן שבין פסוק לפסוק דינו כבין הפרקים.

(ט) כן הוא דעת הבן איש חי פרשת תצוה (הלכות פורים ס"ה) שאם כבר קרא עשרת בני המן לא יברך שהחיינו עיי"ש אך האחרונים סתמו ולא חילקו בזה ומשמעות דבריהם להקל לברך כל זמן שלא סיים המגילה.

(י) דאף שנחשב שקרא את הפסוקים בעל פה ולא מתוך הכתב הרי ההלכה היא דקראה בעל פה אם הוא מקצתו יצא ואפילו אם הוא בתחילתו כמבואר בביאור הלכה (ד"ה דווקא).

ט] ויש שכתב שיתחיל לשמוע את המגילה מתחילתה בציבור ויברך את הברכות בשעה שהבעל קורא ממתין כשהציבור דופקים בהמן [יא] ובבית הכנסת שלא נוהגים להכות בהמן יברך בזמן שהציבור אומרים את הפסוקים בקול רם [יב]

י] אם השומע את הברכות דיבר באמצע הברכה לא יצא וחוזר ומברך אפילו לא הפסיד לשמוע שום תיבה [יג]

יא] אם הפסיק בדיבור בין הברכות לתחילת הקריאה אם ההפסק היה לצורך המגילה בדיעבד אינו צריך לחזור ולברך [יד] ואם הפסיק בדיבור שלא לצורך המגילה הפסיד את הברכה וצריך לברך שוב ודין זה הוא בין אם הבעל קורא דיבר ובין אם השומע דיבר [טו]

יב] אמנם לא יברך שוב אלא 'על מקרא מגילה' אבל 'שעשה נסים' ו'שהחיינו' יצא ידי חובתו בדיעבד [טז]

יג] מי שכבר שמע את המגילה וקורא להוציא יחידים בביתו ובירך הבעל קורא להוציא את השומע בברכת המצות אם הקורא הפסיק בדיבור בין הברכה לתחילת הקריאה והשומע לא הפסיק יצא ידי חובת הברכה אבל אם השומע הפסיק בדיבור צריך לחזור ולברך ברכת המגילה [יז]

דיני שתיית יין בפורים

א] ישנם שלש דרגות בשותה יין א) "שתוי" ששותה רביעית יין או שאר משקאות המשכרים ומשפיע על צלילות דעתו אך עדיין שולט על דיבורו כהוגן והולך כראוי כמו שאר בני אדם. ב) "שיכור" ששותה הרבה יין עד שמגמגם בלשונו ואינו יכול לדבר כהוגן אפילו בפני מלך ואדם חשוב וניכר שכרותו בהילוכו ובעמידתו [יח] ג) "שיכור כלוט" ששתה הרבה יין עד שהגיע לדרגת שכרות של לוט שאינו יודע כלל מה שנעשה עמו ומתנהג כקטן פחות מבן שש [יט]

ב] אם הוא בגדר "שתוי" ששותה רביעית יין והשפיע על צלילות דעתו ויכול לדבר כהוגן לפני מלך לכתחילה אסור לו להתפלל שמונה עשרה וכן קריאת שמע וברכותיה עד שתפוג ממנו השפעת היין [כ] ובדיעבד אם התפלל יצא ידי חובתו ואינו צריך להתפלל שנית ואין בזה שיעור כמה זמן להמתין אלא כל אחד שמרגיש בנפשו שנסתלק השפעת היין יכול להתפלל [כא]

ביאורים והוספות

(יא) כ"כ באשרי האיש (פמ"ג) אות כ"ז ואף שהוא באמצע המגילה הרי מותר להפסיק בדיבור באמצע לדרוש מענינו של יום אפילו לכתחילה מבואר בשעה"צ סימן תר"צ סקמ"ג.

(יב) ויש לעיין באופן שאין לו עצות הנ"ל דהיינו שלא יוכל להספיק הברכות לפני הקריאה ואין לו אפשרות לאמרם באמצע מה יש לו לעשות האם ראוי שישמע מגילה בציבור בלי ברכות או שיקרא מגילה ביחידות ויברך לפניה דמצד אחד הרי תנן דערום לא יתרום משום שאסור לקיים מצוה בלי ברכה ומאידך י"ל דבכה"ג הוי כמו בדיעבד כדי שלא יפסיד המצוה של פירסומי ניסא וברוב עם הדרת מלך.

(יג) עיי' בסימן קס"ז בשעה"צ (סקמ"ג) דאם בירך על נטילת ידיים ושמע מחבירו ברכת המוציא לא יצא דשומע כעונה הוא רק בשותק אבל אם מדבר הרי לא עדיף מן המברך בעצמו ברכת המוציא שאם הפסיק באמצע בדברים אחרים לא יצא.

(יד) לבוש ס"ב כף החיים סקכ"א.

(טו) משנ"ב סק"ט.

(טז) כ"כ באשרי האיש (פמ"ג אות כ"ח) ובשלמי תודה (פורים סימן כ"א) עפ"י הבאוה"ל בריש סימן תרצ"ב דיש לחוש להשיטות הסוברים דברכות אלו הם גם על עיצומו של יום ובספר אגן הסהר (ח"ב אות שי"ד) מביא בשם הגר"א גניחובסקי לברך שוב כל השלשה ברכות.

(יז) ברכת הבית שערי ברכה (שער נ"ה ס"ג) ובפמ"ג סימן קס"ז משב"ז סק"ח כתב שאם בירך המוציא וסח הבוצע לפני שהתחיל לאכול והמסובים לא הפסיקו ואכלו מיד יצאו בברכתו כין שהם לא הפסיקו בדיבור עיי"ש. אכן במשנ"ב שם (סקמ"ג) נטה לומר דכיון שהמברך לא יצא גם השומעים ממנו לא יצאו ידי חובה וכן פסק במשנ"ב (סימן רי"ג סקט"ו) אך יש לחלק דכל זה דווקא לגבי ברכת הנהנין אבל לגבי ברכת המצות אפילו אם סח המברך לא נתבטלה הברכה לגבי השומע דכיון שאפילו יצא מוציא ויכול לברך רק עבור השומע לכן אפילו אם סח המברך יצא השומע את הברכה.

ג] **ואם יעבור זמן תפילה עד שתפוג היין מותר לו להתפלל** [כב] **וכן יש מקילין ביינות שלנו שאינם חזקים כל כך ובפרט אם מתפלל מתוך הסידור** [כג]

ד] **אמנם כל זה הוא בשאר ימות השנה אבל השותה בפורים לפני מנחה אם יכול לדבר לפני המלך מותר לכתחילה להתפלל** [כד] **אבל לתפילת ערבית ימתין עד שיפיג יינו** [כה]

ה] **אך כל האיסור לשתוי הוא רק להתפלל שמו"ע וקר"ש אבל שאר ברכות יכול לברך ואפילו ברכת המזון שהוא דאוריי'תא** [כו]

ו] **אם שותה הרבה יין עד שנעשה "שיכור" ומגמגם בלשונו ואינו יכול לדבר כהוגן בפני מלך או אדם חשוב וניכר הדבר בהילוכו ובעמידתו אסור לו להתפלל שום תפילה** [כז] **ואם עבר והתפלל לא יצא ידי חובתו ותפילתו תועבה** [כח]

ז] **וצריך לחזור ולהתפלל שנית אחר שיפיג ממנו היין אם עדיין לא עבר זמן תפילה אבל אם כבר עבר זמן תפילה צריך להשלימו בתפילה הסמוכה כגון תפילת תשלומין אבל אם התחיל לשתות קרוב לסוף היום ועדיין לא התפלל מנחה באופן שלא יוכל להפיג יינו בזמן קצר כזה דינו כמזיד ואין לו תשלומין** [כט]

ח] **קריאת שמע וברכותיה דינם כתפילה ולכן אם אינו יכול לדבר לפני המלך אסור לו להתפלל ערבית ולומר קריאת שמע וברכותיה אך יש אומרים דקריאת שמע קיל יותר מתפילה ומותר** [ל] **ולמעשה יקרא קר"ש בלי ברכותיה ואם יפיג יינו בתוך זמן קר"ש ישוב ויקרא קריאת שמע עם ברכותיה**

ביאורים והוספות

(יח) כ"כ במקור חיים בחוות יאיר בסימן צ"ט סק"א

(יט) רמב"ם פכ"ט הלכות מכירה (הלכה י"ח) כתב והוא השיכור שעושה ואינו יודע מה עושה ואין מעשיו כלום והרי הוא כשוטה או קטן פחות מבן שש.

(כ) שו"ע סימן צ"ט ס"א וס"ג ועיי"ש במשנ"ב סק"ד דאף אם רגיל לשתות הרבה ואינו שיכור כלל ברביעית יין ג"כ לא יתפלל לכתחילה.

(כא) שם ס"ג.

(כב) מדברי השו"ע משמע דלא יתפלל אלא אם יעבור זמן תפילה וכ"כ הפרי חדש אך במשנ"ב סק"ג מביא מהים של שלמה דעכשיו הרי אין מכוונים כל כך בתפילה ולכן לא ימתין אם עי"ז יעבור זמן תפילה.

(כג) רמ"א ס"ג ובמשנ"ב (סקי"ז) כתב דהיינו רק ליישב המנהג אבל אין נכון לנהוג כך כ"כ הפמ"ג.

(כד) בים של שלמה ביצה (פ"ב סימן ה') הובא במג"א סק"ו ומשנ"ב (סקי"ז) כתב דכל האיסור הוא רק ביום חול אבל בשבת ויו"ט שיש מצוה לשמוח והרי הוא שמח בשמחתו של מקום ובפרט האידנא שאין מכוונים כ"כ אין להקפיד בשתוי כל שלא הגיע לשיעור של שכרות עיי"ש ובמגן גיבורים (אלף המגן סק"ח) כתב דפורים הוא כמו ביו"ט.

(כה) ואם הוא קרוב לחצות יקרא קרי"ש עי' משנ"ב סק"ח

(כו) רמ"א שם ס"א.

(כז) היינו שמו"ע אבל שאר חלקי התפילה כגון ברוך שאמר וישתבח דינם כשאר ברכות שלא אסרו כלל.

(כח) שם ס"א ובגמ' עירובין ס"ה ע"א דאם מתפלל כשהוא שיכור הוי כעובד עבודה זרה ואם נזהר ואינו מתפלל בשעת שכרות בשכר זה ניצול מכל צרה וברש"י שם (בד"ה המפיק מגן) פירש שזהו גם אם עי"ז מפסיד את התפילה שעובר זמנה.

(כט) משנ"ב סק"ו בשם הפר"ח ופמ"ג אך אם שתה בלילה במוצאי פורים וחשב בדעתו שיש שהות להפיג יינו עד עלות השחר ואז יתפלל ערבית ולמעשה הגיע עלות השחר ולא פג יינו הרי זה שוגג ויכול להשלימו בתפילת שחרית הסמוכה עיי' משנ"ב (סימן רל"ה סקל"א) ובעיקר דין זה יש לציין מה שכתב בספר בירורי הלכות (להגרמש"א ח"ב סי' קכ"א) לצדד להתיר להתפלל ולברך בפורים כשהוא שיכור עפי"מ שכתב המהרש"ל בים של שלמה (שם) דביו"ט שיש מצוה לשתות הקב"ה מקבל תפילתו גם בשתוי כיון ששמח בשמחתו של הקב"ה והגם שהמהרש"ל כתב בהדיא דההיתר הוא רק בשתוי ולא בשיכור אפשר דהיינו דווקא ביו"ט שאין מצוה להשתכר אבל בפורים שלדעת הרבה פוסקים מצוה להשתכר אולי מותר אף להתפלל ולברך אז ברכת המזון ובפרט שטעם האיסור הוא משום זלזול בכבוד המלך אבל כאשר זהו ציווי המלך אזי יש להקל עכ"ד. אמנם דבריו מחודשים ועיי' במהרי"ל הלכות פורים (סקט"ו) שהמנהג היה להתפלל מנחה תחילה כי אם היו סועדים ושותים קודם יש חשש דתפילת שיכור תועבה והביא שם מנהג שהיו מתפללים ערבית אחר הסעודה בחצות הלילה עיי"ש.

ט] ולגבי שאר ברכות הנהנין והודאה וברכת המזון מעיקר הדין יכול לברך [לא] אבל לכתחילה יזהר לברך ברכת המזון לפני שמגיע למצב של "אינו יכול לדבר לפני המלך" [לב] וכן אם נתחייב בברכה אחרונה ואם ימתין עד שיפיג יינו יש חשש שישכח לברך או שירדם או שיעבור שיעור עיכול יכול לברך לכתחילה

י] ואם שתה כל כך עד שהגיע לשכרותו של לוט שאינו יודע כלל מה שעושה הרי זה כשוטה גמור ופטור מכל מצוות שבתורה [לג] ואסור לו להתפלל ולברך שום ברכה ואם בירך איזה ברכה או התפלל לא יצא ידי חובתו[לד] וחייב אח"כ לחזור ולהתפלל ולברך ברכת המזון שנית אם עדיין לא עבר שיעור עיכול [לה]

יא] שיכור שאינו יכול לדבר כהוגן לפני המלך ואדם חשוב אין מצרפין אותו לזימון של עשרה אבל יכולים לצרפו לזימון של שלשה [לו]

יב] ומצוי הדבר בפורים בתפילת מנחה או ערבית במוצאי פורים שיש מנין מצומצם ואחד מן המנין הוא שיכור שאי אפשר לצרפו למנין דיש ליזהר שיהיה מנין בלעדיו, ויש שמקילין בזה [לז] אבל אם הגיע לשכרותו של לוט שפטור מכל המצוות ודאי שאינו מצטרף למנין כלל

יג] מי שיודע בעצמו שבזמן שכרותו יזלזל באחת מן המצוות כגון נטילת ידיים, ברכה, ברכת המזון או שלא יתפלל מנחה או מעריב או שינהג בקלות ראש [לח] מוטב שלא ישתכר וכל מעשיו יהיו לשם שמים [לט]

יד] המשתכר בפורים אסור לו לנהוג ברכב מפני סכנת נפשות [מ]

טו] מי שציוה לו אביו שלא ישתכר בפורים מחוייב לשמוע בקולו ולא ישתכר [מא]

ביאורים והוספות

(ל) משנ"ב סק"ח דהלבוש מביא מקילין בקרי"ש ורק תפילה שהוא בקשת צרכיו יש להחמיר.

(לא) שו"ע סימן קפ"ה ס"ד "אפילו נשתכר כ"כ שאינו יכול לדבר כראוי יכול לברך ברכת המזון" ועיי' בתוס' עירובין (ס"ד ע"א ד"ה שיכור) שכתבו דאסור לשיכור לכתחילה לברך ברכת המזון.

(לב) משנ"ב סימן קפ"ה סק"ו.

(לג) רמב"ם הלכות נזירות (פ"א הי"ב) "ואם הגיע לשכרותו של לוט אין דבריו כלום ואינו חייב על כל עבירה שיעשה שמשהגיע לשכרותו של לוט אינו בן חיוב" עכ"ל. ובמשנ"ב סימן קפ"ה סק"ו וסימן צ"ט סקי"א.

(לד) שהרי היה פטור באותו שעה.

(לה) משנ"ב סקי"א ודבר חידוש כתב באפיקי מגינים (סק"ה) דאם עבר זמן תפילה אין צריך להשלים בתפילה הסמוכה כיון שבשעת חובה היה פטור לגמרי שיכור פטור מכל המצוות עיי"ש והנה אם התחיל בשכרותו כאשר כבר הגיע זמן תפילה הרי בחלק מן הזמן היה חייב וא"כ חייב בתשלומין ואם השתכר בכוונה ובידיעה שיעבור זמן תפילה בלא שיתפלל הרי דינו כמזיד ואין לו תשלומין.

(לו) משנ"ב סק"י בשם תשובת בית דוד ומגן גיבורים.

(לז) לדעת המשנ"ב סק"י אין לצרפו למנין וכ"כ בתשובות בית יהודה (למהר"י עייאש סימן מ"ה) וכן החיד"א בקשר גודל (סימן ח"י) ובבן איש חי ויחי אות ו' מחמירין בזה אך המעיין בשו"ת בית יהודה הנ"ל מבואר שם להדיא להתיר כל שלא הגיע לשכרותו של לוט דלא גרע מישן שמצטרף למנין ובספר בירור הלכה מציין לפתחי תשובה סי' נ"ה סק"ח ובעיקרי הד"ט (סימן ג' סק"ג) וכן הכריע בבית ברוך כלל כ"ב ס"ק קי"ט.

(לח) וכ"ש אם יעבור עבירה ח"ו לה"ר והונאת דברים והלבנת פני חבירו ברבים שיצא שכרו בהפסידו.

(לט) חיי אדם כלל קנ"ה ס"ל הובא בביאור הלכה.

(מ) ולכן מי שרוצה להשתכר ראוי שימסור מפתחות רכבו לאשתו או לחבירו שאינו משתכר ויסכם עימם שלא יתנו לו בחזרה את המפתחות אלא אם כן לפי שיקול דעתם אינו שיכור ולא יסמוך על שיקול דעת עצמו כי דרך השתויים להרגיע את עצמם שהם עדיין שולטים במעשיהם ולדאבונינו אירעו הרבה תאונות ואסונות כתוצאה מכך.

(מא) כ"כ בהליכות שלמה (פי"ט סכ"ה) דיכול לקיים מצות לבסומי על ידי שישתה יותר מלימודו כמבואר ברמ"א. אמנם בלבוש מרדכי העיר בזה דמסתבר דזהו דווקא בבן אשכנז אבל בן ספרד כיון שהמחבר פוסק כפשטות הגמ' דחייב לבסומי עד דלא ידע הוי כציווה לו אביו לעבור על דברי תורה שאין צריך לשמוע לו, ועוד יש להעיר דאף לבן אשכנז הרי שתיית יין הוא דבר שאינו נוגע לכבודו של אביו ובכה"ג אין חיוב לכבדו בזה כמבואר בפוסקים דדווקא דבר שהוא צורך לאבא חייב לשמוע בקולו אכן אם אביו חושש שיתנהג בקלות ראש וזלזול ויגרום לאביו בזיון וצער או שיזיק לשידוכים וכדומה באופן כזה ודאי חייב לקיים רצון אביו.

מגילת אסתר טנת"א

[ט'עמים נ'קודות ת'ג'ין א'ותיות]

שאלה: אברך קורא את המגילה בביתו, ואינו בקי בניקוד תיבות מסויומות, ורוצה לנקדם. וכמו כן רוצה לציין באיזה מקומות הטעמים. האם מותר או אסור?

תשובה: לכתחילה אין לכתוב נקודות או טעמים, ובדיעבד אינה נפסלת בכך. אבל אם אין הקורא בקי בתיבות או בטעמים מותר לכתוב הטעמים במגילה.

מקור הדין:

כתוב בשו"ע (סימן תרצא ס"ט) "מגלה שהיא נקודה, וכן אם כתב בדף הראשון ברכות ופיוטים, אינה נפסלת בכך". וכתב במשנה ברורה (שם ס"ק כה) שאם ליכא מי שיודע לקרות בטעמים בע"פ, מותר לכתוב גם הטעמים במגלה ולברך עליה, דלא גרע מניקוד.

וכ"כ הקסת הסופר (סימן כח ס"ח) "מגילה שהיא נקודה או שכתובה בה הטעמים וכן אם כתב בה בדף הראשון הברכות ופיוטים, אינה נפסלת בכך. אבל לכתחילה אין מנקדין אותה, ואין כותבין בה ברכותיה (לבוש). ואם הש"ץ אינו בקי בנגינה ואין שם מי שיודע להקרות לו מותרין לכתוב הטעמים במגילה. או יקרא בלא טעמים (מג"א).

כתרים במגילת אסתר

שאלה: קנה מגילת אסתר הנקראת 'המלך' [שהעמודים מתחילים בתיבת 'המלך']. ורוצה לצייר בגליונות למעלה כתרים, כדי לייפות את המגילה. האם נכון וראוי לעשותו לכתחילה? ומה הדין בדיעבד?

תשובה: לענין לצייר לכתחילה נחלקו הפוסקים בזה. ויש ליזהר שלא יגעו הכתרים באותיות או בתגין.

מקור הדין:

דעת הא"ר (סימן תרצא סק"ז) דאיננו נכון. וז"ל ונראה דגם הציורים שעושין בגליונות אינו נכון, דהא לכתחילה בעינן כמו בס"ת, ובספר תורה פשיטא דאסור. גם דמי למ"ש סימן צ' סעיף כג דאסור לצור ציורים בספרים שמתפללים. מיהו בזה יש לחלק דבתפלה בעינן כוונה".

אמנם בשו"ת זרע אמת (ח"א סימן ק) כתב "ותדע שהרי מנהגינו שלא ליזהר מלעשות ציורים ופתוחים סביב המגילה. והרבה עושים כן, ומכוונים ליפוי המגילה. אע"פ שבס"ת אסור לעשות כן וכמו שכתב הא"ר הנ"ל".

והנה בספר משנת הסופר (סימן כח סק"כ) הביאו ב' השיטות. ומסיק "**ונראה דאף הנוהגים לעשות כעין כתרים, מכל מקום ציורים ממש הממחישים סיפור המגילה יש למנוע, ומ"מ בדיעבד אינו נפסל**". והטעם שהחמיר בציורים משום טעם השני של הא"ר משום שמבטל הכוונה.

ולפי"ז גם כששומע המגילה מתוך מגילת אסתר מודפס [שאין לו מגילה כשרה], יש ליזהר שלא יקרא ממגילה שיש בה ציורים הממחישים את סיפור המגילה, אבל בדיעבד אינו מעכב.

הילולא רבא

מאמרים יקרים, עובדות וסיפורים,
מרבותינו הק' בעלי ההילולא זי"ע

י"א
אדר

הרה"ק רבי חיים יוסף דוד אזולאי זי"ע - החיד"א

הגאון הקדוש רבי חיים יוסף דוד אזולאי זללה"ה, הידוע בכינויו 'החיד"א', נולד בעיה"ק ירושלים בשנת תפ"ד לפ"ק (במקום אחד נכתב תפ"ז והוא ט"ס), לאביו הגדול רבי (רפאל) יצחק זרחיה הלוי שהיה רב ואב"ד של ירושלים, בן הג"ר ישעיה אזולאי בן הג"ר יצחק בעל "זרע יצחק" בן הגה"ק רבי אברהם אזולאי רבה הנודע של חברון בעמח"ס "חסד לאברהם". ולאמו מרת שרה, בתו של הגאון ר יוסף ממלויו של הגה"צ רבי יהודה החסיד שבא לארץ כששים שנה קודם לכן. אבות המשפחה התיחסו לגאון ר' יהושע בעל ה"סמ"ע". לידתו היתה בדרך נס, הוא נולד בלי רוח חיים, והנוכחים כבר חשבו לייאש ממנו ח"ו, ובנסי נסים נותר להיות לישראל לפליטה גדולה.

החיד"א ז"ל קיבל תורה אצל הגאונים דודו רבי יונה נבון (בעל "נחפה בכסף" שו"ת) ורבי יצחק הכהן ראפפורט (בעל "בתי כהונה"). בהיותו בן י"ט שנה נכנס להסתופף בצל רבו בעל ה"אור החיים" הקדוש, כפי שכותב ב"שם הגדולים" מתוך רוב הכנעה והתפעלות: "ואני הצעיר זכיתי והייתי בישיבתו הרמתה ועיני ראו גדולת תורתו סיני ועוקר הרים וקדושתו הפלא ופלא ולפי דורנו היה לב הרב מבעית בתלמוד והיה כמעין המתגבר", ומכנהו בספריו "המופלא חסידא וקדישא".

רבינו האיר ברוב תורתו, קדושתו וחכמתו על פני הארץ ומלואה, ונודע לגאון נשגב ופוסק דורו, מקובל ואיש מופת. וחיבר שבעים ואחד ספרים בכל מקצועות התורה והיראה אשר האירו תבל ומלואה ונפוצו ונתקבלו בכל גולת אריאל כידוע. ביניהם: ברכי יוסף, שם הגדולים, חיים שאל, חומת אנך, נחל קדומים, פני דוד, ראש דוד, עבודת הקודש, ועוד ספרים הרבה.

ידועים המה מסעותיו בעולם כשליח תושבי ארץ הקודש ששררה אצלם עוני ודחקות גדול בכל מדינות איטליא צרפת אשכנז ועוד מדינות. בספרו המפורסם "מעגל טוב" העלה את קורות מסעותיו עלי הכתובים, ואת מצבם של קהילות ישראל די בכל אתר ואתר שדרכה בו רגלו. מספרו זה אפשר ללמוד מעט מזעיר זה על רום קדושתו ופרישתו.

לעת זקנותו קבע מקום מושבו איתן בק"ק ליוורני שבאיטליא ומסר את משרת השד"ר לבנו רבי אברהם. הוא עצמו עלה ונתעלה וישב על התורה ועל העבודה כל עתיו ורגעיו, וסירב ברוב ענותנותו לקבל על עצמו עול רבנות. בכל דבר קשה פנו אליו חכמי הדור, ותשובותיו להם היה כאשר ישאל איש בדבר האלקים. נסתלק לשמי רום בשבת זכור י"א אדר שנת תקס"ו לפ"ק זקן ושבע ימים. זי"ע ועכי"א.

בפי ישרים תתרומם

מאמרים ועובדות מלוקטים מרוממות מעלותיו בקודש

הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע

בעת אשר החלה ההשכלה מברלין לנעוץ את טלפיה בתוך כרם בית ישראל, בעיקר על ידי חיבור ספרי מינות ואפיקורסות ע"י רשע מ"ד ימ"ש וחבר מריעיו ימ"ש, התבטא אז הרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שזה לעומת זה עשה אלוקים, ובעת הזאת שחשכות הסט"א וההשכלה גובר בעולם שלחו ממרום את הגה"ק רבינו החיד"א להאיר, ואמר בלשה"ק: "שם באיטאליא יש צדיק אחד גדול אשר על ידי חיבוריו הטהורים מבטל כל ספרי המינות, ומי יתן והיה לבבם של ישראל לשקוד על דלתי ספרי החיד"א לא יזיזו אותם כלום מאמונתם" ומאוד הפליא את ספרי "ברכי יוסף" על ד' חלקי שו"ע, וספרי דרושים "ראש דוד" עה"ת

אהל אלימלך אות רפא (מהדו"ח עמ' קצה)

הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימנוב זי"ע

אחר שנתפשט עדות צדיקי עליון במעלת קדושת חיבורי החיד"א ז"ל התחילו החסידים להגביר בלימוד ה"יוסף לחק" להרב החיד"א שעל ה"חק". ובסגנון זה מובא בשם הרה"ק הרבי ר' מענדל מרימנוב זי"ע שאמר: החיד"א עשה ל"ב ספרים בקדושה והם מבטלים טומאת ל"ב ספרים שעשה ראש המשכילים, ובית יוסף להבה, ניצוץ אחד יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כל החיצונים

בהסכמת הרבנים לספר "חדרי בטן" לחיד"א

הרה"ק בעל בני יששכר זי"ע

כתב הרב הגדול מו' חיד"א זללה"ה (מדבר קדמות מע' ת' אות י"ח, ועוד) ד' חילוקי כפרה (יומא פו.) אינם רק להשב מיראה, אבל השב מאהבה אין צריך לד' חילוקי כפרה רק מתכפר הכל בתשובה לבדה כתב כן בשם גדולי הקדמונים ולא נודע לי מקומו איה, וסוגיות הש"ס לא נודעו במסילות הללו, אבל כיון שפסק כן רב מובהק בדורו בבית דין של מטה פוסקין כן להלכה בבית דין של מעלה.

בני יששכר (תשרי, מאמר ד דרוש יד אות לט)

לכל ישראל האיר

"והנה הרואה יראה בספר הקדוש שנקרא חק לישראל שהוא תיקן לפגם הברית, ככה קבלתי מרבותי שתיקון האמיתי הוא על ידי התחברות תורה שבכתב עם תורה שבעל פה ע"י 'חק לישראל', ורמז לזה חק בשארו שם' וכו' (שבת קלז:). על כן בעקבות משיחא אלו יצא לאור ספר יוסף לחק מהצדיק הגדול רבי חיד"א תלמידו של ר' חיים אבן עטר בעל ה'אור החיים', שיש בו שני אורות תרין משיחין משיח בן דוד ומשיח בן יוסף, בסוד צדיק הכולל המתקן פגם של כל ישראל. [וראה מש"כ הרב חיד"א ב"מורה באצבע" (סי' ג' אות צ"ג) אודות סדר לימוד החק: והאיש היראה ח"ק נתן ולא יעבור, כי הוא תועלת עצום לנפשו כו', ע"ש].

שארית ישראל (וויילעדניק, שער השובבים דרוש א)

ענוותנותיה דרבי

"שכמה שנים לא היה רביו ישן על המטה רק על הקנאפ"י דרך עראי וגם ביום השבת לא היה ישן שהיה אומר דהשינה בשבת הוא דוקא לתלמידי חכמים הרשומים".

בשם נכדו הגאון ר' משה אזולאי ז"ל

אבי החכמים רב רבנן

"מי לנו גדול מיוסף, דכל רז לא אניס ליה, ותמיד אנחנו הולכים אחר עקבותיו"

"כף החיים" להגר"ח פאלאג'י זצ"ל (בסי' טו אות לא)

רבן של ישראל

החיד"א ז"ל חיבר למעלה מחמישים ספרים נאדרים בקודש, ובתוכם בלולה כל התורה כולה, ומביא חידושים בהלכה ואגדה מכל מקצועות התורה, רשימה ארוכה של ספרים חשובים ונפלאים, אשר מספרם לאין שיעור וגבול. בכל מקום שביקר ברחבי העולם, חיפש וחקר אחרי כתבי יד מגאוני הדורות שעין לא שזפתם עדיין, וכיון שניחון בזכרון חריף שאין כמותו, זכר בעל פה את כתבי היד שראה והעתיקם אח"כ על גליונותיו, והיה מעתיק את הכתבים בדיוק נפלא כאילו שהכתבים היו לפניו. עד היום כשמוצאים כתבי יד ישנים, בודקים בספרי הרחיד"א אם אינו מביאם, ואם מוצאים שמביאם בספריו סימן מובהק הוא שנכונים המה, כי הרחיד"א העתיק רק כתבי יד שבדק ושאל אחריהם למקור נאמנות כתיבתם.

הגה"צ רבי נתן גשטטנר זצ"ל, "חודש בחודשו" אד"ב תשס"ח, ג

אדמה לעליון

גאון עוזנו החיד"א זי"ע, קרא בשמות להרבה מספריו הק' על שמות איבריו של האדם, והא לך דוגמתו: ראש דוד, מראית עין, פתח עינים, טוב עין, עין זוכר, יעיר אוזן, פני דוד, פה אחד, דבש לפי, שפה אחת, צווארי שלל, לב חוד, זרוע ימין, כף אחת, מורה באצבע, צפורן שמיר, ברכי יוסף, שמחת הרגל, והנה עתה בהדפסת הספר הנוכחי נוסף עוד אחד מהאיברים והיינו חדרי בטן, והם קומה שלימה.

הגה"צ רבי משה הלברשטאם זצ"ל בהסכמתו לספר "חדרי בטן" ש"ל מכת"י החיד"א

פלא הדורות

דמות מופלאת ומיוחדת במינה היה הגאון החיד"א זצ"ל. כחטיבה מיוחדת בין גדולי הדור ולאחריו מתנוסס שמו של בעל "שם הגדולים". כל ענפי מקצועות התורה והיהדות, נאצרו בקרב לבו, לא נעלמו ממנו סתרי החכמה, שגילה בהם ידיעה עמוקה וחודרת, וכל חכמי האמת שאחריו דבקו אחריו, כן נודע שמו בשערי ציון המצוינים בהלכה לאחד מהגדולים אשר בארץ, ושבח דא שירתא במעלת פסקיו הברורים, על יסודות איתנים, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא. נוסף על כך היו חכם השלם ותורתו מכרזת עליו בחוץ בכל החכמות כולם, כן לא נעלם מזכרונו שום ענין מהשתלשלות תולדות ישראל ודברי ימי מאוריה. אין מקצוע שלא גילה בו ענין ולא חידש בה דבר, ואין ענין שלא דש בו, ובכל דבר מצא חפץ וענין לענות בו. והלא דבר הוא שכל חכמי ישראל ממזרח וממערב מעתיקים מדבריו בכל ענין וענין, ותדבק נפשם אחר נפש חוד, וכמעט שלא נמצא ספר מספרי גדולי הדורות שאחריו שלא יעתיק מתורתו, ולפעמים עד עשרות פעמים.

ועם כל זאת לא נודע כי כל אלה באו אל קרבו עקב חסידותו היתירה וענוותנותו הגדולה כי איש קדוש לאלוקי"ו ה' הגאון החיד"א, ואש קודש יקדה בו כל ימיו ולילותיו עלי אדמות כאשר מבצבץ ועולה מתוך דברי ימיו החקוקים עלי ספר אחת הנה ואחת הנה, ושגורים בפי כל חכמי ומאורי הדורות, ותורתו מכרזת עליו מבחוץ. ולאור תורתו נסע ונלך ויעוכי"א.

הקדמת תולדות החיד"א

מילי דהילולא

ניצוצות מתורת בעל ההילולא, ופנינים מהדרכתו בעבודת הקודש

אם ינהגו בפורים כראוי ימשיכו מחיית עמלק והגאולה שלימה

בנוסח שתיקנו רז"ל: 'אשר עשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', פירוש, דבימים ההם הגדיל ה' להשפיע שפע ישועה ורחמים, ואתרחיש להו ניסא, וגם בזמן הזה מתחדש השפעת הרחמים, והנהו זהרור"י כאשר היתה באמנה בימים שנעשה הנס. ואפשר שזה כונת הכתוב (תהלים קיח, א): הודו לה' כי טוב כי לעולם חסדו הכוונה כי אור החסד הנשפע בנס, הן מזהירי"ן עולת תמיד ביום ההוא, מידי שנה בשנה, שנות דור ודור, והיינו דקאמר 'כי לעולם חסדו'.

ובזה ישבתי בעניותי בדרושים חקירה אחת, דהרי ישראל אשר בספרד ואפריקא לא היו תחת ממשלת אחשורוש ולמה כל ישראל היום חייבים לעשות פורים. ואני הדל באתי לכלל ישוב חקירה זו מצד הסברא, ואי בעית אימא גמרא וזה על דרך האמת, דמאחר דבכל שנה מאירים ומזהירים, זהירו"ת יתירה ואורים גדולים, בפורים ככל אשר נגלו בימי מרדכי ואסתר, חל על כל ישראל לקיים את ימי הפורים האלה בזמניהם ובאורי"ם כבדו ה' במצות היום כו', ומאחר שכן, במקום גילה שם תהא רעדה, לעשות מצות היום באימ"ה רבה ושמחת עולם, שמחה של מצוה, ולא תהיה עדת ה' אל גיל כעמים, השוטי"ם במזרקי יין, ושחוק וקלות ראש מאד, מבלי משים יראת ה', וח"ו עלה על לבם, כי ביום הפורים, הותרו האיסורים, ומצות פריקה פריקת עול תורה ומצוות, כהיום הזה קודמת. ויש אשר טמנ"ו חפ"ש מחופ"ש, התחפש ובא בצלמי הפרצופין, ילבש גבר שמלת אשה, ואשה בכל אלה, קשט"ה פניה כהלכת גוברין. אוי לנו, איך זרע ישראל בני אברהם יצחק ויעקב, ונשמת ש-ד-י בקרבם, בלכתם ילכו בחוקי הגוים, ונותנים כח ליצר הרע ופרקו עול תורה ומצוות ביום הקדוש הזה וכו', ביום הזה אשר קיבלנו החסדים והטובות להפליא, בו בפרק אלו עוברין על רצונו, וכדאי בזיון וקצף.

ובעיני הדבר פשוט שאם כל ישראל היום הזה אשר זרע עמלק לטבח יובל, ונפל המן הרע הזה, ראש מבית רשע, היו נוהגים בסדר קדושה והשמחה היתה מקודש"ת לשמים ויתר היום עוסקים בתורה כל אחד כפי שיעורו ע"כ בשכר זה היינו נגאלים גאולת עולם, ומה גם אשר רוב ישראל מרבים צדקה היום הזה, עם עמלי תורה, ועניים מרודים ובינונים, אשריך ישראל, כמה מאות נתונים נתונים המה למצוות.

למען תספר

גדולים מעשי צדיקים, וסיפורי נפלאות וישועות

פלאי פלאים נעשו לו

זה מה שמצאתי כתוב בספר כתיבת יד להחכם השלם כמה"ר רבי אברהם כלפון זלה"ה, וקראתי שמו פעולת צדיק לחיים כי הוא המדבר בכבודו של הגאון חיים יוסף דוד אזולאי זיע"א, וז"ל מעשה הרב הגדול המופלא מופת הדור והדרו כמה"ד חיים יוסף דוד אזולאי זלה"ה זיע"א אכי"ר הוא נולד בירושלים תובב"א שנת ה' אלפים תפ"ד (לאביו רבי רפאל יצחק זרחיה זצוק"ל) בן ז' חדשים ונולד כמת, וחשבו עליו אוהביו שמת ועזבו אותו בקרקע, ונכנסה עליו זקינתו וידעה שעדיין יש בו הנפש, ולקחה אותו וכרכה אותו בצמר גפן ונתחמם וחיה ונתגדל לשם ולתפארת, ולמד אצל הרב יונה נבון ז"ל (גיסו של אביו, כמ"ש בהסכמתו על ס' "שד יוסף") עם הרב המופלא יום טוב אלגאזי ז"ל. ואח"כ למד יחד אצל הרב המופלא מהר"ר שלום שרעבי זלה"ה, והיה הרב מהר"ש שרעבי ז"ל מחזיר פניו פעם בפעם, אח"כ אמר לו הרב חיד"א מה פשעי ומה חטאתי שאין אתה מחזיר פניך אלי ומלמד אותי, ואמר לו יודע אני שאין ביאתך לעולם הזה ללמוד דרך האמת שהרי יש לך השגה בתחלה ללמוד בדרכים אחרים ולבסוף תשיג ללמוד דרך האמת, וכן היה כנודע ממעשיו ומה שעשה וזכה ללמוד וללמד, והלך בשליחות מצוה לכל מקום לערי צרפת ואגפיה.

ונעשה לו נסים שם שפעם אחת נשא חן בעיני המלכות וקראוהו לברך בן המלך וכו', ונתנו לו מתנה טובה, ואמר להם, איני שואל דבר כי אם שתתנו לי רשות להכנס לבית האוצר המלך של הספרים ונראה הספרים. ונתנו לו רשות ליכנס ולישב שם שתי שעות בכל יום, שלשה ימים, וראה כמה ספרים ישנים כתיבת יד, כמו שכתב בשם הגדולים' שראה שם כ"ה אלפים ספרים מכל הלשונות ובתוכם חמשת אלפים כתיבת יד של ישראל, כנודע מכתביו, כן שמעתי מבט החכם מורי ורבי מוהר"ר אברהם ז"ל ועוד פעם אחת הלך בשליחות ללונדרא ואינגילטירא והיו צריכים לעבור בנהר והנהר היה מלא ואינה יכולה העגלה לעבור, ואמר לבעל העגלה תעבור ואינך מתיירא, ונעשה לו נס ועבר הוא וכל אשר עומדים שם על שפת הנהר, וכמה מעשים שעשה ששמעתי כאלה רבות כנודע לכל.

ובשנת ה'תקל"ד בא לעיר ליוורנו וישב שם בחצר פירירא די ליאון עד שנפטר זלה"ה. ואני אברהם כלפון הכותב זכיתי והייתי נהנה מזיו פניו שנה תמימה זלה"ה, וחבר ספרים הרבה, ונתגלו ספריו בכל העולם, ומשנת ה'תקמ"א עד שנת ה'תקס"ד היתה [לי] אהבה עמו בכתבים, ואחר כך נתוועדתי עמו, אשרי מי שראה פניו.

מעטה תהלה על תהלים לרבי יעקב רקח זצ"ל

(בסופו. ליוורנו תרי"ח. מובא ב"רבנן קדישי" עמ' ריג.)

הרה"ק החיד"א ותלמידי הבעש"ט

הקדוש החיד"א זי"ל למד אצל רבו האוה"ח הק', ואז ניתנה לו ההזדמנות להכיר את הרה"ק רבי גרשון מקיטוב זי"ע גיסו של הבעש"ט הק' שהיה מבאי ביתו של האוה"ח הק', וממנו שמע לראשונה על התגלות אור שבעת הימים הבעש"ט ועל מדרגותיו הנעלות.

ב"שם הגדולים" כותב אודות ספרו של רבו בעל האוה"ח הקדוש "ושמעתי כי עתה בפולניא הם מחשיבים אותו הרבה, ונתעורר זה על ידי שהרב החסיד קדוש מהרר"י בעל שם טוב הגיד גדולת נשמת מהר"ח הנזכר". אח"כ דבק לבו בגדולי תלמידי הבעש"ט זי"ע שהיו בטבריה.

ב"ברכי יוסף" (סוף יו"ד סי' רצ"ט) מדבר בשבחם של הרה"ק ר' מענדיל מפרימישלאן והרה"ק ר' נחמן מהורודנקא זי"ע [בענין מנהג תלמידי הבעש"ט להזהר ממלבושי צמר, אשר מזה נמשך מלבושי משי וכיו"ב]: "זה שנים באו מקרית חוצות [–כינוי לחו"ל], לשכון כבוד בארץ ותרי מינייהו רבנן, המתקדשים והמטהרים בהדרי הדרים [–מליצה על לשון חדרי חדרים], ועין רואה הני מאני דרבנן [–בגדיהם דצדיקים אלו], מכף רגל ועד ראש לבושי משי, ואיבעיא להו לרבנן מה מצוה זו ומצאה הקפידא אמור רבנן בטעמא, כי לדעתם חוטי פשתן ערבים [–מעורבים, ומליצת לשון היא–] בכל בגדי צמר שבעולם, והוו כלאים וכו' ולבי היה מהסס תדיר במימר קדישין הנהו חסידי".

כן מביא בספר "ככר לאדן" שמועה "מפי הרב החסיד מורינו הר"ר מענדיל", ובספר "יוסף תהילות" בשם "הרב החסיד מוהר"ר מנחם מענדל ז"ל, שהיה ר"מ דק"ק אשכנזים בעיה"ק טבריה". כן מסופר שפעם ביקר אצלו הרה"ק רבי יעקב שמשון משפיטיווקא זי"ע ורבינו החיד"א כבדו בכבוד גדול ובקשהו לדרוש אצלו בבית הכנסת לפני תלמידיו. הרה"ק משפיטיווקא נעתר לו ונשא דברים בפלפול ובאגדה לפני תלמידיו, בנוכחות רבינו. אח"כ הביע רבינו את התפעלותו מגדולתו בתורה ובקיאותו בש"ס ופוסקים. כן מזכיר בספרו "שם הגדולים" את הרה"ק רבי יעקב יוסף מפולנאה בעל ה"תולדות" זי"ע, וכותב על ספרו "צפנת פענח": "והם דרושים נחמדים וכו' חיברם הרב החסיד מוה"ר יעקב יוסף ולי"ו רג"ל על לשונו הקדמת רבו המפורסם קדוש יאמר לו מוהר"ר ישראל בעש"ט".

עוד ידוע שהישוב האשכנזי בירושלים סבל אז קשות מידי אינשי דלא מעלי מקהילת הספרדים, למורת רוחם של רבותיהם, שנלאו מלבער את השאור שבעיסה וכפי שתאר זאת כבר בעל השל"ה הק' עד שנאלצו למכור את בית הכנסת שלהם ולעזוב את עיה"ק. לבסוף בסיוע תלמידי האוה"ח הק' וביניהם רבינו החיד"א שאזרו עוז, מצאו החסידים מנוח לכף רגלם בקרתא דשופריא ת"ו.

תולדות החיד"א

במקום גדולתו ענוותנותו

החיד"א זי"ל הרי נסע בכל הארצות כשלוחא דרבנן לאסוף צדקה לערי ירושלים וחברון, והוא הו"ל ספרו "מעגל טוב" בו כותב כל מסעותיו כמה וכמה עגמת נפש שעברו עליו במצוק, וכן רואים שם גודל ענוותנותו, ומביא שבהיותו ב'טונים' ראה והוא אשר דברתי כי בכח מעשה הצדקה אשר היא היתה אם לכל הטובה לכפרה ולבטל גזירות רעות ולהחיש תשועתינו ובכח עבודתינו לה' יתברך היום אין ספק שהיתה מפלת עמלק גמורה ותפרה ישע גאולה שלימה ומכל מקום, החפץ בחיים, לעבוד אלקים חיים, יכלכל דבריו במשפט היום הזה, להיות שמח בשמחת היום, כי גדול בשמים, יאורי"ם בקע, ויקיים מצות היום בגילה ורעדה, ויתאמץ במצות צדקה היום בשפע. וכבר כתב הרמב"ם בחיבורו הקדוש (הל' מגילה פ"ב הי"ז) דירבה יותר במתנות לאביונים מרוב משתה ומנות".

לב דוד
(פרק כט. וראה מש"כ ב"דברים אחדים" דרוש ט')

"פורים" תרתי משמע, ישראל וארצם שנפלו בגורלו יתברך

אמרו רז"ל במדרש, הביאו רבינו אלעזר מגרמיזא בספר שערי בינה, דהמן דיבר שטנה על בית המקדש וכו'. ואפשר שזה טעם דתקון רבנן לעשות זכרון בנס זה, דתלו המוקפין בימי יהושע, וירושלם מגילה נקראת כשושן, לומר בזכות ירושלם שושן צהלה ושמחה כי על אשר דיבר סרה על בית המקדש, זו סיבת גדולתו להשפילו. ומתוך דברים אמורים אמינא מלתא, כי המן טפ"ש כחלב לבו, מטפ"ש ויורד, "כי חלק ה' עמו יעקב חבל נחלתו" (דברים לב, ט), "בהנחל עליון גוים" (דברים לב, ח) עלה הגורל שישראל יהיו חלקו יתברך וארץ כנען חלקו, כמ"ש הכתוב ובמדרשים, ואיך המן הרע הרשיע להפיל גורל על ישראל, גורל אחד לה', ודיבר שטנה על בית המקדש וארץ ישראל היא חלקו יתברך בגורל כמו שאמרו רז"ל.

ויתכן שזה טעם אשר קראו לימים האלה פורים כי אין רמז להצלה ונס, וענין הפור שהפיל הוא סעיף קטן התחלת הענין של הגזירה; [ותו, 'פורים' לשון רבים, והול"ל 'פור']. אמנם על פי דרכנו, הנה נכון כי טעם הצלתנו היה מטעם שני גורלות, כי ישראל עם זו קנה בגורל והוא הגורל לה', גם ארץ ישראל נפלה בגורלו יתברך, והמן בגורל רצה לאבד שני גורלות לה', ולכן אבד שמו. וישראל גורל ה' ששים ושמחים, והוא הכנה לשוב לארץ ישראל ובנין בית שני, וזהו 'פורים' תרתי משמע ישראל וארצם שנפלו בגורלו יתברך. וזהו שנאמר 'על שם הפור (אסתר ט כו) שהטיל המן וטח עיניו מראות שני גורלות ישראל וארץ ישראל".

אהבת דוד דרוש א'
(וכ"כ ב"דברים אחדים" דרוש כד ב"נחל אשכול" אסתר ט, כו ועוד)

פורים נגד כל המועדים

"כתב במדרש אליהו משם ספר 'יד יוסף', כי פורים נגד כל המועדים פסח מעבדות לחירות, פורים ממות לחיים. שבועות קבלת התורה, והיה מודעא עד ד'הדור קבלוה' בימי

מרדכי ואסתר (שבת פח.). ראש השנה ספרי מתים וספרי חיים, ובפורים הגזרה חתומה וניצולו. כיפור מכפר עונות, וכאן נתכפרו להם העונות שעשו. סוכות ענני כבוד, ובפורים 'רבים מעמי הארץ מתיהדים' ונכנסו תחת כנפי השכינה. עד כאן דבריו.

ואני בעניי מוסיף שיש זכרון הנס בפורים גם לשבת וראש חודש, שבת אמרו רז"ל (מגילה יב:) דושתי היתה מפשטת כו' ועושות מלאכה בשבת, לכן נשחטה היא בשבת. וראש חודש דבאחד באדר משמיעין על השקלים, ובזכות השקלים ניצולו משקלי המן.

ולי ההדיוט יש לרמוז 'כתוב זאת זכרון בספר' (שמות יז, יד) זכרון ראשי תיבות: ז' שבת, כ' כיפור, ר' ראש השנה, ן' רמז שבועות, שיש בו חמשים יום עד קבלת התורה והדור קבלוה. ספר ראשי תיבות: ס' סוכות, פ' פסח, ר' ראש חודש, (והב' שמושית)".

שם (בסוף הדרוש)

קול שופר וקול מגילה כי הדדי נינהו

איש לרעהו ומתנות לאביונים (אסתר ט, כב). ראשי תיבות אלול שם רמז להתעורר ליראה את ה' כשם שמתעורר בחודש אלול וכך רמז רבינו הקדוש (ר"ה כז:): 'היה עובר אחורי בית הכנסת ושמע קול שופר או קול מגילה', אגב אורחיה קא משמע לן דשופר ומגילה כי הדדי נינהו ומי שיש לו מוח בקדקדו, ישפוט בצדק כי בעבור שהגדיל ה' לעשות עמנו מאד להצילנו ממות לחיים, אין ראוי לאבד ולהפר יראה ולפרוק עול תורה ומצות ח"ו, 'וגילו ברעדה' כתיב (תהלים ב, יא). ודי בזה למי שיש לו לב".

נחל אשכול

שישנם שם לומדים מופלגים, אך מהנראה שאין להם זכרון טוב ביותר, כי נוכח שהחזיקוהו לזכרן, ובאם חשבוהו לכזה כנראה שלהם עצמם אין זאת. הרי זכרונו היה פלאי פלאים, וזכר כל התורה כולה, וכל הכתבי ידות שראה פעם אחת בחייו, ובנסעו על פני הארצות חיפש וחקר אחר כתבי ידות ועיין בהם ומעתיק מהם מזכרונו בלבד, ומסופר שבהיותו בפאריז פתחו בפניו את הליבערי' הגדולה והראו לו את כל האוצרות אשר שם, וניתנה לפניו הרשות ללמד בכתבי ידות הרבים אשר שם ולהעתיק מאשר יחפוץ, וכותב החיד"א שהיו שם למעלה מחמש אלפים כתבי יד מחכמי ישראל, ובכל אלו עיין. [ובמשך כל ימי חייו אח"כ מעתיק מכתבים אלו אחת הנה ואחת הנה בכל ספריו ממש כקורא מתוך הכתב].

ספריו הק' מבעיתים בקדושתם והקיפם העצום, והדי חיבר ספרים רבים, את ספרו "שערי יוסף" על מס' הוריות חיבר בהיותו כבן י"ז שנה. כל הצדיקים הפליאוהו מאוד, הבני יששכר מביאו כמה פעמים בהערצה גדולה. בענוותנותו כותב שבהגיעו לאחת הערים לאסוף מעות למען עניי ארץ ישראל ביקשוהו שיאמר להם איזה פלפול, ועזר לו הש"ת שבזכות ארץ ישראל אמר להם פלפולא דאורייתא. מביא ענינים שונים ומהם שפעם התנכלו אליו כמה ישמעאלים וביקשו להרגו וע"י שם קדוש ניצול מהם, ובכל מסעותיו כיבדוהו כל גדולי ישראל, וכמו"כ היה אצל הפני יהושע וכותב שם שכיבדו מאוד והגיש לו ספרו הק', והחיד"א כותב על הפני"י שפניו דומין למלאך ה' צבקות.

"מילין קדישין" ח"א, ע' קנ"ג

למע"ן ציו"ן, לא אחש"ה

למרות מדרגותיו הנאצלות לא החזיק טובה לעצמו ותלה הכל מכח קדושת ארץ ישראל כאשר יאמר "ואני מכיר חסרוני ושפלותי בעיון ובכל חכמה באמת, לא מענה כי בער אנכי באמת, אבל הייתי מתחנן לפני ה' המרחם על כל שלכבוד אר"י יחוננו חכמה ורוחב לי. דהיו אומרים דאין עוד ת"ח הגונים בא"י וכו' והוא ברחמיו ריחם עלי ונתן לי מענה לשון, וגם אני בעניי שאין לי זכירה כלל הם מחשיבים אותי לזכרון גדול".

בדברי ימי מסעותיו שחקק לזכרון בספריו

ארי במסתרים

בליוארני העיר הסתגר בכ"ה שנותיו האחרונות בד' אמות של תורה ותפלה, [בכלל יש אומרים שכל ענין הנסיעה מארץ ישראל והשתקעותו בגולה בכ"ה שנים אלו היה לזה איזה שייכות עם פעולות נוראות לאוקמא שכינתא מעפרא שהיה בשייכות עם קדושי ארץ כהרש"ש ז"ל ועוד], והקדיש את כל שעותיו לעדיכת ספריו וסידרם לדפוס אך לא מנע מטובו לפונים אליו, וענה תשובות לאלפים והשיב דבר ה' זו הלכה. אף התמסר לעזרת הנצרכים, והי' כמלאך מליץ להציל עשוק מיד עושקו. גם מענייני ארץ ישראל לא העלים עינו בשנותיו האחרונות, ופקח עינו מרחוק על משלוחי הכסף וסידר את כל ענייני ההחזקות וגבית הכספים. לעת זקנתו שלח את בנו הרה"ג ר' אברהם למדינת פולין להתעסק שם במצוה הזאת. ולמרות שקהילת ליוארנו רצתה להחזיקו בכבוד, ולהכתירו בכתר הרבנות, לא רצה לשמוע להם וישב שם באורח פרטי ביחידות והתבודדות על התורה ועל העבודה, במאמצים גדולים פעלו עליו לדרוש ד' פעמים בשנה בבית המדרש של ר' כתריאל, ונאמן לרצונו זה די עד סוף ימיו כאיש נטול כתר רבנות. זכותו יגן עלינו ועכי"א.

תולדות החיד"א

מתאמרא משמיה דצדיקים שהפליגו את חתימת יד קדשו של החיד"א, שהוא פלאי פלאים אף לצייר חתימה זו, והיא גדולה בכמות ובקושי ניתן למצוא שם את שמו הקדוש. ואמרו שבוודאי שהכניס בזה סודות קדושות רזין דרזין, ואלו הצדיקים איתני העולם ידעו ליחד בזה יחודים עליונים זי"ע

מתיבתא תורה ויראה דרב"י
ד'סאטמאר פק"ק קרית יואל

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

ערב פורים תשפ"ד

בעזהשי"ת

לאור קריאת הקודש פון
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ריש מתיבתא קדישא

ביים שלחן הטהור פורים קטן העעל"ט, בנוגע ערליכע, איידעלע נגינה ווערט בעז"ה אריינגעלייגט צווישן די תלמידי המתיבתא נאך מער כוחות ביי אלע

פורים קבוצות און טראקס צו שפילן און זינגען בלויז

ערליכע און היימישע נגינה

אזוי ווי אין די פריערדיגע יארן איז דאס יאר אויך געשטעלט געווארן ספעציעלע ממונים אויף אלע קבוצות די תלמידי המתיבתא, וועמענ'ס אויפגאבע איז צו שטיין על המשמר בעניני הנגינה

די חשוב'ע בחורי חמד פארשטייען ב"ה די שיינקייט און וויכטיגקייט דערפון און מאכן ב"ה א שטארקע קידוש השם מיט זייער התנהגות בעצם יום הפורים

ליתר שאת אויב שפירט איר אז מען דארף מעורר זיין א געוויסע קבוצה תלמידי המתיבתא בעצם יום הפורים, רופט:

845.237.2407

און עס וועט אי"ה ווערן איבערגעגעבן פאר'ן ממונה פון יענעם קבוצה דאס מסדר צו זיין תיכף ומיד עצהיו"ט.

א פרייליכן און כשר'ן פורים

הנהלת המתיבתא

שבת זכור

ומי שיודע ומבין בוודאי יודע שתיקון ועבודה של שבת פר' זכור הוא תיקון של יוה"כ וצריך להתעורר עצמו בעבודה ובתשובה גדולה באותה שבת ולא כמו שאומר אדם שדביקות קל הוא לעשות זה בוודאי אינו רק שצריך למסור נפשו ולקרוע את גידיו ואבריו בדכיותא דגרמי כולי האי ואולי.

(תולדות אהרן)

◆◆◆

בשבת שלפני פורים נפתח תמיד האור הזה להופיע עד י"ד וט"ו שהם ימי משתה ושמחה ובהם קורין את המגילה.

(עבודת ישראל)

◆◆◆

בפר' זכור ופורים שהוא הזמן דמחית עמלק להיות אל אחר אסתרס ולא עביד פירין (ע' זוה"ק) אז הזמן לפעול בקדושה לזרע יעקב הולדת פירין בנים חיים וקיימים לעד.

(דברי סופרים מהרה"ק ר' צדוק מלובלין)

◆◆◆

פרשת זכור למחות עמלק שלו כי מי שיש בו מדה גרועה לאות או כעס זה חלק עמלק כשיתגבר על המדה להפכה לטוב מחה עמלק שלו רק קשה מאוד שיזכה לתקן ולהשיג נשמתו אחר שזכינו לקרות פר' מחיית עמלק תורה הק' מסייע לנו למוחקו.

(שפתי צדיק)

◆◆◆

אמרו בגמרא שברא הקב"ה הרפואה קודם למכה וי"ל שזה רומז על קדימת שבת זכור לפורים שקדושת השבת היא קדימת הרפואה להמכה שע"י זה יוכלו נפשות ישראל להכניעו בפועל בפורים שאחר השבת.

(תורת אמת)

◆◆◆

תמחה את זכר עמלק מתחת השמים לא תשכח פי' כי השכחה נמשך מקליפת עמלק שהוא משורש הדעת שבקליפה הפוגם את דעת התורה אבל כאשר תמחה את זכר עמלק מתחת השמים אז לא תשכח את התורה.

(ארון עדות)

◆◆◆

כתב זאת זכרון בספר וגו' פי' ע"י מה שנכתב בספר ע"י זה נמחה זכר עמלק כל מה שהספר נכתב יותר דהיינו תורה שבע"פ אזו יותר נמחה זכר עמלק כל איש ישראל כל מה שהוא עושה צריך לראות שבזו העשיה יתמחה הזכר של עמלק וכאשר יהיה נזהר בזה כל בר ישראל אזי בטוח אני אשר חוש מהר יהיו פטורים מכל הצרות.

(בית אהרן)

◆◆◆

הנה המחשבה והדבור אפשר לנו לקיים במחית עמלק, אבל המעשה האיך אנו יכולים לקיים, אבל כשאנחנו מקיימין במחשבה ודבור והבטחון בה' אשר יחיש פדותינו ונקיימם בפועל הנה הוה כאלו קיימנו בפועל.

(בני יששכר)

מסוגל לפקידת עקרות

שבת פרשת זכור הוא זמן המסוגל לעקרות שיפקדו בזרעא חייא וקיימא, כי אצל רחל כתיב ויזכור אלקים את רחל, ובשרה כתיב לשון פקידה וה' פקד את שרה ובפ' זכור קורין לשון זכירה ומפטירין פקדתי את אשר עשה לך עמלק.

(תורת אבות)

הכנה לפורים

◆◆◆

הגיד כ"ק הרבי ר' יצחק זצלה"ה מווראקא שי"א י"ב י"ג באדר שלשה ימים אלו הם דוגמת שלשת ימי הגבלה למתן תורה כן לפורים דהדר קבלוהו בימי אחשורוש.

(שם משמואל תצוה)

◆◆◆

הנה עתה בעוונותינו הרבים ערבה כל שמחה, כי יאמר נא ישראל מי האיש הירא את ה' ושמח בפורים לכבוד שמו הגדול, כי אם הוללות וסכלות ונעשה מהעיקר טפל בעוונותינו

הרבים וחוטאים ומחטאים, ומושכים ביין את בשרם ולא ידעו ולא יבינו אופן ועל מה הוקבעה בודאי קוראים המגילה ברבים, אבל ההמון לא יבינו הדברים כי אם כקורא סיפור מעשה בעלמא ולא נתנו לבם כי אם להתלוצץ ולשמוח, קול נותנים בבית ה' כיום מעוד, על כן זאת לפנים בחכמי ישראל לאסוף העם לחצר בית ה' יום או יומים קודם לספר להם גודל ניסי ה' ונפלאותיו ועל מה הם שמחים ולהודיעם כי גדול ה' ומהולל מאוד, ועלינו לבטוח עליו כי עבדים אנחנו ובעבדותינו לא עזבנו אלקינו וכו' וכן עשו רבותינו הקדושים חכמי התלמוד כמבואר במס' מגילה ר' פלוני פתח פתחא להאי פרשתא מהכא, ור' פלוני מהכא, משמע שהיו דורשים להההמון נסי ד' ונפלאותיו וכן עשין רבותינו קדושים אשר עודם חיים ד' יוסיף להם אורך ימים ושנים.

(דרשות חתם סופר)

◆◆◆

הימים האלה נזכרים ונעשים בכל דור ודור משפחה ומדינה לעשות לעצמו הכנה טובה ושלימה למחות זכר עמלק.

(מאיר עיני הכמים)

יפי הפורים

ומהארות פורים ושמחה זוכין ישראל לחירות מן כל גזירות רעות ולא ישלטו בהם שום צר ואויב.

(כתם אופיר, קאמארנא - על מגילת אסתר)

◆◆◆

בפורים מתגלה מדת מטה כלפי חסד, שאפילו מי שאין לו דעת מכניסים אותו בעל כרחו לתוך החסדים ענני באמת ס'גייט אזוינע ליכטיגע טעג צריך להתפלל לה' שיהא במעט אמת, כי אחר כך הלא מתבלבלים אבל מקודם הרי אפשר להתפלל שיהא במעט אמת, כי בפורים כל הפושט יד נותנים לו, אך כמו שיש ילד שנותנים לו צעצוע כל שהוא והוא מתפתה בזה וליותר גדול נותנים לו מיני מתיקה וכו' כמו כן יש מי שונתנין לו רוחניות גם כן מ'שטאפט איהם מיט מדרגות, ובתוכו כלול שקר.

(בית אברהם)

◆◆◆

וכך ע"ד זה גם גלוי אוא"ס ב"ה בפורים מאיר על כך א' מישראל בחי' כי אתה אבינו וכו', עוד יובן דוגמא לכ"ז ממ"ש בפ' שלח (סד"ה והיה לכם לציצית) דכ' האריז"ל שקדושת הטלית גדלה מעלתה במאד מאד על קדושת הציצית שהן רק נימין נמשכים מהטלית רק מפני גודל מעלת קדושתה אינו יכולה להתלבש בטלית הגשמי' ממש כמו בציצית ולכן אין בטלית הגשמיות שום קדושה כלל ומותר להשתמש בה דברי חול משא"כ בציצית, וכן עד"ז האור הנמשך בפורים גדלה מעלתו במאוד מאוד על האור שמאיר ביו"ט ולכן שמחת פורי' גדולה במאד משמחת יו"ט כנ"ל רק מפני גודל האור בבחי' א"ס ממש אינו יכול להאיר בגלוי כמו האור המאיר ביו"ט ולפיכך אין איסור בעשית מלאכה בפורים.

(תורה אור)

◆◆◆

שמעתי בשם הרב ר' יוסף דוד בן לאותו צדיק ר' הירש ליב מאליק, שפעם אחת היה בימי הפורים אצל הרב הקדוש מו"ה אברהם יהושע העשיל מאפטא, ואמר ר' יוסף דוד להרה"ק, הושיעה אדוני היום לתשובה שלימה, כי ביום הזה כל הפושט יד נותנין לו, והרה"ק נענע לו בראשו.

(אילה שלוחה)

◆◆◆

אאמו"ר זצוקל"ל אמר, שכפי התענוג והחיות של כל אחד שמקבל בפורים כך הוא בליל שמורים, וכפי שהוא בליל שמורים כך הוא ביום הכפורים, כל אחד לפי מדריגתו בעבודת השי"ת.

(בית אהרן)

◆◆◆

בפורים יכולים לבוא לשמירת הברית ע"י שמירת הברית יכולין לבוא לשמחה כמ"ש רבי נטע נטיעה בפורים ומסקינן נטיעה של שמחה שיהי' אדם שמח בתורה ובמצות ונטיעה זו היא בפורים.

(חידושי הרי"ם)

◆◆◆

כמו ביוהכ"פ עיצומו של יום מכפר כן ימי הפורים עיצומו של יום עושה מחיית עמלק, רק האדם צריך שיזכור שהיום יום הכיפורים וכן שהיום פורים.

(פרי צדיק)

◆◆◆

הנה בפורים נמצא סגולת פקודת ישועה בזרע של קיימא, כי תיבת פורים יורה על פריה ורביה, ובגמרא מצינו על פורים בלשון פוריא, שבוודאי מורה על זה.

(תורת אמת)

◆◆◆

ימי הפורים האלה הם המעמידים את רגליהם של ישראל שלא יתמוטטו ח"ו בגלות.

(שם משמואל)

◆◆◆

מבואר בספה"ק שבפורים הוא גמר חותם לטובה כטעם ונכתב ונחתם בטבעת המלך.

(עטרת ישועה)

◆◆◆

והימים האלה נזכרים ונעשים כי ימים האלה יש להם סגולה תיכף שמזכירים דבר טוב על ישראל תיכף נעשה כך וזה נזכרים ונעשים.

(תורת חיים)

והימים האלה נזכרים ונעשים, שבימים האלו אנו נזכרים לפניו ית' לטוב, ונעשים כל משאלותינו.

(תורת אמת)

◆◆◆

בשם הרה"ק מברדיטשוב כי בנס פורים הראה הקב"ה שאפי' אחרי שהגזר דין נכתב ונחתם, מכל מקום על ידי תפלות ותחנונים ותשובה יכולים ישראל לפתוח כל השערים, על ידי תפלותיהם הם יכולים לבקוע את כל השערים, ואפי' מחיצה של ברזל אינה מפסקת בין ישראל לאביהם שבשמים.

(בית אברהם)

הכל כדאי לעבור עבור קריאת המגילה

ס'קומט פורים אין מ'ליינט די מגילה, א פחד נורא יעדעס ווארט פון די מגילה, ס'איז בוקע רקיעים, אז מ'האט די זכיה מ'קאן ליינען די מגילה בציבור, ס'איז א נחת רוח פארן לעבעדיגן באשעפער, איך האף צום באשעפער, השי"ת זאל אונז העלפן, זעמיר אין אזא נידריגן דור, מ'האט נישט פון וועם צו שעפן, ווער ס'זאל אונז משפיע זיין, טאקע נאר אין באשעפער אין הימל, דער באשעפער העלפט דאך, געלויבט דער היליגער באשעפער, אוי וויי געוואלד, אז מ'האט די זכיה איינמאל אין לעבן צו טוהן דעם רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו איז אלעס כדאי, (המלאכים אמרו) תנה הודך על השמים (שבת פ"ח ע"ב), וויייל איינמאל אין לעבן מקיים צו זיין עפעס א מצות התורה, איז ביי זיי גרויס חשיבות, געלויבט השי"ת אונז זעגען מיר דאך מקיים מצות התורה, **מ'ליינט די מגילה, אלעס איז כדאי אין רגע צו טוהן דעם רצון הבורא ברוך הוא וברוך שמו, אוי וויי געוואלד, איך האף נאך צו השי"ת.**

אלעס וואס מ'ליידט אויף דער וועלט איז כדאי פאר איינמאל פורים, פאר איינמאל ליינען די מגילה, איינמאל דורכגיין די בחינה פון פורים איז כדאי די גאנצע וועלט, ווארום מ'קומט דאך אויף דעם עולם אראפ נאר פאר דעם איינעם צו טוהן דעם רצון הבורא ב"ה, אויף דעם קומט מען אראפ, וואס דען ברויך מען עפעס אנדערש.

דער טאטע זכרונו לברכה האט דאך געזומען א ראפשיצער אייניקל, ביי ר' מנשה'ן (בהה"ק ר' אשר'ל זלה"ה) איז ער דאך געווען אן איידעם (בזו"ח), קאן זיין אז ער האט עס אליין געהערט פון ראפשיצער רב (זלה"ה), ער פלעגט עס נאכזאגן וואס דער ראפשיצער רב האט געזאגט אז **צוויי מאהל אין יאהר איז ער שיכור, פורים ביי דער מגילה און שמיני עצרת ביי קדושה** (כתר) ער פלעגט אלץ זאגן ער האט נישט געווייסט דערין קיין פשט, נאר ס'קאן זיין וואס פארשטיי מיר אונז דען, זיי האבן דאך געדעדט כדרך הצדיקים הויכע זאכן...

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע - פורים תשי"ח)

בְּמַשְׁנָתָם שֶׁל מָרָן רַבֵּנוּ הַקָּ'

מדוע לא קבעו את פורים ליו"ט כמו שאר ימים טובים שנקבעו על הנסים מפני שאם היה נקבע ליו"ט גמור אז ה"ה קודש וא"א להשפיע רק דברים רוחניים וחכז"ל רצו שיהי' איזה יו"ט להשפיע גם דברים גשמיים לכן לא נקבע ליו"ט, והנה ויחל נח פרש"י ז"ל שעשה עצמו חולין ונח הוא מלשון מנוחה ויו"ט, וז"פ ויחל נח היינו שקבעו את היו"ט בדרך חולין לא ליו"ט גמור מטעם איש האדמה כדי שיוכלו להשפיע גם דברים ארציים וגשמיים ואיזה יו"ט הוא זה לי"א ויטע כרם היינו פורים ששותין ומשתכרין בו הרבה.

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע, פורים תשי"ז)

◆◆◆

ואי לאו האי יומא רבא לא הי' ביכלתינו להחזיק מעמד בגלות המר והנמהר, אין היינטיגע זמן וואלט נישט געווען קיין מציאות א יוד זאל זיך קענען דערהאלטן וועז נישט דעם הייליגן טאג פורים.

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע, פורים תש"ח)

◆◆◆

הנה המפרשים תמהו למה לא נזכר שמו של הקב"ה במגילת אסתר אבל כשהתבוננתי ביום בעת קריאת המגילה ראיתי שהמגילה מלאה צירופי שמות הקדושים בכל מקום שפונים ולא ידעתי מה זו תמיה.

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע, פורים תשי"ד)

◆◆◆

די קדושה פון די מגילה איז אזוי הייליג אז מען קען פארברענט ווערן פון גרויס קדושה.

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע, בעיר סאטמאר)

◆◆◆

האם בפורים משום שהוא יום גדול ונורא צריכים להתבשם ביין וכי עצומו של יום לחוד אינו מבשם אלא כ"ז לא הוצרך אלא כעת בימי הגלות החשוכים שהגוף אינו מתבשם רק ע"י היין אבל לעת"ל נתבשם בפורים מבלי שתיית יין.

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע, פורים תשכ"ה)

◆◆◆

ידוע מ"ש הרמב"ם דתכלית הידיעה הוא שלא נדע והנה אין אנו יודעים ומשיגים איזה כוחות נפלאים דקדושה נמצאים בהצדיקים וכן איזה כוחות הטומאה הוא ברשעים והמן בעצמו אינו יודע כוחותיו וכן מרדכי אינו יודע עד כמה הוא הולך במעשיו שיש בו השפעה מן השמים שמן הבוכ"ע יש השפעה ליהודי קדוש שעובד השי"ת והוא בעצמו אינו יודע עד כמה הוא הולך עד כמה הולך ההשפעה מיהודי שעובד השי"ת ובפורים "אז דער אייבערשטער העלפט מ'טרינקט א פאר גלעזלעך ווין איז דע השראת השכינה און מען ווערט געוואר אז אונז וויס מיר גארנישט.

(מרן רביה"ק בעל דברי יואל זי"ע, פורים תשי"ט)

◆◆◆

ואפ"ל עוד בחינה בזה, דהנה אגיד לכם מה שהיה קשה לי, דהנה אנשי כנסת הגדולה שתקנו לנו סדר התפלות של כל השנה, שנדע מה להתפלל והם תקנו לנו גם החרוז זה של שושנת יעקב לומר ארור המן וברוך מרדכי, ולכאורה היה להקדים ברכת הצדיק לארור הרשע, והיה להם לתקן ולומר ברוך מרדכי היהודי ואח"כ לומר ארור המן אשר ביקש לאבדי, אמנם אפ"ל דהנה אנו מחכים לכל יום לביאת המשיח ומאמינים באמונה שלימה דאע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא אמנם לביאת המשיח ישנם גם נגיעות עצמיות שסובלים כ"כ בגלות וכשיבוא משיח צדקנו נהי' חפשי מן הצרות א"כ יש מצד אחד הנאה גם לנו, אמנם להכרית זרעו של עשו שהם זרעו של עמלק הוא דבר הנוגע להבורא כל עולמים בעצמו כי נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה זרעו של עמלק, ואם כן נוגע הדבר להבורא כל עולמים בעצמו, ועל כן מקדמינן לי' כי באמת יבא קודם משיח צדקינו הגואל האמיתי, אמנם זה דבר הנוגע גם לנו בפרטיות אמנם להכרית זרעו של עשו הוא דבר הנוגע לכבוד שמים, ועל כן מסדר הגמרא קודם להכרית זרעו של עשו ואח"כ בנין בית המקדש ושמו של משיח וזה כוונת אמרם ז"ל חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, פי' דאם שתה כבר כ"כ דאינו ידוע בין ארור המן לברוך מרדכי ויכול להקדים ולומר ברוך מרדכי קודם

קריאת המגילה

עס האט נישט קיין שאץ וואס צדיקים האבן געדינט דעם אויבערשטן ביי די מגילה ליינען

בפורים של אותה שנה היה רבינו [הגה"צ רבי מיכאל דוב וויסמאנדל זי"ע] בעיר (בוויליאמסבורג), ובא לסאמערוויל לאחר צהרים, וכבר היה מבושם היטב, ופתח ואמר: היתי היום אצל קריאת המגילה של הרה"ק מסאטמאר [זצ"ל], **והבנתי את הכוונות שמכוון בשעת הקריאה, אמנם רק עד פסוק פלוני יכולתי להמשיך עמו, ומשם והלאה שוב לא הבנתי,** (ופוק חזי מאן גברא רבה דקמסהיד עליה שהיה יודע בסודן של דברים, והבין מתוך קריאתו גודל כוונתו לשמים זי"ע). [א"ה ונודע מה שאמר פעם אחת בל"ק: **עס האט נישט קיין שאץ וואס צדיקים האבן געדינט דעם אויבערשטן ביי די מגילה ליינען].**

איש חמודות (עמ' ל"ב)

אין אות במגילה שאין טמון בו ישועות

ובפרט כאשר שמעתי מכ"ק אדמו"ר מסאטמאר זצ"ל שאמר בשם זקינו הישמח משה זצ"ל **כי אין אות במגילת אסתר שאין טמון בו ישועות לכלל ישראל.**

חקי חיים (פ' שמות עמ' ס"ו)

עיקר החידוש אשר כל התלאות עדיין קורא המגילה באותה התהלבות ושמחה עצומה

היה זה בשנת תש"ו לפ"ק כשהיה רבינו דר עדיין בירושלים עיר הקודש, וביום הפורים היה רבינו בעצמו הבעל קורא כדרכו בקודש. והרה"ח רבי שלמה אליעזר מרגליות ז"ל סיפר שאחר יום הפורים שאל את אביו הגה"צ המקובל רבי אשר זעליג זצ"ל איזה חידושים ראה בעיניו בקריאת המגילה של רבינו זי"ע ביום הפורים. והשיב לו: עדיין אתה ילד קטן, ואין אתה זוכר את רבינו לפני מלחמת העולם השנית כשהיה רבינו ה'סאטמארער רב' בעיר סאטמאר כשהיה מלך ישראל בתפארתו, **ועכשיו אחר שכבר עברו עליו כל אלה הצרות וטלטולי הלאגערין, ועלה על ראשו כל אלה הצרות, ואחר כל זה יכול עדיין לקרות את המגילה בשמחה גדולה ובהתלהבות גדול כז שראיתי בעיני, 'דאס איז יער גרעסטער חידוש'.**

דרך המלך (עמ' ש"ג)

ארור המן דבר הנוגע לבורא כל עולמים בפרטיות אז עליו להפסיק בשתי' כי הוא מקדים דבר הנוגע גם לו לעצמיו קודם דבר הנוגע להבורא ב"ה, וזה עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי.

(מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע, תשנ"ב)

◆◆◆

וואס איז די טעם פארוואס פורים איז אזא גרויסע שמחה פאר אלע אידן, ווייל המן הרשע ביקש לעקור את הכל, ער האט געוואלט להשמיד להרוג ולאבד את כל היהודים, מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד, המן הרשע האט נישט מבחין געווען צווישן איין איד און אנדערן, און אז דער אייבישטער האט געהאלפן אז ס'איז געווען א ישועה, מדה טובה איז דאך מרובה, וועט דער אייבישטער העלפן פאר אלע אידן נישט קיין נפקא מיניה וועד דאס איז, פאר אלע אידן, יעדער זאלן געהאלפן ווערן מיט כל מיני ישועות.

(מרן רביה"ק בעל ברך משה, פורים תשנ"ח)

◆◆◆

ס'איז דא א מסורה נעשה ונשמע שטייט אין פרשת משפטים, נאכדעם ונשמע קולו בבואו אל הקודש ובצאתו ולא ימות דאס שטייט אין פרשת תצוה, נאכדעם איז דא א דריטע פסוק ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, דאס איז שוין אין די מגילה. דריי מאל ונשמע.

כ'האב געקלערט אזוי א קורצען אופן וואס ס'קען זיין די מסורה, שטייט אין זרע קודש פון הייליגן ראפשיצער רב, זאגט דער זרע קודש די ר"ת, מעל בני ישראל איז יב"מ מעל בני ישראל איז די ר"ת יב"מ, זאגט ער דער שם יב"מ איז איינס פון די ע"ב שמות, ס'איז דא ע"ב שמות, איר וועט אריינקוקן אין סידור ביי די פרשה פון קריאת שמע, ביי והיה אם שמוע איז ארויסגעשריבן די ע"ב שמות, אויפן וואנט נותן איז ארויסגעשריבן דער שם איז יב"מ, זאגט דער זרע קודש אז מעל בני ישראל איז מרומז דער שם יב"מ.

און דער זרע קודש זאגט אבער צו נאך אפאר וועלטער – דער הייליגן ראפשיצער רב זכרונו לברכה – די סגולה פון דעם שם, זאגט דער ראשפיצער רב ז"ל איז בני חיי ומזוני – זאגט דער ראשפיצער רב – וי ליגט אין דעם שם בני חיי ומזוני? לייגט ער דאס אראפ אזוי אביסל בדרך פשטות, יב"מ יו"ד איז חכמה אלע ספרי מקובלים זאגן אזוי אז יו"ד איז חכמה, החכמה תחיה בעליה, ממילא איז יו"ד איז חכמה, חכמה איז חיות ממילא איז דער יו"ד משפיע חיות, דאס איז חיות.

בלייבט איבער ב"מ איז בני מזוני אזוי זאגט דער הייליגער ראפשיצער רב, דער שם יב"מ איז מסוגל משפיע צו זיין בני חיי ומזוני, עכ"ד הרב, דער הייליגער ראפשיצער רב האט אזוי געזעהן אין הימל, ער האט אזוי אונז מגלה געווען, אז דער שם יב"מ איז משפיע בני חיי ומזוני.

דער ישמח משה זאגט ושים באזני יהושע און דו זאלסט אריין זאגן אין די אויער פון יהושע, וואס זאל מ'איהם אריין זאגן א סוד אין די אויהערן פון יהושע, ער אריינגעזאגט א סוד אין די אויהערן פון יהושע אז ס'גייט זיין א נס פון פורים, און ער האט איהם געזאגט אז ער זאל פאר קיינעם נישט אויסזאגן, יהושע האט דאס געוואוסט, יהושע האט דאס איבער געגעבן פאר די נשיאי ישראל, דור אחר דור, עפ"י סוד האבן זיי געוואוסט אז ס'גייט זיין א מעשה פון המן און אסתר פורים, זאגט דער ישמח משה מרדכי הצדיק האט אויך געוואוסט אז דא גייט זיין א נס, ומרדכי ידע את כל אשר נעשה, ער האט שוין דעמאלטס געוואוסט אלעס וואס ס'גייט פארסירן, נאר ער האט דאך נישט געקענט אויסזאגן פאר ציבור אז דא, דרייט זיך אזא שפיל אזא מעשה, וואלט דאך קיינער נישט תשובה געטוהן, ווען ער זאגט אז דאס איז נאר א צייטווייליגע זאך און באלד וועט זיך דאס איבערדרייען, האט

משלוח מנות

תשובת רבינו לרב אחד שהתאונן ששלחו לו משלוח מנות ע"י ילד המחופש למאנק"י

מעשה באחד הרבנים שהתאונן בפני אדמו"ר מסטמאר זצ"ל ששלחו לו משלוח מנות ע"י ילד המחופש לקוף, השיבו האדמו"ר: **אל יחר בעיניך על זה, שאפילו על ידי קוף ממש היו יכולים לשלוח**, תמה הרב היתכן, השיבו הרבי מסאטמאר: כך כותב החתם סופר, חיפש הרב בחתם סופר ולא מצא, שב אל הרבי, אמר לו הרבי החתם סופר נמצא בגיטין (דף כב: ד"ה והא לאו), ושם כתב שהיכא שאמרה תורה שיעשה את המצוה בעצמו, אלא שאנו אומרים שיכול גם לעשות שליח, בזה יש דין שליחות, וצריך לעשות שליח שהוא כמותו, אבל היכא שאמרה תורה שישלח שליח, כגון משלוח מנות, זה סגי אפילו ע"י קוף וכל הפסולים.

וכעין זה כתב בשו"ת יהודה יעלה (או"ח סי' ר"ז) שמה שנקט קרא לשון משלוח, לרבותא דאף דבכל מקום מצוה בו יותר מבשלוחו, קמ"ל קרא דבזה אין קפידא ששלוחו שוה ממש כמו ע"י עצמו, אי נמי עדיף נמי מצוה יותר בשלוחו, לפי שתכלית כוונתם במצוה זו לקרב הלבבות לאהבת ריעים, לכן יותר דרך כבוד הוא ע"י שלוחו, ודיבר הכתבו בהוה אורח ארעא, אבל ודאי אין צריך ביה דין שליחות, דהא מעשים בכל יום חזינן דמשלחין ע"י קטנים, וגם ע"י עכו"ם. [א"ה וידוע מה שעסק רביה"ק בתשובתו בענין שליחות במשלוח מנות ואיכהמ"ל].

חשוקי חמד (מגילה דף ז. ד"ה ומשלוח מנות)

ער נישט אויסגעזאגט ער האט געמאכט א שווייג פון דעם, ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה, אבער ביי זיך האט מרדכי געוואוסט אז די מעשה גייט זיך ענדיגן מיט גוטן, ס׳איז נאר דא א דורכגאנג, אזוי זאגט דער ישמח משה אין פרשת תרומה.

זאגט ער נעשה ונשמע איידן זענען געקומען צו מתן תורה ופסקה זוהמתן זיי זענען געווען אין א גרויסע מדריגה, האבן זיי דעמאלטס משיג געווען די גאנצע מעשה, פון א מגילה מיט אחשורוש מיט המן, אלעס אלעס וואס גייט זיין, האבן זיי געזאגט נעשה מ׳זועט טוהן אלע מצות ה׳, ונשמע און מיר וועלן הערן די מגילה, אזוי זאגט דער ישמח משה. קומט אויס אזוי, נעשה ונשמע גייט ארויף אויף די מגילה מיר וועלן ליינען די מגילה.

אין די מגילה איז דא דער שם יב״מ, דער שם איז דא אין די מגילה, וואו געפינט מען דאס אין די מגילה, ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, י״עשה ב׳כל מ׳לכותו איז דעם שם יב״מ, האבן זיי געזאגט נעשה ונשמע מיר וועלן הערן די מגילה, ונשמע פתגם המלך וועלן מיר הערן דעם שם הקודש, וועלכע שם אשר יעשה בכל מלכותו, דעם שם, איז אויב אזוי ונשמע קולו בבואו אל הקודש בצאתו מן הקודש ולא ימות, דאס וועט משפיע זיין חיים, ונשמע הקודש בבואו אל הקודש ובצאתו ולא ימות, ממילא קומט אויס אז ס׳וועט משפיע זיין חיות.

עיניהם של עניים נשואות למקרא מגילה, ווייל אז מ׳ליינט די מגילה, ונשמע פתגם המלך אשר יעשה בכל מלכותו, איז דער שם יב״מ, מ׳ליינט דאס אין מגילה, דאס איז משפיע בני חיי ומזוני, – אזוי זאגט דער ראפשיצער רב, און ס׳איז נישטא קיין חולק, דער ראפשיצער רב זאגט אזי און קיינער איז נישט מחולק, ממילא קומט אויס אז ס׳איז זיכער אזוי – אז מ׳ליינט די מגילה אשר יעשה בכל מלכותו וועלט נשפע פאר אידישע קינדער בני חיי ומזוני, עיניהם של עניים די אויגן פון עניים קוקן ארויס למקרא מגילה, צו ליינען די מגילה, מ׳ליינט אשר יעשה בכל מלכותו דער שם קודש יעשה בכל מלכותו וועלט נשפע פאר אידישע קינדער פרנסה ברווח, עיניהם של עניים אידן דארפן האבן מזוני רויחי, די מגילה איז משפיע פאר אידישע קינדער פרנסה בהרחבה גדולה.

(כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א - פורים תש״ע)

משתה ושמחה

פארן צדיק אינטערעסירט נישט דער עבר, ער זעהט שוין דעם בית המקדש בנוי ומשוכלל ׳אויפן טיש׳

מיד לאחר החורבן, כשהיה רבינו במדינת שוויץ, וביום הפורים דשם כשהיה רבינו בסעודתו בסעודת היום, כשעדיין לא באו אצל שלחנו הטהור מבני העיר, שאל הרה״ח ר׳ אלעזר שעהנדארף ז״ל את רבינו, בביאור פירוש הפשוט בדברי הגמרא במגילה (דף ז:) ׳חייב אינש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי׳, דהיאך יכול להיות שאדם לא ידע החילוק בין ארור המן לברוך מרדכי.

ענה לו רבינו בלשון קדשו: **״א צדיק טראכט נישט פונעם עבר, ער טראכט נישט וואס עס איז געווען צו עס איז אים געווען אין א בחינה פון ברוך מרדכי (דאס הייסט גוט), אדער חלילה ארור המן, ביים צדיק איז אלצדינג איניג, דער צדיק טראכט נאר וועגן עתיד״.**

והטעימו רבינו בדברי מרן הקדוש מצאנז זי״ע על המאמר שאנו אומרים פסח בהגדה ״אפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים״, והיינו דכיון שאין דרכו של הצדיק לחשוב על מה שעבר עליו, אפילו הכי מחויב בלילה הזה בליל פסח, לחשוב מה עברו עליו בשעת יציאתו מארץ מצרים, וזהו פירוש דברי הגדה, ׳אפילו כולנו חכמים, כולנו נבונים, כולנו יודעים את התורה׳ וזהו צדיק אמת, שאינו חושב כלל למפרע אם היה טוב לו או לא, אפילו הכי בלילה הזה ליל פסח מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים ולחשוב מה שעברו על בני ישראל.

וחזר רבינו על דבריו כמה פעמים בניגון ובנעימות, ואח״כ צווח בהתלהבות, ואמר: **״פארן צדיק איז אלץ איינס, דער עבר אינטערעסירט אים נישט, עס גייט אים נישט אן די צרות וואס ער האט מיטגעמאכט, ער זעט דעם בית המקדש השלישי בנוי ומשוכלל פאר זיינע אויגן, אזוי ווי עס וואלט געווען דא אויפן טיש״.**

דרך המלך (ח״א עמ׳ קנ״ז)

מליצה ישרה מרביה״ק בעת משתה ושמחה

באחד השנים (בקראלי) כטוב לב המלך במשתה היין, אמר רבינו הק׳ ז״ל בחינה נפלאה על מה שדרשו בגמ׳ (ר״ה דף כ״א) אלה מועדי ה׳ אשר תקראו אותם וגו׳ (ויקרא כג, ד), ודרשו אל תקרא ׳אותם׳ אלא ׳אתם׳ אפילו שוגגין אפילו מזידין וכו׳, ואמר רבינו ז״ל **והלא הדברים ק״ו, ומה אם כתיב אותם מכל מקום דרשינן אתם אפילו שוגגין וכו׳, ק״ו בפסוק** (דברים יד, א) **בנים אתם לה׳ אלקיכם בוודאי שאפילו שוגגין ואפילו מזידין שאנו בנים למקום.**

מושיען ש״י

שבת זכור

רוממות מעלותיה וגודל סגולתיה
וטעם קביעתה לשבת קודם פורים

'לא תשכח' מקיימין בכל יום, 'וזכור בפה' חיובו אחת בשנה וקבעוהו חז"ל לשבת קודם פורים

כתב רבינו האריז"ל [פע"ח שער קריאת שמע פ"ג] **לכוין זכירת מעשה עמלק גבי וקרבתנו מלכנו לשמך הגדול** כו', ואני בעניי נראה לי שבזה יצא ידי חובה בלב דוקא ולא בפה וכו' עיי"ש, ואני זה לי ימים כבירים שכוונתי ג"כ לדעת הרב חיד"א זלה"ה שבזה יוצאין ידי חובת לא תשכח, **אבל עוד הוכחתי לדעתי דהחיוב לא תשכח בלב הוא בכל יום, מה שאין כן זכור בפה הוא רק פעם אחת בשנה,** דאי לא תימא הכי למה אין קורין פרשת זכור בתורה בכל יום, **אלא על כרחך אין החיוב רק פעם אחת בשנה, ונמסר הדבר לחכמים איזה יום יבחרו והמה בחרו להקדים זכירה לעשיה שבת קודם פורים** [מגילה ל.], אם כן דברי מרן האריז"ל לכוין באמירת לשמך הגדול זכירת מעשה עמלק, הוא באמת מצות לא תשכח ואין צריך יותר, כי זכור בפה הוא רק פעם אחת בשנה, נ"ל:

בני יששכר

חקריאה נחשבת למחית עמלק, כיון דכשבת נמשך בכה כל פעולות השבוע, ועי"ז בפורים הוא נמחה

שבת שקודם פורים הוא שבת זכור שקורין בו פרשת זכור, והנה איתא שם בפסיקתא שם סוף פיסקא וז"ל **אמר הקב"ה בני אין לכם אלא לחיות קורין פ' עמלק לפני בכל שנה ומעלה אני עליכם כאלו אתם מחיתם שמו מן העולם** עכ"ל, **ועמלק הוא טומאת הקליפה היותר קשה בידוע,** ועפ"י מה דאיתא שבכל שבת ושבת נגזר בשמים ממעל מה שיצא מכה אל הפועל בשבוע הבאה, **נמצא שכל דבר שתחיה בימי השבוע כבר חיה בשבת העבר בכה,** ובימי החול אחר כך בשבוע הבאה יצא אל הפועל, כמו שמוצינו ששבת קודם ראש חודש מברכין החודש ומתפללין עליו, ושבת קודם יום הכפורים הוא שבת שובה [וכו'], והנה איתא **שר"ת מגל"ה הוא ל'העביר נ'לולים מן ה'ארץ, שאז בימי הפורים היה מלחמת עמלק שכל הנהרגים בי"ג אדר ובי"ד בו בשושן עמלקים היו, ושבת קודם הפורים הוא פר' זכור שבו בכה כל נם פורים, ואם אנו קורין פ' זכור שהוא פ' עמלק מעלה הקב"ה עלינו כאלו מחינו אותו.**

תורת משה – חת"ס

טעם המצוה הוא שנתחזק ביראת"ש וזהירות מרע, ולא נאמין בעצמינו כיון דשורש הרע עדיין לא בטל

וכמו שכן באדם הפרטי כמו כן בכללות בני ישראל וכללות העולם שברא הבורא ב"ה וברוך שמו טוב ורע, ז' מדות טובות באדם וז' מדות הפוכים וכן בעולם ז' עממין ועשר פעמים ז' הם שבעים אומות וכנגדם בקדושה שבעים נפש בית ישראל (זוה"ק שמות ט"ז ע"ב) ושבעים סנהדרין וכן ברוחניות כל אחד טוב ורע. והנה כמו שיש באדם פרטי מלבד הז' מדות נמצא בו כח להרע ולהיטיב יצר טוב ויצר הרע והם שורש של המדות דטוב ורע **כמו כן בעולם יש בחינת ראשית והוא קודש ישראל שנקראים ראשית** (ירמיה ב, ג) **ולחיפך עמלק ראשית גוים** (במדבר כד, כ).

ולזה ציותה לנו התורה הקדושה בספוק זכור וכו' וחיה בהניח וכו' תמחה, וקשה לכאורא כיון שהקב"ה נוטר איבה ומלחמה מדור דור למה לא ציוה הקב"ה בראשונה להכרית זרעו של עמלק טרם אבידת האמוריים. אך באמת מקודם צריך להשבית ז' הפכים, וכשיזכך נפשות כללות נשמת בני ישראל מז' מדות הפכיים ויגרשו בפועל ממש את הז' עממים ואחר כך ממילא ימחו את הראשית גויים. כי כמו שאין ביד האדם הפרטי רק לבטל הז' מדות הבהמיות, אבל שורש היצה"ר הוא ביד הקב"ה, שלא יעזבנו בידו ויכפהו תחת העובד הנאמן, (וכמו בנפש פרטית) כמו כן בעולם שורש של הרע אינו בידינו, רק כשיבוא הקב"ה ויגש חרבו הקשה להאבידו, ויבולע המוות לנצח ויסיר לב האבן מקרבינו,

ובאמת לזה כתוב בפרשת בשלח (כי 'מחה אמחה' את זכר עמלק) **כי זאת אין בידינו, רק הקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו יאבד השורש הרע מן העולם. והנה על כל פנים זה צריך האדם לדעת כי יש כח הרע בעולם בעוה"ר עדין,** ולזה לא יצדק בנפשו, ולא יאמין אדם בעצמו גם אם הוא כמעט נקי מז' מדות ההפכים, על כל פנים השורש עדין לא סר.

[א"ה: וכדאי' בספה"ק (עי' ספה"ק אור לשמים כע"ז) דע"י הידיעה והזכירה הזאת גופא בזה הוא נמחה].

ואח"כ הבטיח הקב"ה שממילא תמחה זרע עמלק כי הקב"ה ימחה אותו כאמרו מחה אמחה וגו', ורק עתה קודם שתחיה נקי מכל צד, זכור את וכו', היינו שתזכור כי עדיין לא סר שורש הרע וזכור נא איפוא אשר החטיאך בצאתך ממצרים, הגם שהיה אז סיוע גדולה להקדושה מהענן וכפא הכבוד מכל מקום החטיאך מכל שכן עתה, ולזה הוא המצוה בכל יום לזכור כדי לשמור עצמו מרשת היצר הרע ומתחבולותיו, ולא יאמין בעצמו. וכו'.

דברי חיים – פרשת זכור ד"ה בפסוק ויקרא

מצות זכירת מעשה עמלק

לעורר בקרבנו שנאת עמלק, היא מצוה בפני עצמה, או לתכלית הנקמה בלבד, או גם בשביל להזכיר חסדי המקום ב"ה שהצילנו מידו ולהתעורר ליראתו ית'

כפי תקנת חז"ל קוראים אנו פרשת **"זכור את אשר עשה לך עמלק"** בשבת זו שקודם פורים, כדי להקדים זכירת מחיית עמלק לעשייתה, כדכתיב **"והימים האלה נזכרים ונעשים"**. וכדביארו בכל הספה"ק שבכל פורים חוזר ומתעורר מחיית עמלק, ובהתעוררות ישראל קדושים למחות זכר עמלק שהוא כל כח הרע מתקרב ונשלם בפועל מחייתו בשרשו, וכמפורש בזה"ק (זה"ק ח"ב דף ס"ו) כי מחה אמחה, מחה לעילא, אמחה לתתא, זכר דוכרנא דלעילא ותתא. אמר רבי יצחק, כתיב כי מחה אמחה, וכתיב (דברים כה יט) תמחה את זכר עמלק, **"אלא אמר קודשא בריך הוא, אתון מחון דוכרניה לתתא, ואנא אמחה דוכרניה לעילא"** [אתם תמחו זכרונו למטה, ואני אמחה זכרונו למעלה], וכל ספרי רבוה"ק בענין שבת זכור ופורים מאריכים בדרכי העבודה והתשובה בימים אלו אשר העת והזמן מסוגל לקרב שלימות השם והכסא במחיית עמלק בב"א.

והנה בבואינו לחקור אחר יסוד מצות זכירת מעשה עמלק בפה והאיסור שלא לשכוח בלב, הנה מצינו מחלוקת הראשונים: הרמב"ם בסה"מ (מ"ע קפט) כתב: **"שצונו לזכור מה שעשה לנו עמלק מהקדימו להרע לנו, ושנאמר זה בכל עת ועת ונעורר הנפשות במאמרים להלחם בו, ונזרז העם לשנוא אותו, עד שלא תשכח המצוה ולא תחלש שנאתו ותחסר מהנפשות עם אורך הזמן, והוא אמרו ית' 'זכור את אשר עשה לך עמלק', ולשון ספרי 'זכור את אשר עשה לך' בפה, 'לא תשכח' בלב, כלומר, אמור מאמרים בפיך שיחייבו בני אדם שלא תסור שנאתו מהלבבות** כו'. הלא תראה שמואל הנביא כשהתחיל לעשות המצוה הזאת איך עשה שהוא זכר תחלה מעשהו הרע ואח"כ צוה להרגם" (עי' ש"א טו, ב). וכ"כ הרמב"ם גם לגבי לא תשכח (מל"ת נט): "שהזהירנו משכוח מה שעשה לנו זרע עמלק והקדימו להזיק לנו כו'. וכן אנחנו מוזהרין מהשליך זה מלבנו ומשכוח אותו, והיא מצות ל"ת, והוא אמרו ית' 'לא תשכח', **ובספרי זכור בפה, לא תשכח בלב, כלומר, לא תשליך שנאתו ולא תסירנה מנפשך**". מבואר שהחיוב הוא בכדי לחזק שנאת עמלק בקרבנו ולעורר הנפשות להלחם בו. וכן הוא משמעות דברי הרמב"ן (דברים כה, יז): **"שלא תשכח מה שעשה לנו עמלק עד שנמחה את שמו מתחת השמים, ונספר זה לבנינו ולדורותינו לומר להם כך עשה לנו הרשע, ולכך נצטוינו למחות את שמו"**. היינו, שתכלית הזכירה היא שנבוא באמצעותו למחותו מתחת השמים.

בשבת זכור שיש בו בכח מחיית עמלק, מחוייב לעורר בנפשו מחיית עמלק ע"י ההתבוננות באור האמונה שאין עוד מלבדו

כ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע דיבר בקדשו על ענין פרשת זכור אם המצוה דוקא בשבת קודם פורים, ועיין מג"א (רס"י תרפ"ה) שמביא בשם הסמ"ק ועוד **דהוא דאורייתא ומצוה לשמוע את הקריאה יותר ממקרא מגילה** כו', **ובכל שנה ושנה נתעורר זה הכח, כשאנחנו נעורר א"ע באתערותא דלתתא עי"ז נתעורר ג"כ לעילא הרצון והרחמים שהי' אז, ונוכל למחות זרע עמלק**, לפי"ז מחוייבים אנחנו מדאורייתא לקרות פרשת עמלק למען נעורר א"ע באתערותא דלתתא למען למחות שמו ימ"ש, **כי כמו שמחוייבים אנחנו בנפש היינו אם היינו יודעים בבירור ממש שהוא מזרע עמלק ימ"ש לברותו ולמחותו, כן גם בזמן היינו בזמן שנוכל למחקו ולהכרייתו מחוייבים אנחנו במ"ע זו, ולכן הוא באמת החיוב דאורייתא בשבת שלפני פורים.**

ואיך נזכה לאתערותא דלתתא הוא מבואר במשנה ר"ה (כ"ט:) והי' כאשר ירים משה וגו' (שמות י"ז, י"א) וכי ידיו של משה עושות מלחמה או שוברות מלחמה אלא לומר לך כל זמן שהיו ישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדין את לבן לאביהם שבשמים היו מתגברים, כלפי מעלה היינו שיודעים ומסתכלים בעינא פקיחא בעין השכלי שכל תנועותם וחמשה חושים שבאדם ומחשבה דיבור ומעשה וחכמה בינה דעה והשכל **הכל הוא מהש"י ומחלקן שנפח בו**, ועי"ז המה באים לבחינת '**ומשעבדים את לבם לאביהם שבשמים**', היינו שיודעים שכל מעשיהם ומצוותיהם המע"ט ומחש"ט אינו שלהם רק הכל מד' ומכוחו, ע"ד '**כי ממך הכל ומידך נתנו לך**' (דה"א כ"ט, י"ד), ומבינים האמת **שמצידיהם אינם עושים כלום רק בכח ד'** כו', וכל מי שאינו מבין את זה ומדמה בנפשו שהוא

אמנם ידוע דבר חידוש שכתב ביסוד מצוה זו בספר החינוך (מצוה תר"ג) וז"ל: "**ונוהגת מצוה זו בכל מקום ובכל זמן, בזכרים, כי להם לעשות המלחמה ונקמת האויב, לא לנשים**", והיינו, מאחר שכל עיקר הזכירה בא דייקא לתועלת המחייה והנקמה, אין המצוה שייכת כי אם למי ששייך בו מצות הנקמה, וכבר תמה על דבריו אלו המנחת חינוך (שם): "**גם מי עמד בסוד השי"ת אם הטעם מחמת הנקמה, דאפשר גזירת הכתוב הוא שנזכור שנאתו מאיזה טעם ואנחנו אין יודעים, ואפשר אף בביאת משיחנו שיכרת עמלק מכל וכל ולא יהיה זכר להם, מ"מ הזכירה יהיה תמיד מ"ע לזכור ולא לשכוח**".

והנה לאחר עיון בדברי הסמ"ג שכתב (מ"ע קטז): "**כשם שמצות עשה למחות את זרעו של עמלק, כך מ"ע לזכור תמיד מעשיו הרעים וריבתו בדרך לעורר איבתו תמיד ועברתו שמרה נצח, שנאמר 'זכור את אשר עשה לך עמלק'**, וכן לגבי 'לא תשכח' כתב (ל"ת רכו): "**שלא להסיר מלבבנו מעשה עמלק הרעה שעשה לנו שנאמר 'לא תשכח'**, נראה בפשטות דנקט כדברי המנ"ח שחיוב הזכירה הוא תכלית בפני עצמה "**לעורר איבתו תמיד ועברתו שמרה נצח**", כי לא הזכיר בדבריו שזכירה זו נועדה כדי שנמחה את עמלק כתוצאה מהתחזקות שנאתו בקרבנו, אלא, שעצם התעוררות שנאת עמלק בקרבנו מצוה היא, והרי הוא כנקיטת הרמב"ם והרמב"ן שהם מצוות מיוחדות בפני עצמן להזכיר הענין בפה ושלא לשכוח בלב איבתו ושנאתו.

ברם מדברי הסמ"ק במצוה זו (יום ראשון סי' כב) מאיר אור חדש בגדר החיוב, וז"ל: "**שלא לשכוח מעשה עמלק דכתיב 'לא תשכח', פירוש, שהקב"ה הצילנו מידו, ובעבור זה תהיה יראתו על פנינו לבלתי נחטא, ובזה יתן לנו כח להנקם ממנו אמן סלה**". הרי שחיוב הזכירה היא לתכלית אחרת לגמרי, לא בכדי שנזכור להלחם בו (כדברי החינוך), ולא להחדיר שנאתו בקרבנו (כהרמב"ם ורמב"ן כו'), כי אם **כדי להזכיר את חסדי המקום ב"ה**, ונצטוינו בזה לתכלית "**שתהיה יראתו על פנינו לבלתי נחטא**", ובאמת כן נראה קצת מדברי ספה"ק דברי חיים, (המובא כאן, ועוד ספה"ק, וכ"נ קצת מלשון קדשו בנועם אלימלך) שהאריכו בדברי מוסר שעיקר תכלית מצוה זו הוא לעורר פחד ה' ויראתו ית' בקרבינו ולהשמר מרע, ולהמליך את הש"י על כל מדותינו ומעשינו ובזה להשלים מחייתו למעלה בשלימות השם והכסא במהרה בימינו אמן.

עושה מצידו, זה לאות על פחיתות שכלו ועבודתו, **וע"י שמסתכלין כלפי מעלה כנ"ל ומשעבדין את לבם כנ"ל, בהתעוררות הזו נמחה ונחלש כוחו של עמלק**, כי כל כוחו של עמלק לא הי' רק להפסית את ישראל שיבואו לנסות את ד', היש ד' בקרבנו אם אין, היינו שהיו מסופקים אם אין, **ואיך אפשר להיות כמסתפק בזה, הלא מכל פעולותיו ותנועותיו וחושיו נראה כח ד' וחלק אלקי השוכן בקרבו תמיד בלי הפסק רגע, בזה הכח נמחה כוחו של עמלק ובזה נחלש כח הס"ם והיצה"ר המכונה ע"ש עמלק. ומהסתכלות והתבוננות הזה זוכים לשמחה אמתית והיא עיקר שמחת פורים, יתן ד' שנזכה לשמחה הזאת. ודבריו הקדושים דפח"ח, וחמה רפאות תעלה לנפשות ישראל:**

ישמח ישראל

הענין שקבעו לשבת דוקא, כי שבת הוא אמונה, ועמלק הוא כפירה, ושבת מסייע למחייתו, ומחייתו מסייע לאמונה

להבין ענין פרשת זכור לזכור עמלק בשבת דוקא, הנה ענין עמלק הוא בחינת כפירה בחשם בחינת חסרון אמונה, ולזו נסמכה פרשה יצאו מן העם ללקט ולא מצאו וגו' לפסוק ויבא עמלק וגו', כי על ידי שלא האמינו בה' ובמשה עבדו אשר אמר להם שבת לא יהיה בו וגו', נתגבר בחינת עמלק ובא עליהם למלחמה, לכן תקנו חז"ל לזכור פרשת עמלק בשבת דוקא, שעל ידי שיזכרו בחינת עמלק, יבואו להאמין בבחינת שבת כראוי, **ועל ידי שיאמינו בשבת ימחה שמו של עמלק מכל וכל.**

בת עין, זכור ד"ה להבין

מחיית עמלק במעשה ביום פורים נעשה ע"י נתינת מתנות לאביונים בשמחה (שיהא המעשה מקושר ברצון), ולזה צריך שבת זכור מקודם

בגמרא שם (מגילה ל.) שזכור קודם פורים להקדים זכירה לעשיה, וקשה מה זה עשיה בפורים הלא גם זה הוא אך ענין זכירה ולא עשיה בפועל, **וגם להבין הלא התורה היא נצחיות ואיך שייכים המצות הללו עתה בזמן הזה,** ונבאר בעזה"י, כי **בפורים הוא בחינה עשיה, לקיים מצות מתנות לאביונים, לזה אנו מקדימין זכירה לעשיה בכדי לזכור ולהכנים בלבבנו לקיים מצות צדקה ומתנות לאביונים בלב שלם ובטוב עין,** לקיים (דברים טו, י) ואל ירע לבבך בתתך לו, **כי זה הוא עיקר זכירת מחיית עמלק בזמן הזה למחות ולשרש כח הרע בחינת עמלק אשר בקרבו, היינו כל המדות הרעות הנשרש בקרב לבו,** כמו במצות צדקה יש בני אדם הגם שהם נותנין עם כל זה ירע לבבם בתתם, וזה הוא **בחינת 'עמלק – רוע לב',** וכמו כן בכל המדות, לזאת אנו קורין פרשת זכור קודם פורים להקדים זכירה לעשיה, **למחות את בחינת עמלק ולהיות לבו נכון וישר בעת העשיה שגם לבו יסכים להעשיה, שיהא בלב שלם ושמח.**

בית יעקב – ד' פרשיות

כיון דהנס דפורים הוא נצחיות, וכל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין, מובן ממילא חובת קריאת פרשת זכור

ימי הפורים לא יעברו מתוך היהודים, וכדרשת חז"ל שלא ית בטלו לעולם, והימים האלה נזכרים ונעשים בתוקף קדושתם וברוב אורה ושמחה שהופיע בהם השי"ת אז. ובכל שבת קודש מתעורר הרצון והרחמים מכל השבוע הבא וכדברי הזוה"ק (יתרו) כל ברכאן דלעילא ותתא ביומא שביעאה תליין כו', מובן ממילא כי מחוייבים אנחנו מדאוריי' לקרות פ' זכור בשבת זה דייקא, ולהתעורר על ידי קריאתנו באתערותא דלתתא, ונוכל אנחנו גם כן לזכות בעזרתו ית"ש על ידי אגודתינו יחד באהבה (והחיבה) [וחיבה] לעורר מחיית עמלק בכל הפרטים.

ישמח ישראל – ד"ה ולדרכנו

ענין זכור היינו שידע מצבו שהוא רחוק עדיין מאד, ובזה גופא יבטל קליפת עמלק מעצמו, ויצא מאפילה לאורה

השבת הזה נקרא שבת זכור, והנה בוודאי מצד השם ית' אין לייחס שם ענין זכירה, כי ענין זכירה משמעו על דבר הנשכח לפעמים, ואין שכחה לפני כסא כבודו, **רק ענין הזכירה היא מצדנו, שאז בא ההתעוררות בלב האדם, וראשית התעוררות האדם הוא לזכור את עצמו ולפקח על מעשיו שעברו כי לא טובים המה, ורוצה לצאת מהחיפוך,** וזה ענין זכור את אשר עשה ל"ך עמלק, **ועל ידי זה באים לזכירה שבקדושה, זכור את יום השבת לקדשו,** כי לית נהורא אלא האי דנפיק מגו חשוכא דייקא, **כשיבין שהחשך מקיפו וימשיך עצמו ממנו, מזה יגיע לאור באור הקדושה.**

תורת אמת

פנימי תשל"ט בלתי מוגה

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור הגה"צ רבי אברהם ברוך זינגער שליט"א

אבד"ק אלכסנדר, וראש ישיבת תפארת שמואל

בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

יום ד' פרשת תרומה תשע"ח לפ"ק

הגה"צ אבד"ק אלכסנדר מסר לרבינו מכתב הזמנה לרגל שמחת נישואי בנו למזל טוב שתתקיים ביום א' כי תשא תשע"ח לפ"ק

אבד"ק אלכסנדר: כ'האב מיך געמוזט אריין שטופן, כ'האב געוואלט מיין שווער זאל זיין געזונט,[1] זאל קענען זיין ביי די חתונה, א וואך פריער מאכט דער דינובער חתונה, זיין זון איז דאך מיין שוואגער,[2] קיעה"ר איין שמחה נאך די צווייטע.

דער חתן הייסט נאכ'ן ציעשנובער רב.[3]

רבינו: כ'זעה דאך דא אזוי אין די הזמנה 'שמחה ישכר דוב', פארשטייט איך ער טראגט זיין נאמען.

דער זיידע ז"ל דער עצי חיים איז געווען אין ציעשנוב, און ער איז אהיים געקומען זייער צוקאכט, ער איז זייער נתפעל געווארן פון יעדעם ווארט וואס ער האט אים געזאגט.

אבד"ק אלכסנדר: ער איז געפארן קיין ציעשנוב?

רבינו: ער איז געווען ביי אים ווען ער האט זיך משדך געווען מיט אים (מרן העצ"ח ז"ל לקח את בנו הגה"צ רבי יחזקאל שרגא ז"ל להתן לבתו הרבנית רחמא בלומא ע"ה).

אבד"ק אלכסנדר: דער שידוך איז געווען אין ציעשנוב? ער האט דאך געהאט דעם חתן?

רבינו: יא, אזוי איז געווען, דער זיידע ז"ל איז נאך געווען א יונגערמאן, און ציעשנובער רב איז דאך געווען דעם שינאווער רב'ס א זוהן, איז ער געפארן צו אים.

אבד"ק אלכסנדר: דער ציעשנובער רב איז אויך געווען יונג, ער איז אווען אלין יונגערמאן (בן מ"ד שנים).

רבינו: יא, אבער דער זיידע איז נאך יונגער געווען.

דער אמת איז דער זיידע איז אויך אווען אלין יונגערמאן, דער זיידע איז אווען תרפ"ו, און ער איז אווען תרע"ד. במילא איז ער געווען עלטער, און ער איז דאך געווען דעם שינאווער רב'ס א זוהן.

אבד"ק אלכסנדר: רבי שלום אליעזר"ל איז אויך געקומען צום שידוך?

רבינו: ניין. עכ"פ דער זיידע ז"ל דער עצי חיים איז געווען דעמאלטם ביים שידוך אין ציעשנוב, ער איז געווען דעמאלטם אין בעלזא אויך און ער איז געווען אין ציעשנוב. אבער ער האט געזאגט אז ער איז מער נתפעל געווארן אין ציעשנוב ווי אין בעלזא. ער האט געזאגט 'יעדעם ווארט פונעם ציעשנובער רב האט אים עלעקטריזירט פון קאפ ביז פום'.

און דער זיידע שרייבט אינעם חתונה בריוול – דער ציעשנובער רב האט שוין נישט געלעבט ביי די חתונה –

---

1 ה"ה כ"ק הגה"צ רבי הערשל הורוויץ שליט"א האדמו"ר מסטריזשוב.

2 הגה"צ רבי חיים אלעזר ראבינאוויטש שליט"א דומ"ץ ור"מ ק"ק דינוב, בן כ"ק אדמו"ר מדינוב שליט"א הוא חתן האדמו"ר מסטריזשוב שליט"א.

3 הרה"ק רבי שמחה יששכר דוב ז"ל נולד בשנת תרכ"ט לאביו הק' משיאווא ז"ל, בשנת תרמ"ו נשא את בתו של הרה"ק המהר"י מבעלזא ז"ל והיה סמוך על שולחן חותנו ז' שנים, ובשנת תרנ"ג נתקבל לאב"ד ציעשנוב, נהג נשיאותו ברמה וקינא לאלוקיו על כל כתות המתחדשים, היה ידוע לאיש אלוקי וקדוש עליון, נהרו אליו הרבה חסידים מבקשי ה' ורבים נושעו על ידו, נסתלק בכ' טבת בשנת תרע"ד והוא בן מ"ד שנים, ד"ת מלוקטים בס' דברי שמחה.

ער שרייבט אויף אים 'הרב הקדוש', ער האט דאך געהאט נאך מחותנים און ער שרייבט נישט אויף זיי 'הרב הקדוש'.

אבד"ק אלכסנדר: כ'האב עם געהערט פונעם טאטן דער ברך משה ז"ל, ער האט עם מיר אויך געזאגט ביים שידוך וועז כ'האב מיך משדך געווען מיט ע"ז שוואגער ר' דוד (הגה"צ רב דקהלתינו במאנטרעאל שליט"א), ביי מיין איידעם ר' אהרן"ם שבע ברכות, האט ער מיר אויך געזאגט דאם אז דער איינציגסטער אויף וועמען ער האט געשריבן 'הרב הקדוש' איז געווען דער ציעשנובער רב.

רבינו: יא, און דאם איז נישט געווען זיין סדר, ער האט נישט געשריבן געווענליך אזעלעכע טיטלען.

דער זיידע ז"ל דער קדושת יו"ט – ס'איז היינט די יארצייט – שרייבט אויפן זיידן רבי שלום אליעזר"ל וועז ער האט זיך משדך געווען מיט אים, אויפן זיידן דעם עצי חיים"ס חתונה בריוול, שרייבט ער אויף אים 'הרב הצדיק' אזוי שרייבט ער אויף רבי שלום אליעזר"ל, בן 'אדמו"ר הגאון הקדוש' מצאנז, מ'האט זיך נישט געווארפן מיט קיין טיטלען אזוי.[4]

דער זיידע דער עצי חיים איז נאכאמאל געפארן קיין ציעשנוב, אבער דאם איז שוין געווען וועז דער ציעשנובער רב האט שוין נישט געלעבט, זיין איידעם (ה"ה הגה"צ ר' יחזקאל שרגא הנ"ל) איז דעמאלטם אהין געפארן איבער נעמען דאם רבנות דארטן איז דער זיידע מיטגעפארן מיט אים, קיין ציעשנוב.

אבד"ק אלכסנדר: דער עצי חיים האט זיך אמאל געטראפן מיטן ישמח ישראל אויך אונטערוועגנס.

רבינו: כ'האב געהערט אזוי נאכזאגן,[5] אבער פון טאטן ז"ל האב איך עם נישט געהערט.

אבד"ק אלכסנדר: דער עצי חיים איז אמאל ארוים געפארן אויף ראמעניא שאפן געלט אויף א דבר מצוה, און דער ישמח ישראל איז געפארן אויף די בעדער וועגן די אויגן, דארט האט ער אים געטראפן אונטערוועגנס, און ער געווען אויף שבת ביי אים.

רבינו: ס'איז אינטערסאנט אז פון טאטן האב איך עם קיינמאל נישט געהערט.

אבד"ק אלכסנדר: דער רבי דער דברי יואל האט געווואוסט פון דעם.

מ'זאגט אז דער רבי ז"ל האט אים געזאגט אז זייט זיין טאטן האט ער נישט געטראפן אזא רבי ווי דער בעלזער רב רבי ישכר דוב, האט אים דער עצי חיים געזאגט אז ער האט יא געטראפן, דעם אלכסנדר רביץ.

רבינו: כ'האב געהערט דערפון, פון אנדערע האב איך עם געהערט אזוי נאכזאגן, אבער נישט פון טאטן.

4

מצו"ב תצלום מההזמנה ששלח מרן הקדושת יו"ט זי"ע לפני נישואי מרן העצי חיים זי"ע:

בעזה"י הללוה"י כתף וכמתול לפ"ק

לפול טוב

קול ששון וקול שמחה | קול תתן וקול כלה

קול אומרים הודו לד'

ב חק קהל רב אהללם בחרה,
ר אות בשפורת צאמני מר קדש הללים
כ לי פלא ברכה לתורה ולחפצרה:
ה ור הדר לבש כשי"ם וחללים:
ם גל אחבר אקרא ארנו ובא:
י ושר הר"ם וכרך לבני בנם,
מ בנם זכנות שמחת שלם תשבצו:
א שבה בשלכם ושב כרנים:

חי יה וברוך אלק צורי,
ו ום זה הרעני בשלום וחיים,
ו ום שמרת בני מאמרי דקדי
כ וכל בשמחות תל ודים,
צ הלה הרה אשמיע נם לכם,
ב שמחיר קיץ וכל הנפל שפני
י צוה ל' וחמה נם באהליכם:
מרב אשבחכם ואשרה בחוך והמיה:

הוא יום שמחת בני התרוף ושנן צמח תהלה לצבי

כמנהג חיים צבי יחי'

עניב הבתולה הכלה הבתולה חפר מעון חיים

מנה ברכה סימא תחי'

בת ההיצ טרה שלום אליעזר האלברשטאם בפארנא
בן אדמו"ר הגאון הקדוש מצאנז זצוקללה"ה.
אשר נתנו אל"ה למזל טוב בשעה טובה ומוצלחת ה' בהתעלותך
כערב טוב מין הנעיל בעיר מארגאו (נאלי'זין)

חנני יום טוב ליפא טיטלבוים
אבד"ק סטוב הנעלי

דרוק מאן מעט"ר זדיטר נ"י בסטעם

5

עיי' בס' תולדות הישמח ישראל (עמ' תכ"ב) מסופר כדלהלן: שהרה"ק מסאטמאר זצוק"ל בשנות נעוריו היה מסתופף בצלו של אחד מצדיקי דורו, פעם נסע אחיו הרה"ק בעל עצי חיים זצוק"ל לעיירת מרפא, ופגש שם את רבינו (הישמח ישראל), באחד הימים כאשר ה'עצי חיים' נכנס לרבינו ראה אותו יושב ומעיין בקונטרסים מהשיחות קודש שלו.

רבינו נתן לו כמה קונטרסים שיעיין בהם, ויאמר את דעתו עליהם, העצי חיים ממש יצא מהכלים מרוב התפעלותו מדברי קדשו של רבינו, אבל לא עלה בדעתו שהוא יאמר לרבי של עשרות אלפי חסידים שהשיחות קודש שלו עושים רושם, ולכן הוא לא אמר לרבינו מאומה על זה, כשכל כולו מלא התפעלות חזר העצי חיים לביתו, וכאשר נפגש עם אחיו הרה"ק רבי יואל אמר לו:

אתם נוסעים לרבי פלוני שהוא מחנך הדורות עכשיו, אולם אני הייתי אצל הרבי מאלכסנדר וראיתי את ספרו הק' שאותו ילמדו דורות הבאים ועליו יתחנכו, על כן עצתי לך, סע לאלכסנדר ותראה הרבי שספרו הק' יחנך הדורות הבאים.

אבד"ק אלכסנדר: אין יאר תשט"ז איז מיין טאטע ז"ל[6] געגאנגען איבער דרוקן דעם 'ישמח ישראל', און דער רבי ז"ל (רבינו בעל דברי יואל) האט געהאט געבארגט דעם ישמח ישראל פונעם סאדוואנער רב,[7] און ער איז עם געגאנגען צוריק נעמען האט דער רבי ז"ל אים געגעבן געלט צום דריקן, מיין טאטע האט נישט געוואלט נעמען, ער האט אים געזאגט כ'בין צוגעוואוינט אז פאר א רבי'ן געבט מען... האט ער אים געזאגט אז ער וויל ווען עם קומט ארויס זאל ער אים ברענגען איינס, ער האט אים אוודאי געברענגט איינס, און ר' יוסל [אשכנזי] האט דעמאלטס געזאגט פאר מיין טאטן אז ס'איז געליגן א גאנץ יאר ביים רבי'ן אויפן טיש, במשך יענעם יאר.

שפעטער ווען דער רבי ז"ל איז געווען אויף א שבת אין טאראנטא, איז געקומען א איד, האט אים דער רבי געפרעגט פון וואו ער איז פונדערהיים? זאגט ער פון אלכסנדר, האט ער אים געזאגט, כ'האב דעם ישמח ישראל איין יאר געהאט אויפן טיש, א גאנץ יאר איז עם געליגן ביי מיר אויפן טיש. וויים איך שוין אז עם איז אמת די מעשה.

רבינו: כ'האב אויך אזוי געהערט אז ער האט געבארגט דעמאלטס דעם ישמח ישראל פונעם סאדוואנער רב, ס'איז געווען ווען דער פעטער איז געווען אין שטראן ספרינגפ (מקום שהותו של מרן ז"ל כמה שבועות מחדשי הקיץ מדי שנה בשנה עד שנת תשכ"ז לפ"ק) און דער סאדוואנער רב איז אויך דארט געווען, און דער רבי האט אים געבעטן ער זאל אים בארגן די ספרים ישמח ישראל.

*

אבד"ק אלכסנדר: אין פוילן האט מען געשריבן נאר די תפילין כתב אריז"ל,[8] מזוזות און ספרי תורות האט מען געשריבן כתב בית יוסף, עם איז דא א תשובה אין השיב משה (יו"ד סי' נ"א), וואו ער שרייבט אויך אזוי 'מנהגינו שאין כותבים כתב אר"י רק בתפילין', ווען האט מען דאם געטוישט אז מ'שרייבט ספרי תורות און מזוזות אויך כתב אר"י?

דער שו"ע הרב ווען ער שרייבט אין כתיבת האותיות סי' ל"ב, שרייבט ער בפירוש אז כתב האר"י איז בתפילין, ער איז מדגיש דאם וואלט 'בתפילין' צוויי מאל.

אין פוילן האט מען טאקע אזוי געשריבן, נאר תפילין. נישט קיין מזוזות און ספרי תורות. ווען האט זיך דאם געטוישט אז מ'שרייבט אזוי?

רבינו: ס'איז אזוי, דער קריג דער הורבן האט צומישט געמאכט אסאך פון די מסורה, עם פעלט, ס'איז נישט געגאנגען געהעריג א מסורה ווי דור אחר דור, אזוי ווי 'בבל' סנחריב בלבל את העולם, במילא קומט אוים אז ס'איז דא זאכן וואס זענען נשתנה געווארן.

אבד"ק אלכסנדר: דער קלויזענבורגער רב ז"ל האט געלאזט שרייבן א ספר, און ער האט געשריבן מיט כתב בית יוסף. נאך מער ער האט געשריבן אפילו די שמות מיט כתב בית יוסף, ביי אונז שרייבט מען די שמות יא מיט כתב האר"י, אבער ער האט אלעם געשריבן מיט כתב בית יוסף, ער האט געזאגט אז אזוי האט מען געשריבן אינדערהיים.

רבינו: כ'קען אייך נישט ענטפערן, ס'איז טאקע אינטערסאנט. ווייל דער פעטער ז"ל האט געשריבן א ספר תורה און האט יא געשריבן כתב האר"י, און דער ישמח

---

6 ה"ה כ"ק הגה"צ רבי יחיאל מנחם זינגער ז"ל האדמו"ר מאלכסנדר ב"פ.

7 ה"ה הגה"צ רבי ירחמיאל ישראל סעקולא ז"ל שהי' דר בבארא פארק, הי' מחסידי אלכסנדר לפני המלחמה, ואח"כ הסתופף הרבה בצ"ק של רביה"ק ז"ל. של"ח בשנת תשס"ח לפ"ק.

8 הנה יש שלושה אופני אותיות הקדושים בקדושת האשורית המסורים לנו מדור דור ואשר יסודם בהררי קודש ושבהם נשתמשו עם ישראל לכתבי סת"ם. האחד הוא כפי שנקרא בפי כל 'כתב בית יוסף', וגם נקרא הכתב האשכנזי, שמקור דמות תבניתם מבואר בבית יוסף (בסי' ל"ו) והוא שיטת בעל הברוך שאמר.

השני הוא 'כתב האר"י' זה נתקבל ע"י האר"י הקדוש, וביסודו הוא הכתב בית יוסף, רק בשינויים מסויימים בכמה אותיות, ונהגו בזה המקובלים, ורוב עדת החסידים לבית רבותיהם ההולכים לאור אורו של הבעש"ט הק'.

והשלישי הוא ה'כתב וועליש' הוא הכתב הספרדי שכן נהגו בו לכתוב הסת"ם רוב יוצאי עדות המזרח, והוא לשיטת בעל ה'לדוד אמת' והרחיד"א ז"ל, וזה האחרון דמיונם הוא הנדפסים ברוב דברי הדפוס שלנו, ועל פיהם מלמדים התינוקות כ"ב אותיות התורה הקדושות בתחילת דרכם מימים ימימה, וכתב זה מכונה גם בדברי הפוסקים 'כתב מרובע'.

משה ברענגט דאך אזוי דארט (בכו' נ"א) 'מנהגינו לכתוב דוקא בתפילין ולא בס"ת'.[9]

אבד"ק אלכסנדר: פאר דעם איז מיר געווען א פלא, כ'האב מיך נאכגעפרעגט ווי אזוי ס'איז געשריבן, ס'איז געשריבן מיט כתב האר"י. כ'האב עם נאכגעקוקט און ס'איז טאקע אזוי.

רבינו: יא, די ספר תורה איז דאך נאך דא, קען מען דאך זעהן.

די מגילה קען מען אויך זעהן וויאזוי ס'איז געשריבן, ס'איז דאך דא דעם קדושת יו"ט'ס מגילה.

אבד"ק אלכסנדר: א מגילה איז אפשר נישט געווען אזא קפידא ווי אזוי מ'שרייבט. אבער מ'קען זעהן ווי אזוי ס'איז געשריבן לכתחילה.

א' הנוכחים: דעם קדושת יו"ט'ס מגילה איז געווען געריבן י"א שיטין.[10]

רבינו: יא, דער פעטער ז"ל האט אויך אזוי געהאט.[11]

---

9 וז"ל שם בשו"ת השיב משה סי' נ"א: והנה מבואר שם במצות שמורים בשם מהרח"ו והאר"י יצוק"ל דהשינויים שיש בצורת האותיות בין הספרדים והאשכנזים יש סמך לכולם וסודות עליונים וסמכין עילאין עיי"ש, וא"כ אלו ואלו דברי אלקים חיים הן, ומבואר במשנת חסידים במס' תיקון תפילין פרק א' הלכה ז' דבענין ציור האותיות לא ישנה ממנהגו אם אפשר לו כי שורש יש לכל אלה המנהגים למעלה, אך מבואר שם דאלו האותיות אשר צייר שם בפרטיות לא ישנה לכל המנהגים והצד"י אחד מהן כמבואר שם בהלכה ח' ובהלכה י' דהיינו שיהיה יוד הפוכה בקו ימין דהיינו כעין שכתב במצות שמורים, אך מבואר שם בהלכה ח' דהקפידא ההיא באלו האותיות לכל המנהגים הוא דוקא בתפילין ולא בס"ת כמ"ש שם כך ציורם בתפילין לכולם עיי"ש בתפילין דוקא וזה ברור לכל הבאים בסוד ה' כותבין בתפילין כמ"ש במשנת סופרים ובמצות שמורים אבל הצדיק שבס"ת ודאי יש לכתוב כמנהגינו ביו"ד ישרה...

10 הנה מנהג הקדום ברוב תפוצות ישראל היה לקרוא במגילה של מ"ב שורות, כדאי לחוש לדעת הפוסקים הסוברים שצריכים לכתוב המגילה כמו ספר תורה, וספר תורה כותבים מ"ב שורות.

אך מצינו לגדולי עולם שנהגו לכתוב מגילה של י"א שורות בימיהם, ה"ה גאון ישראל רבי עקיבא איגר ז"ל, ועוד. ויש הידור במגילה של י"א שורות, דהרי קיי"ל (שו"ע סימן תרצא ס"ק) עשרת בני המן צריך לכתבם כשירה, ולא כשאר שורות שחלק על גבי הכתב, אלא מניח חלק בין כתב לכתב. ואם לא עשה כן פסולה. [נמצא דכאשר מתחילים העשרת בני המן מ'איש' ביחד הם י"א שורות, ולכן במגילה של י"א שיטין יוצא שכותבים עשרת בני המן באותו גודל כתב כמו כל המגילה].

*

אבד"ק אלכסנדר: כ'וויל איבער געבן פארן רבין א גרום פונעם אייניקל יהושע העשיל,[12] ער האט עפעס געקאכט מיט א קשיא אין די ישיבה.

רבינו: יא, ער הייסט 'אברהם יהושע העשיל', ס'איז דעם אפטער רב'ס נאמען, ער הייסט נאך א זיידן וואס האט געהייסן נאכן אפטער רב.[13] עכ"פ ער האט מיר געשריבן א בריוו וועו כ'בין געווען אין פאלם ספרינג'ס, א פלפול אין די סוגיא און א קשיא דארט אין בבא קמא, האב איך אים משיב געווען.

כ'האב נישט געהאט קיין סך ספרים דארט, האב איך נישט געקענט צופיל צוריק שרייבן, כהאב אים געשריבן אזוי אויסענוויניג.[14]

אבד"ק אלכסנדר: כ'האב געהערט פון די בחורים דארט. ס'איז געווארן אין ישיבה א גאנצע קאך מיט די בריוו מיט די תשובה פון רבין.

רבינו: קודם איז גוט אז מ'קאכט אין לערנען, דאס איז זיכער א טובה....

אבד"ק אלכסנדר: כל פיטטיא בישין ופיטטיא דאורייתא טבין (ירושלמי ברכות פ"ט ה"ה), וואס מ'רעדט אין לערנען איז דאך גוט.

רבינו: קוב"ה חדי בפלפולא דאורייתא.[15]

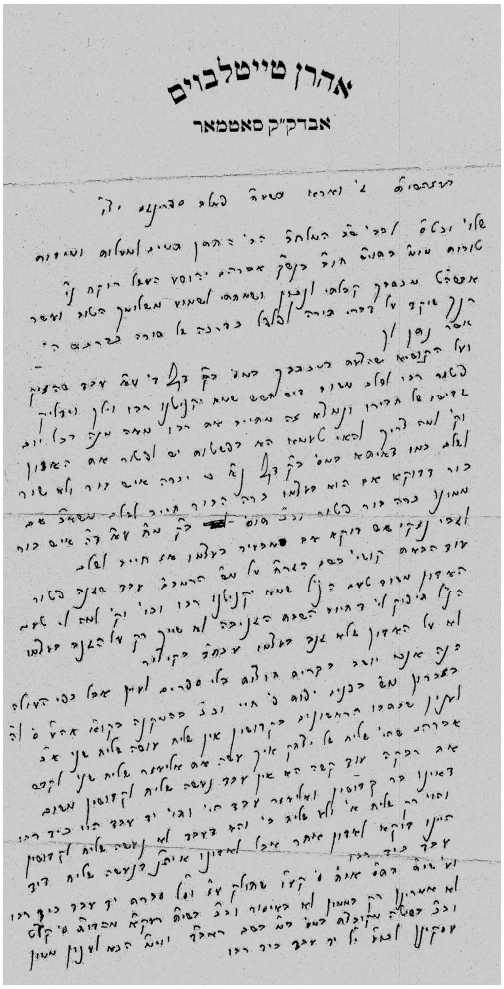
11 כן נהגו רבותינו הקדושים ז"ל לקחת מגילה של י"א שורות. ומגילה כזו היה גם למרן הגה"ק בעל קדושת יו"ט ז"ל, ועבר בירושה לבנו הגה"ק בעל עצי חיים ז"ל, ואחר המלחמה הגיע בהשגחה נפלאה לבנו רביה"ק בעל ברך משה ז"ל, (עי' סיפור הדברים בארוכות בספר ומשה היה חעה ח"ד עמ' שי"ט). והוא השאילו בכל שנה לדודו רביה"ק בעל הדברי יואל ז"ל, ואף הוא הזמין מגילה כזו של י"א שורות מהסופר הרה"ח רבי אהרן פאללאק ז"ל.

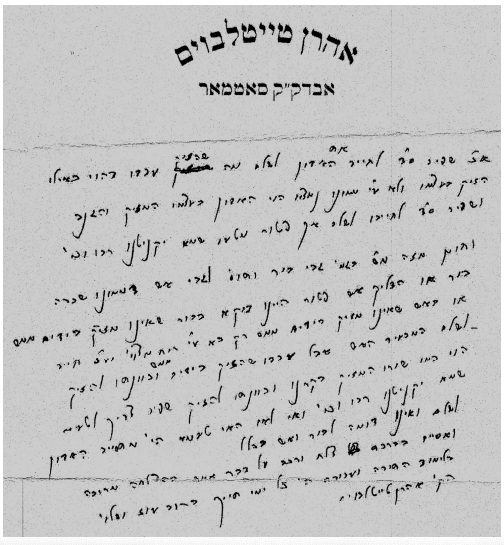
12 ה"ה האברך היקר הר"ר אברהם יושע העשיל שליט"א בן הגה"צ ר' שמואל שלום רוקח שליט"א אדמו"ר מקאראוב בן כ"ק הגה"צ רבי משה רוקח מקאזלוב ז"ל. חתן הגה"צ אבד"ק סיגוט שליט"א.

13 הרה"ק רבי אברהם יהושע העשיל רוקח ז"ל בנו של הרה"ק רבי משה מקארוב ז"ל בן הגה"ק השר שלום מבעלזא ז"ל. הוא הי' נכד הרה"ק מאפטא ז"ל

14 ונעתיק קצת ממתק לשון רבינו במכתבו, וז"ל בא"ד: 'הנה אנוכי יושב בקרית חוצות בלי ספרים לעיין, אבל כפי העולה בזכרון מ"ש בפנים יפות פ' חיי וכ"כ בהמקנה בקו"א אה"ע סי' ל"ה'... וכו'.

להלן תצלום המכתב קודש ששלח מרן רבינו שליט"א לנכדו הנ"ל:

אבד"ק אלכסנדר: כ'קען געבן א שיינעם גרום ער איז זייער א חשוב'ער בחור ער זיצט און לערנט ביגיעה, ער האַרעוועט אויף לערנען.

רבינו: ברוך ה', יישר כח.

ביי אונז אין ישיבה מאך איך אוך אזוי מעת לעת, פאר איך פאר אוועק לאז איך איבער א קשיא אין די סוגיא ווי מ'האלט.

אבד"ק אלכסנדר: די וועלט זאגט דאך אז רבי לייבוש חריף (ה"ה הגאון רבי ארי' לייב צינץ ז"ל אב"ד פלאצק) איז געגאנגען זוכן אן איידעם, איז ער געפארן צו א ישיבה און האט געפרעגט א קשיא, און ער האט געזאגט אז ווער עם וועט ענטפערן דעם תירוץ נעמט ער פאר אן איידעם, ער איז געווען דארט דריי טעג און וואס מ'האט אים פארענטפערט האט ער אפגעוועדט, איז ער אוועק געפארן און נישט געטראפן קיין איידעם צו נעמען, ער האט נישט געטראפן דארט וועמען צו נעמען. וועז ער איז שוין געפארן איז אים נאכגעלאפן א בחור, רבי רבי אבער זאגטס מיר וואס איז טאקע יא דער תירוץ? האט ער געזאגט 'אים וויל איך פאר אן איידעם', אויב ס'גייט אים אזוי אין לעבן צו וויסן דער תירוץ וויל איך אים, די צמאון פאר תורה איז וויכטיגער...

רבינו: אין די ישיבה ביי אונז וועלט אויך אזוי, אז מ'פרעגט א קשיא און יעדער זוכט א תירוץ, וועלט א ריתחא דאורייתא, יעדער פראבירט צו ענטפערן, עכ"פ קודם מוז ער פארשטיין די קשיא, ליגט ער שוין אביסל אין לערנען, און מ'איז זיך מייגע.

*

אבד"ק אלכסנדר: אינטערסאנט די וואך אין פרשת תרומה איז דא דריי מצוות, אזוי וועלט געברענגט אין ספר החינוך, ס'איז דא די מצוה פון 'ועשו לי מקדש', אלע כלים זענען נכלל אין דעם אפילו דער ארון.[16]

---

15 מקורו בספה"ק מגיד משרים למרן הבית יוסף ז"ל (פ' ויקהל) בקצת שינוי לשון, "הקב"ה חייך בפלפולא דילך, יקריה דקב"ה סליק בפלפולא. ועי' לשון הזוה"ק (פ' פקודי, ח"ב רלה, א:) "דקודשא בריך הוא חדי לה בחידו דאורייתא דאקרי עז, דכתיב (תהלים כט, יא) ה' עז לעמו יתן וגו'", עי"ש.

16 וזה לשון החינוך: מצות בנין בית הבחירה: לבנות בית לשם ה', כלומר שנהיה מקריבים שם קרבנותינו אליו ושם תהיה העליה לרגל וקיבוץ כל ישראל בכל שנה, שנאמר (כה ח) ועשו לי מקדש.

וזאת המצוה כוללת עמה הכלים הצריכים בבית אל העבודה כגון המנורה והשלחן והמזבח וכל שאר הכלים כולם... ע"ש.

רבינו: אזוי האלט אויך דער רמב"ם (ספר המצות מצוה כ),[17] אבער ס'איז אבער דא ראשונים וואס רעכענען יעדע כלי פאר א עקסטערע מצוה.[18]

אבד"ק אלכסנדר: יא, 'לא יסורו' [שלא להוציא בדי הארון ממנו (מצוה צ"ו)] איז א באזונדערע מצות לא תעשה. און נאכדעם ביים שולחן איז די 'סידור הלחם הפנים' רעכענט ער אוים באזונדער, די איינציגסטע 'עבודה' וואס ער דערמאנט איז די סדרה דא אין פ' תרומה, איז סידור הלחם הפנים.

רבינו: ווייל סידור לחם הפנים איז געווען בכל שבת ושבת. 'ועשו לי מקדש' איז געווען נאר ווען מ'האט געבויעט דעם בית המקדש האט מען דאם מקיים געווען, ס'איז נישט שייך געווען אויף שטענדיג, ס'איז נישט קיין מצוה תמידית.

אבד"ק אלכסנדר: דער חינוך רעכענט עם יא אוים אלע כלים ווי א מצוה תמידית.

רבינו: דאם איז א חיוב נאר אויב ס'האט זיך צובראכן, אויף בדק הבית.

אבד"ק אלכסנדר: אבער די אנדערע עבודות ווערט נישט דערמאנט דא אין די סדרה, דא ברענגט ער נאר לחם הפנים.

רבינו: ווייל די וואך איז תרומה, און די עבודה איז אין פרשת ויקרא.

אבד"ק אלכסנדר: אבער לחם הפנים ווערט דאך יא דערמאנט דא.

רבינו: דאם איז געווען יעדן שבת, רעכנט ער עם אוים ווי א מצות עשה, ווייל דאם איז געווען מדי שבת בשבתו.

אבד"ק אלכסנדר: אבער פארוואם דא רעכנט ער אוים דוקא נאר די עבודה?

רבינו: בפשטות, דורך דעם וואם ער רעדט יעצט פונעם שולחן, רעכנט ער שוין אוים דעם לחם הפנים.

אבד"ק אלכסנדר: אבער די הדלקת המנורה רעכנט ער נישט אוים דא, נאר אין פרשת תצוה.

רבינו: בפשטות איז דאם אזוי ווייל די לחם הפנים איז א חלק פונעם שולחן, דער שולחן אהן קיין לחם הפנים איז נישט קיין שולחן, דער מזבח איז א מזבח און די עבודה אויפן מזבח איז מקריב צו זיין קרבנות, די זעלבע ביי די מנורה, אבער ווען דער שולחן האט נישט קיין לחם הפנים דערויף פעלט אינעם שולחן, ונתת על השולחן לחם פנים לפני תמיד.[19]

אין רמב"ן זעהט אוים נאך מער אז דער גאנצער שלחן איז נאר א הכשר מצוה פארן לחם הפנים דאם איז די עיקר פונעם שלחן, במילא איז עם א חלק פונעם עשיית השולחן,[20] במילא דאם וועט זיין א ראי' צום רמב"ן און צו די ראשונים וואם לערנען אז דאם איז די עיקר מצוה.[21]

---

17 כתב הרמב"ם (ספה"מ מ' כ) וז"ל: וכבר בארנו שזה הכלל הוא כולל חלקים ושהמנורה והשלחן והמזבח וזולתם כלם הם מחלקי המקדש, והכל ייקרא מקדש, וכבר ייחד הציווי בכל חלק וחלק.

והרמב"ן (שם מצוה ל"ו) השיג ע"ד הרמב"ם וכתב: ולא הוכשר בעיני הטעם שכתב בו הרב שאמר שהם חלק מחלקי המקדש, לפי שאין הכלים חלק מן הבית, אבל הם שתי מצות ואינן מעכבות זו את זו ומקריבין בבית אף על פי שאין בו כלים אלו, ע"ש בדבריו.

ועיי' בס' חמדת ישראל (מצוה כ) שנקט שהרמב"ם והרמב"ן נחלקו במהות המצוה, דהרמב"ם סובר שהיא משום הקרבת הקרבנות, ולכן הכלים הם חלק מבנין בהמ"ק, אולם הרמב"ן כתב כאן בפרשת תרומה שעיקר החפץ במשכן הוא מקום מנוחת השכינה, ולכן סבירא ליה שהכלים אינם חלק מהבנין.

ובאחרונים מובא כמה נפק"מ אי כלי המקדש הוי חלק מבנין המקדש או לא, וא' מהם אי גם הכלים צריך לעשות דייקא ביום ולא בלילה כמש"כ הרמב"ם על בנין המקדש שאסור בלילה.

18 הלא הוא דעת הרס"ג שכתב למנות מצות עשיית המקדש בפנ"ע (עשין המסורין לציבור נ"א), וכן כל כלי מכלי המקדש ייחד בו מצוה בפ"ע, (שם נ"ב - נ"ו) ואין קרא ד'ועשו לי מקדש' אמור אלא במקדש לבדו.

19 כ"כ המנחת חינוך (מצוה צ"ה את ה) וז"ל: ואפשר דעשיית המנורה היא מדיני המצוה של הדלקת הנרות וכו' וכן השולחן הוא מדיני המצוה של עריכת לחם הפנים וכו'... עכ"ל, ומבואר להדיא שהשולחן הוא מכשירי מצוה לעריכת לחם הפנים.

20 עי' בהשגת הרמב"ן לספר המצוות (מ"ע לג) שכתב בזה"ל: "ולכן לא נמנה אנחנו עשיית השלחן והמנורה והמזבח מצוה מפני שנצטוינו לשום לחם לפני י"י תמיד וצוה אותנו בהכשר העבודה הזאת שהיא לשום אותו בשלחן מתואר כן ושיסודר עליו בענין כן" וכו', עי"ש.

21 ועי' בחי' הגרי"ז בריסק בפ' אמור שהביא בשם הגר"ח ז"ל דמשו"ה בהקמת המשכן היה הצווי תחילה על השלחן ואח"כ על המנורה, לפי שהמנורה דינה נכח השלחן וכל זמן שלא היה עוד השלחן לא הוקבע עדיין מקום המנורה, ומש"ה צריך לשים תחילה את השלחן ואח"כ המנורה נוכח השלחן. ונראה להוסיף דדין נוכח השלחן מתקיים רק כשהוא נוכח השלחן שעליו לחם, והדברים מפורשים להדי' ברמב"ם בהל' ביה"ב פ"א ה"ז "המנורה בדרום משמאל הנכנס ושולחן מימין שעליו לחם הפנים", ומה השמיענו הר"מ בזה שכ' 'שעליו לחם הפנים' אטו לא ידעי' איזה שלחן ישנו בהיכל, ומ"ש הך דינא להל' ביה"ב, אלא דהר"מ השמיענו דמדין קביעות מקום המנורה הוא דיהא נוכח שלחן שעליו לחם הפנים, דאז אית ליה קיום מצוות שלחן בתבנית ביה"ב,

אז מ׳קוקט אריין אינעווייניג אין לשון הרמב״ם ווי ער רעדט פונעם שולחן, קען אפשר אויך משמע זיין אזוי, ער באציעט זיך ביים עשיית השלחן אזוי דירעקט אויפ׳ן לחם הפנים.[22]

און באמת דער דעת זקנים דא אין די סדרה (פ׳ תרומה) זאגט ער, דארט ווי דער פסוק רעכענט אוים אלע נדבת המשכן, זהב כסף נחושת תכלת וארגמן, שטעלט ער זיך אויפ׳ן שמן למאור בשמים לשמן המשחה, דאם איז אלעס נדבות פאר די עבודת המשכן און נישט פארן הקמת המשכן, וואם בפשטות רעדט מען דאך דא נאר פונעם הקמת בנין המשכן.

זאגט ער אזא פשט, אז די שמן למנורה איז געמאכט געווען ווייל ס׳איז א כבוד פארן אויבערשטן אז מ׳איז מאיר אין זיין בנין במקום שכינתו, דאם זעלבע זאגט ער אויף שמן למשחה, אז ס׳איז לכבודו פון השי״ת אז די כלים זענען מבושם געווארן ספעציעל פאר ער איז משרה שכינתו בתוכו, פאר ס׳וועלט קודש דאם צו ניצן, במילא איז דאם טאקע יא פארן הקמת המשכן, ווייל ס׳איז נישט קיין כבוד אויפצושטעלן א בנין פארן מלך וואם מ׳האט נישט מאיר געווען לכבודו, אדער ס׳איז נישט נמשח געווארן ס׳איז נישט נתקדש געווארן לכבודו, אזוי זאגט ער דארט.[23]

במילא קומט אוים דא אויך אזוי, ס׳איז נישט קיין כבוד השי״ת ווען ס׳איז דא דער שולחן און ס׳שטייט ליידיג, במילא פעלט אוים דער ציווי פונעם לחם הפנים ונתת על השלחן לחם פנים לפני תמיד, כדי אז דער שלחן זאל זיין בשלימות.

אבד״ק אלכסנדר: אבער פון די מנורה איז שווער פארוואם רעכענט ער נישט אוים דא, נאר אין פרשת תצוה.

*

ובירכו רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן מ׳זאל זוכה זיין צו פירן אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת, מיט נחת און מיט שמחה, א קשר של קיימא און א בנין עדי עד לתפארת האבות.

אבד״ק אלכסנדר: אמן, דער רבי זאל אויך זעהן תענוג ונחת ביי אלע אייניקלעך און אור אייניקלעך, לאורך ימים.

ואיחל רבינו להחתן: דער אויבערשטער זאל העלפן זאלסט גיין אונטער די חופה בשעה טובה ומוצלחת, אויפשטעלן א דור ישרים יבורך, א בית נכון ונשא, דער אויבערשטער זאל העלפן עם זאל זיין א שמחה לעולמי עד מיט נחת און מיט שמחה תמיד.

אבד״ק אלכסנדר: די חתונה איז אין די וואך פון פורים.

רבינו: ס׳וועט זיין מרבין בשמחה.

אבד״ק אלכסנדר: אינטערסאנט איז, די גמרא זאגט (מגילה ד.) חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום, אונז ווייסן מיר דאך אז דער עיקר מצוה איז ביום, פארוואס זאגט די גמרא אזוי חייב אדם לקרות המגילה בלילה, די גמרא זאגט אזוי דאס לשון מ׳זאל מיינען אז ס׳איז משניות [כך ס״ל להגמרא בההו״א חייב אדם לקרות המגילה בלילה, ולשנות״ה ביום, מלשון משנ״ה, דצריך ללמוד משניות מגילה מס׳ ביום] די גמרא וואלט געדארפט זאגן פשוט חייב אדם לקרות המגילה בלילה וביום.

רבינו: די גמרא פירט דארט אוים אז ולשנות״ה איז א לשון פון חזר״ן, דאס צווייטע מאל ווערט אהנגערופן לשנות״ה, איבעראל זעהט מען אזוי קריתי ושנית״י, כל השונ״ה הלכות בכל יום, וואם הייסט כל השונה הלכות?, דאם מיינט אויך חזר״ן, ער לערנט איבער.

אבד״ק אלכסנדר: אבער דער עיקר מצוה איז דאך בייטאג.

רבינו: יא, די עיקר מצוה איז טאקע בייטאג, ביינאכט איז נאר א חיוב דרבנן.[24]

ס׳איז אפילו דא וואם ווילן זאגן אז קריאת המגילה בלילה האט מען הערשט שפעטער מתקן געווען.[25]

ועפי״ד הגר״ח מדוייק כן גם בפסוקים, דרק לאחר שנא׳ ויערוך עליו לחם נאמרה מצוות מנורה (שמות מ, כג כד) היינו דאז כבר נתקיים מצוות השלחן וממילא שייכא הצווי של מנורה וכנ״ל.

22 עי׳ בלשון הרמב״ם הל׳ ביה״ב (פ״א ה״י): ״המנורה בדרום משמאל הנכנס ושולחן מימין שעליו לחם הפנים״.

23 עי׳ בדעת זקנים לבעלי התוספות בפ׳ תרומה (שמות כה, ו): שמן למאור – תימה שכל הפרשה בצרכי בנין, חוץ מפסוק זה שהוא צורך שלחן גבוה, ואינו אומר חטים ללחם הפנים וכבשים לתמידין ועצים למערכה. וי״ל, ששלשתן צורך בנין הן, שמן המשחה שבו נמשחו ונתקדשו כל כלי המשכן, וקטרת נמי שכן דרך מלכים שמבשמין להם הבית קודם שיכנסו לתוכה, וכ״ש לפני ממ״ה הקב״ה, וכן מצינו שעל ידי הקטרת שכינה נראית דכתיב וכסה ענן הקטרת וכתיב כי בענן אראה. ושמן למאור שכן דרך המלכים להדליק נר לפניהם קודם שיכנסו לבית, ואע״ג דלאו לאורה הוא צריך מ״מ הוא כבוד של מעלה.

24 שיטת רוב הפוסקים דקריאה של לילה אינו אלא מדרבנן, וכמוש״כ הטורי אבן בסוכ׳ מגילה (ד׳ ע״א) ובשו״ת נוב״י (מהדו״ק סי׳ מ״א) והועתק בשערי תשובה (סי׳ תרפ״ט) וכ״כ במחזיק ברכה, ובישוע״י (סי׳ תר״ע סק״ו).

25 עי׳ בשו״ת בנין שלמה (סי׳ נ״ח) שכתב לחדש דתקנת קריאת הלילה היה תקנה מאוחרת עיי״ש.

בייטאג איז אבער דאס צווייטע מאל, דערפאר ווערט דאס אהנגערופן ולשנותה.

און דעם נם פורים דארף מען טאקע חזר״ן, ס׳דארף אריינגיין אינעם מענטש.

אבד״ק אלכסנדר: יא, דער יערות דבש זאגט אין א דרשה אז פארדעם האט מען מתקן געווען צו ליינען די מגילה ביינאכט ולשנותה ביום, כדי מ׳זאל חזר״ן אז דאס איז געווען א נם בתוך הטבע, מ׳זאל דאס חזר״ן און חזר״ן אז עד ביאת גואל וועט זיין אזעלכע נסים, זאגט ער ׳ולשנותה׳, דאס דארף מען חזר״ן און חזר״ן. דער עיקר איז טאקע חזר״ן, פארדעם שטייט אזא לשון אז מ׳זאל חזר״ן אלע נסים וואס וועט זיין וועט אזוי זיין.

אין טשערנאביל ליינט מען דאך מוצאי שבתות די מגילה. ס׳איז דא א מסכת סופרים אז די ערשטע מוצאי שבת ליינט מען ביז ׳בלילה ההוא נדדה שנת המלך׳, און אין די צווייטע ליינט מען פון ׳בלילה ההוא׳ ביזן סוף,[26] ער האט עס געוואלט מבטל זיין, איז דא צוויי גירסאות צי מ׳לערנט עס ארוים פון רבי יהושע בן לוי אדער נישט, איז אויך זאגט מען אז דאס איז צו ווייזן אז ס׳איז געווען א משך הזמן – זאגט דער חתם סופר – אז מ׳מיינט אז אלעס איז א טבע, פארדעם ׳ולשנותה׳ דארף מען עס חזר״ן.

רבינו: דער חתם סופר זאגט אין די דרשות אויף שבת שובה (עה״פ בתהלים ואני תמיד איתך וגו׳), אז דער נם פורים איז געווען שוין תיכף ביי ׳גם ושתי המלכה עשתה משתה נשים׳, און דעמאלטם האבן זיי נהנה געווען מסעודתו של אותו רשע, דעמאלטם האט שוין דער אויבערשטער געפירט אז מ׳זאל ושתי״ן הרג׳נען און דאס איז געווען דער נם. ווייל ווען מ׳הרג׳ט נישט ושתי, און ושתי לעבט נאך אויך דעמאלטם ווען המן איז נתגדל געווארן וואלט דאך געווען א שרעקליכע צרה, קומט אוים אזוי, דער נם איז שוין געשעהן, נישט ביים סוף, נישט ווי מ׳ליינט עם צום סוף פון די מגילה, נאר תיכף אינעם ערשטן פרק פון די מגילה, ווען אידישע קינדער האבן נאך געזינדיגט, דער אויבערשטער האט שוין דעמאלטם מקדים געווען די רפואה למכה, אזוי זאגט דער חתם סופר.[27]

במילא קומט אוים, וועז מ׳ליינט די מגילה צום ערשטן מאל זעהט מען נאכנישט דארט עפעם, אבער וועז מ׳קומט אהן צום סוף, דעמאלטם ווערט נתגלה דער נם מעיקרא. איז וועז מהאט געליינט ביי די נאכט די מגילה האט מען נאכנישט פארשטאנען אז דער אנהויב פון די מגילה איז שוין דארט דער חלק פונעם נם, אבער נאך וואס מ׳האט שוין ביינאכט געליינט די מגילה אוז מ׳האט שוין געזעהן די גאנצע מעשה מתחילתו, איז וועז ס׳קומט אינדערפרי, איז ביי די ערשטע העלפט זעהט מען שוין דעם נם איז דער פרסום הנם דורכ״ן ׳ולשנותה ביום׳.

אבד״ק אלכסנדר: טאקע דורכן חזרן ווערט עם נתגלה, וואס מ׳האט נאך נישט געזעהן בעפאר.

רבינו: אינטערעסאנט, מ׳האט דאך געדעדט פריער פון לחם הפנים, אין חתם סופר (תו״מ פ׳ תצוה) ברענגט ער דעם רוקח (סי׳ רכ״ה, וסי׳ ר״מ) אז די פרשה פון לחם הפנים שטייט אין פ׳ אמור נאך די פרשה פון די נרות המנורה, זאגט דער רוקח אז דאס איז דער נם פורים.

זאגט דער חתם סופר, אז ממוכן זאגט די גמרא (מגילה יב:) האט ער געהייסן ווייל ער האט מקטרג געווען אויפן לחם הפנים, און ממוכן האט דאך געגעבן די עצה צו הרגענען ושתי, און פון דעם איז דאך ארויסגעקומען דער גאנצער נם, אזוי ווי מ׳האמיר פריער געשמועסט, במילא איז דא א פאסיגער רמז אויפן נם פורים אינעם לחם הפנים.[28]

---

26 היינו שיש נוהגים לקרות מתוך חומש את המגילה במוש״ק הראשון של אדר שני עד בלילה ההוא, ובמוש״ק השני שלפני פורים מבלילה ההוא עד סופה בלי ברכה.

והמקור הוא במסכת סופרים (פי״ד הי״ח) העיד שכן המנהג בישראל, וכתב ע״י במשמרת שלום (הלכות פורים סימן ג׳ אות א׳) העתקתי זה שמי שירצה לנהוג כן ינהוג, כי מסתמא יש בזה טעמים רמים ונשגבים, ושמעתי כי אחי חמי זקני הרה״ק מו״ה ר׳ יצחק מסקווירא זצ״ל היה נוהג כן ע״כ. וכן נהגו נכדיו צדיקי בית סקווירא.

27 וזלש״ק: ומ״ש עוד אין בעל הנס מכיר בניסו, הוא ענין אחר, דהנה הנסים הגדולים הנפלאים הניכרים וידועים בקריעת י״ס והדומה הוא ניכר לכל, אך ניסים נסתרים אין בעל הנס מכיר בהם כגון הריגת ושתי אין ספק שבעולם שהי׳ זה הכנה לכל מה שנולד אחריו, ושוב כמו ג׳ שנים אח״ז נלקחה אסתר לבית המלך, ולא הרגיש אדם לאיזה סיבה הי׳ זה, ושוב איזה ימים אח״כ קצף בגתן ותרש והגידה למלך בשם מרדכי, הוא ג״כ ענין שאין לו המשך עם כל הנ״ל, שוב גידל המלך את המן, ומי הבין מה יצמח מזה, עד לבסוף כשנעשה הנס הנפלא ההוא המבין יבין כי הריגת ושתי הי׳ בעין קריעת י״ס, אלא שאין בעל הנס מכיר בניסיו, וע״ז כתב פרשת דרכים לעושה נפלאות גדולות לבדו פי׳ הקב״ה עושה נפלאות גדולות לבדו שלא ידע אדם אלא הוא לבדו יודע, ומ״מ מצוה על כל אדם באחרית ימיו לבחון כל אשר עשה ה׳ עמו מראשית צמיחתו עד אחריתו, ואיך נתגלגלו סיבה וענינים ולספרם לבניו אחריו, גם הם יבחנו מעשה ה׳ הגדול אשר יעשה עמהם... עיי״ש.

28 עי׳ בתורת משה (פ׳ תצוה, מגילת אסתר) איתא ברוקח כי בפרשת אמור אחרי פרשיות המועדים כתיב צו את בני ישראל ויקחו שמן זית זך לרמז

דער טאטע ז"ל אין ברך משה אויף פורים (מאמר אורה ושמחה, אות ו) זאגט א שיינעם רמז אויף די גמרא (מגילה ד.) חייב אדם לקרות המגילה בלילה ולשנותה ביום, פארוואס מ'דארף דאס לייענען צוויי מאל.

ער זאגט דארט אז דאס קומט מעורר צו זיין דעם 'אל"י אל"י למה עזבתנו', צוויי מאל אל"י, וואס אסתר האט מתפלל געווען,[29] ער שטעלט דאס צוזאם מיט תקיעת שופר, די גמרא זאגט (סוכה מג.) היינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: זייט געזונט, הצלחה רבה אין די ישיבה, אין הרבצת התורה און אין אלע ענינים.

אבד"ק אלכסנדר: א יישר כח, בשורות טובות.

על חנוכה שיתקנו חכז"ל מועד מדרבנן ואחרי פ' הנירות כתיב פ' לחם הפנים ולקחת סלת ואפית אותה לרמז על פורים ולפי פשוטו מפרשים כי פורים העיקר לשמחה ומשתה מרומז בולקחת סולת וחנוכה העיקר להודות ולהדליק נירות לכן מרומז בנירות ולע"ד י"ל דהנה איתא (מגילה יב:) אמר רבי לוי פסוק זה כולו על שם הקרבנות נאמר אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה כרשנא כלום הקריבו אוה"ע לפניך כרים בני שנה כדרך שהקריבו ישראל לפניך וכו' ממוכן אמרו מלאכי השרת כלום הכינו שלחן לפניך (פי' לחם הפנים) ואמרו כך כדי לעורר זכות על ישראל והנה ממוכן הוא הי' היועץ שנהרגה ושתי והריגה זו היתה יסוד על הנס כמבואר בכתוב כי על ידי שנהרגה לקח המלך את אסתר אשר על ידה נושעו ישראל בה' ויפה מרומז בלחם הפנים נס הפורים כי ממוכן שמורה על לחם הפנים על ידו נהרגה ושתי ועשה לנו נס גדול הזה וק"ל.

29 לחיבת הקודש נעתיק את דבריו הק' כפי שנדפס בברך משה לפורים (דף קי"ב) במילואו, וזל"ק: במס' מגילה (ד.) חייב אדם לקרות את המגילה בלילה ולשנותה ביום, שנאמר (תהלים ל יג) למען יזמרך כבוד ולא ידום ה' אלהי לעולם אודך, פירש"י, יזמרך כבוד ביום, ולא ידום בלילה. וראוי להתבונן בטעמא דמילתא שתקנו חכמים לקרות המגילה שתי פעמים.

ב) איתא בדברי יחזקאל (מאמרים לפורים) הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זללה"ה אמר, כי מרומז פורים בתורה בפסוק (בראשית כא ח) ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמ"ל את יצחק, הגמל אותיות מגלה, שעשה משתה בפורים, ושאל אותו בדחן שלו מהו הפירוש בתיבת את יצחק, השיבו הרה"ק אמור אתה, ואמר שהוא על דרך מאמרם ז"ל (סוכה מג.) הייט טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, לענין שלא לקרוא המגילה ושלא לתקוע בשופר בשבת, שמא יעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים, וזהו הרמז באמרו את יצחק, כי השופר מרמז על אילו של יצחק, והוטב בעיני הרה"ק מהר"ב זי"ע. ואף אנן נימא ביה מילתא לקשר טעמא דשופר וטעמא דמגילה אהדדי.

ונראה בהקדם לבאר מאמר הגמרא במס' ראש השנה (דף כו.) אמר רבי אבהו, למה תוקעין בשופר של איל, אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם, ואמר רבי יצחק למה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כדי לערבב השטן. וראוי להבין סמיכות הני תרי מימרות, גם לבאר מדוע מתערבב השטן דייקא כשתוקעין שתי פעמים.

ואפ"ל על פי מאמר הרה"ק רבי שמשון מאסטרופולא זצללה"ה הי"ד (הביאו בבני יששכר אדר מאמר א אות ה) לפרש מדרש פליאה, שאלה אסתר מפני מה נתחייבו שונאיהם של ישראל כליה, והשיבו לה מן השמים מפני שנעשו ישראל מך ורש, מיד פתחה אסתר ואמרה (תהלים כב ב) אלי אלי למה עזבתני. והענין כי בכל מלאך יש אותיות משמות הקודש אשר הם חיותו הנמשך אליו מחיי כל החיים ב"ה, וכשמסתלק ממנו אותיות של השמות נשאר בלי תנועה וחיות, והנה מיכא"ל אפטרופסא רבא דישראל, הוא הממליץ טוב בעדינו בכל זמן ועידן, בכח אותיות השם אשר בו, היינו אותיות אל"י, ואם ח"ו גורמים העוונות ואינם פועלים בו אותיות אל"י, נשאר מ"ך, וכן עם הקודש ישרא"ל בעצמם דומים למלאכי השרת, חיותם והתגברותם על ידי אותיות השמות המאירים בהם, היינו גם כן אותיות אל"י, וח"ו כשגורמים העוונות אינם פועלים בהם אותיות אל"י, ונשארים ר"ש, וזהו שהשיבו לאסתר מפני שנעשו מ"ך ור"ש, שנחסרו אותיות אל"י ממיכא"ל ונשאר מ"ך, וכן מישרא"ל ונשארו ר"ש, ולזה פתחה אסתר אל"י אל"י למה עזבתני, ועל ידי תפלתה נחזרו אותיות אל"י למיכאל ואותיות אל"י לישראל, עכ"ד. ובזה מפרש בבני יששכר (שם אות ז) את הכתוב (איכה ג כב) חסדי ה' כי לא תמנו, חסדי גמטריא ב' פעמים אלי, על ידי זה לא תמנו, שהוחזרו החסדים ונמתקו הגבורות, עכ"ד.

ובכן לך תעלה טוב טעם על מה שאנו תוקעין בראש השנה דווקא בשופר של איל, אף על גב דקיי"ל (ראש השנה כו.) כל השופרות כשרות חוץ משל פרה, כי אי"ל הם אותיות אל"י, וכוותינו בזה לעורר על ידי תקיעת שופר רחמים וחסדים לנו ולכל ישראל, שיתעוררו אותיות אל"י במיכא"ל ובישרא"ל, לבל יהיו בבחינת מ"ך ור"ש חס ושלום.

ומהאי טעמא אנו תוקעין ומריעין שתי פעמים, כדי לעורר שתי פעמים שם אל"י, אל"י במיכאל אפטרופסא רבא דישראל להמליץ טוב בעדינו, ואל"י בישראל להיות במעלתם וחשיבותם על כל גויי הארץ, ועל כן מתערבב השטן דייקא כשתוקעין שתי פעמים, כי אז נשלם אל"י למיכאל ואל"י לישראל, ומתעורר חסד"י ה' גימטריא שתי פעמים אל"י, ונמתקו הגבורות ונתעוררו החסדים, וישראל נושע בה' תשועת עולמים.

ולפי זה שפיר מישך שייכי אהדדי הני תרי מימרות למה תוקעין בשופר של איל, ולמה תוקעין ומריעין כשהן יושבין, ותוקעין ומריעין כשהן עומדין, כי אנו תוקעים בשופר של איל כדי לעורר השם אל"י, ומטעם זה עצמו אנו תוקעים שתי פעמים בשופר של איל, כדי להשלים שם אל"י למיכאל ולישראל, ולעורר חסד"י ה' גימטריא שתי פעמים אל"י.

וככל החזיון הזה תקנו לנו חכמים בקריאת המגילה לקרותה שתי פעמים, והטעם כי מה שהתפללה אסתר המלכה בשעת הגזירה אלי אלי למה עזבתני, דבר זה נחקק לדורות, ובכל שנה ושנה כאשר בני ישראל קוראים את המגילה מתעורר עליהם השם אל"י, ולכן קוראים המגילה שתי פעמים, כדי לעורר שני פעמים אל"י, להשלים שם מיכאל ושם ישראל, ולעורר חסד"י ה' גימטריא שני פעמים אל"י.

וזהו ששיבח הרה"ק הרבי ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע הרמז בפסוק ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק, הגמל אותיות מגלה רומז על מקרא מגלה, את יצחק רומז על תקיעת שופר שהוא כנגד אילו של יצחק, והיינו טעמא דשופר היינו טעמא דמגילה, אשר בשתי מצוות אלו צריך לעשות המצוה שתי פעמים, כדי לעורר שתי פעמים שם אל"י, להשפיע חסד ורחמים לכל בית ישראל.

דברות קודש

מאת כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל

בשמחת השבע ברכות
של נכד כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

החתן הרב **מאיר אליעזר** נ"י

בן חדב"נ הגה"צ רבי **ברוך טייטלבוים** שליט"א

רב ביהמ"ד ברך משה קדית יואל יע"א

ליל שישי פ' פקודי העעל"ט בביהמ"ד ברך משה בקרית יואל יע"א

אחרי ד"ת מעניני שמחת חתן וכלה כדרכו בקודש המשיך רבינו את משא הקודש בענינים העומדים על הפרק אודות השערורי' בענין "תיקון הורוויץ"

הוראות לרבים

קודם דארף מען צו וויסן. ס'איז דא אָן א שיעור הלכות וואס א סופר דארף צו קענען. ס'איז דא די זיבן-און-צוואנציג אותיות, קודם די כ"ב אותיות [שבא"ב] און נאכדעם זענען דאָ די אותיות פון מנצפ"ך, וואָס צוזאמען איז דאס זיבן-און צוואָנציג-אותיות. יעדע אות איז אנדערש ווי די צווייטע אות, יעדע אות האט אנדערע הלכות ווי אזוי מ'דארף שרייבן דעם אות, איין אות איז נישט גליך צו צווייטן.

נאָכדעם איז דאָ א זאַך, אַז א סופר דארף זיין א גרויסער ירא שמים, אפילו נאך מער ווי א שוחט, ווייל א סופר האט מער נסיונות און מער שווערריקייטן ווי א שוחט. א שוחט שעכט יענעמס הינדל (און אויב איז נישט גוט האָט ער נישט אַזא נסיון דאָס איבערצוגעבן), אָבער א סופר שרייבט פאר זיך, און אויב עפעס איז נישט אין ארדענונג האט ער דעם שאָדן. וועז א סופר שרייבט א מזוזה און די מזוזה טויג נישט קען ער דאס נישט פארקויפן, האט ער אומזיסט געארבעט א גאנצן טאג, און צוויי טאג אפילו. ס'איז זייער שווער, און געוואלדיגע נסיונות וואס א סופר מאכט מיט יעדן טאג.

פתוחות וסתומות
הלכה למשה מסיני

איך וויל אראפלייגן אביסל אז מענטשן זאלן פאַרשטיין. מ'רעדט אמאל צו אידן וועז מ'שרייבט א ספר תורה, און מען זאָגט אַז א ספר תורה האט "פתיחות" און "סתומות" און נישט יעדער פאַרשטייט וואָס מען רעדט. מ'פרעגט, וואס

האט א ספר תורה? "פתיחה"? "סתומה"? וואס איז דאס? מ'האט נישט קיין השגה פון די זאַכן.

א ספר תורה איז איינגעטיילט אין פרשיות. דאָס הייסט, נישט די סדרה פון די וואָך, נישט דאָס הייסט פרשיות. נאר דאָרט וואו עס ענדיגט זיך א פרשה לויט ווי עס איז די "הלכה למשה מסיני" אַז דאָרט ענדיגט זיך א פרשה. איז דאָ א פרשה וואס ענדיגט זיך, וואָס דאָס הייסט א "סתימה" דאָס הייסט אז דאָרט וואו די פרשה ענדיגט זיך, בלייבט די שורה ליידיג, אָבער די קומענדיגע פרשה הייבן זיך אן אין די זעלבע שורה. נאר אַזויפיל, אַז אינמיטן בלייבט ליידיג. דאס הייסט "סתומה" ווייל די שורה איז פאַרמאַכט. נאכדעם איז דא א פרשה וואס ענדיגט זיך אינמיטן א שורה, און ביז צום סוף פון שורה איז ליידיג, און די נייע פרשה הייבט זיך אהן ערשט ביי די קומענדיגע שורה. דאס הייסט א "פתיחה" (ס'בלייבט אָפֿן ביז צום סוף שורה).

דאס אַלעס איז א "הלכה למשה מסיני". נישט דער סופר באַשליסט, דא מאכט ער א סתומה און דא מאכט ער א פתיחה, ס'גייט נישט אזוי, מ'קען נישט שרייבן וויאזוי מ'וויל, מ'מוז שרייבן וויאַזוי ס'איז מקובל איש מפי איש מפי משה רבינו, וואָס משה רבינו האט געשריבן די ערשטע ספר תורה. ביי א פתיחה דארף מען מאכן פתיחה, און ביי א סתומה דארף מען מאכן א סתומה. אז מ'וועט מאכן פארקערט איז די ספר תורה נישט כשר.

הרינו כותב לשם קדושת

נאָך אן הלכה איז דאָ, אַז וועט מ'הייבט אן צו שרייבן א ספר תורה, פאר מ'שרייבט, דאַרף מען זאָגן "הריני כותב לשם קדושת ספר תורה". דאס הייסט אַז מ'דארף מקדש זיין די ספר תורה פאר מ'שרייבט. מ'קען נישט סתם אזוי אנהייבן צו שרייבן, מ'דארף קודם זאגן "הריני כותב לשם קדושת ספר תורה" אויב האָט מען נישט געזאָגט, איז די ספר תורה נישט כשר.

דאָס זעלבע איז ביי תפילין און מזוזה, דארף מען קודם זאגן "הריני כותב לשם קדושת תפילין" אָדער "הריני כותב לשם קדושת מזוזה". דאס איז מעכב.

וועט ס'קומט צו א שם דארף מען מקדש זיין דעם שם. פאר מ'שרייבט א שם דאַרף מען זאגן "הריני כותב לשם קדושת שם". מ'דארף מקדש זיין דעם שם, אז נישט איז די ספר תורה נישט כשר. אז מ'פארטראכט זיך, מ'האט געשריבן און מ'האט פארגעסן מקדש צו זיין דעם שם, איז עס נישט כשר, און דאָס קען נישט פאַררעכטן אויך נישט. אַז ס'איז אפגעשריבן א שם, א שם איז קודש, דאָס טאָר מען נישט אויסמעקן, און מען מוז בלייבן שטיין, מען דארף די גאנצע יריעה גונז זיין.

איר פארשטייט וואס דאס מיינט. א סופר קען זיך אָפּפּלאָגן א וואך צו שרייבן א יריעה, א יריעה האט דריי פיר עמודים, און טאמער ער האט זיך טועה געווען און ער האט נישט מקדש געווען א שם, נישט אז יעצט איז נישט גוט און ער דאַרף עפעס איבערמאַכן. ניין, ער מוז די גאנצע יריעה גונז זיין, ער קען עס נישט נוצן, מ'מוז אנהייבן פון פריש. דאס קען זיין א וואך ארבעט.

און צו דעם דארף מען זיין א ירא שמים! קיינער וויסט נישט און קיינער זעט נישט!. ער ארבעט בי זיך אין צימער, קיינער וויסט נישט און קיינער זעט נישט, נאר דער איין איינציגער באַשעפער זעט! און נאָר אַז מען האָט יראת שמים, איז מען גרייט דערצו.

כתיבת ספר תורה, וויאַזוי

וואס איך וויל ארויסברענגען דא, ס'איז איצט אַקטועל אין די גאנצע וועלט דער ענין פון די ספרי תורה. מ'דאַרף פאַרשטיין, א סופר שרייבט א ספר תורה, פון וואו שרייבט ער עס, ער נעמט א חומש און ער שרייבט נאך פון א חומש? דאס גייט נישט אזוי.

וועט א סופר הייבט אָן צו שרייבן אויף קלף, מאכט ער קודם דעם "שרטוט" דאָס הייסט, מען מאַכט א שטרייך. נישט מיט א פעדער נאר מען מאַכט א צייכן. קודם מאַכט מען פון אויבן אויף אראפ אויף די רעכטע זייט, און דערנאָך א שרטוט פון אויבן אויף אראפ אויף די לינקע זייט. צוויישן די צוויי שרטוטים פון די זייט מאַכט מען דעם שרטוט פון די שורות, וואָס אויף דעם ווערן געשריבן די אותיות התורה, איין שורה, נאך א שורה, און נאך א שורה. די תורה איז איינגעטיילט אויף כך וכך עמודים, און דער סופר דארף דאָס נאָכשרייבן.

איצט מ'קען שרייבן א בריטערע אות, און מ'קען שרייבן א שמאלערע אות. וועט מ'הייבט אן צו שרייבן אנהייב שורה, דארף עס זיין אויסגערעכנט אז ס'זאל ענדיגן פונקטליך אויף די האָר ביים סוף פון די שורה. אז נישט וועט אויסקומען אז די אות וועט זיין אריין און די אות וועט זיין ארוים, און ס'איז

נישט קיין שיינער ספר. טאמער שרייבט ער אביסל צו בריט גייט עס ארויס פון דעם שרטוט איז נישט גוט. נישט אזוי קומט א ספר תורה.

דאס הייסט וועז ער הייבט אן צו שרייבן די שורה דארף עס זיין אויסגערעכנט אַז עס זאָל – אויף ענגליש זאגט מען – "אריינפיטן". עס זאל אריינפיטן די גאַנצע שורה פונקטליך אין די שורה וואס איז אנגעצייכנט.

ס׳איז דא געדעכטערע שורות און ס׳איז דא שיטערע. ס׳איז דא שורות וואס האבן מער אותיות, און ס׳איז דא שורות וואס האבן ווייניגער אותיות. נו מיט א קאמפיוטער וואלט נישט געווען קיין פראבלעם, א קאמפיוטער וואלט אלעס מסדר געווען. דא דארף מען אבער שרייבן מיט די הענט, קומט אויס וועז ס׳איז א שיטערע שורה דארף מען שרייבן אביסל ברייטער די אותיות. כדי אַז ס׳זאָל נישט בלייבן ליידיג, דארף מען זען אַז די אותיות וואָס מען קען זאָל מען מאַכן אַביסל ברייטער, צו אַז א ה׳ זאָל זיין אביסל ברייטער, די ר׳ אביסל ברייטער, די ב׳ אביסל ברייטער, די אַלע אותיות קען מען ברייטער מאַכן. אָבער וועז די שורה איז מער געדעכט, דארף מען זייער אכטונג געבן צו שרייבן נישט צו גרויס און נישט צו קליין, כדי אז ס׳זאל אריינפיטן. דאס איז א אומנות פון א סופר.

ווי איך האב געזאגט, דאס איז צעהן מאל שווערער ווי א שוחט, א שוחט שעכט הינדלעך איינס נאך דאס אנדערע די זעלבע קנה, די זעלבע וושט, די זעלבע חיתוך, די זעלבע זאַך נאָכאַמאָל און נאָכאַמאָל. אָבער דא גייט יעדע אות אנדערש און יעדע שורה אַנדערש. איך זאג דאס אביסל מסביר צו זיין וואס הייסט א אומנות פון א סופר.

דער תיקון פון א "תיקון"

איצט וויאַזוי באווייזט דאס א סופר (צו שרייבן כהוגן) ער איז דאך נישט קיין מלאך. איז דא א תיקון אויף דעם, דער סופר שרייבט נאך א תיקון, וואס דארט איז אנגעצייכנט די גאנצע ספר תורה. ס׳שטייט פאר יעדע שורה, די שורה האט מער אותיות און דאס האט ווייניגער אותיות. דער סופר זאל וויסן וואס ער דארף אריינלייגן דא, יעדע שורה האט דירעקשאן׳ס, דא דארף ער שרייבן בריטער, דא דארף ער שרייבן שמעלער.

ס׳איז דא פארשידענע תיקון׳ס פון יארן צוריק וואס סופרים האבן פון דעם נאכגעשריבן, ס׳איז דא א תיקון וואס הייסט ר׳ מנחם דאווידאוויטש׳ס תיקון. ס׳איז דאָ דער תיקון יענער תיקון. ס׳האט פארשידענע נעמען. די לעצטע פאר יאר איז דא א איד וואס הייסט הורוויץ - איך וויים נישט וויאַזוי ער הייסט אויפן ערשטן נאָמען - וואס ער האט באשלאסן ער מאכט א "תיקון". ער האט געמאכט א נייעם תיקון און דער תיקון הייסט ׳תיקון הורוויץ׳. דער ׳תיקון הורוויץ׳ האָט אויסגעקוקט בעסער ווי די אנדערע תיקונים. וואס הייסט ס׳האָט אויסגעזען בעסער? ס׳איז באקוועמער פארן סופר, ער גיט מער אנווייזונגען פארן סופר. א "שם" צום ביישפיל איז בי אים געמאכט מיט גאלדענע אותיות, אזוי אז וועז דער סופר קוקט אין תיקון און ער זעט א גאלדענע ווארט, וויסט ער באלד אז דא קומט א שם, און דא טאר איך נישט פארגעסן מקדש צו זיין, אזוי אז ער זאל נישט מאכן קיין טעותים.

אזוי איז דא נאך זאַכן – איך בין נישט קיין סופר איך זאל פונקטליך וויסן מיט וואס ס׳איז אלס באַקוועמער – אבער דאס איז א באקוועמעליכקייט פאר די סופרים, און זייער אסאך סופרים האבן זיך צוגעכאפט צו דעם נייעם תיקון, און מ׳האט נאכגעשריבן דעם תיקון.

דעם תיקון האט מען – ווי מ׳זאגט אין אמעריקע – אפגרעיטעדט. יעדע יאר האט ער עס בעסער געמאכט, ער האט משנה געווען דעם תיקון, און אלעס איז געווען וואויל און פיין.

"תיקון הורוויץ" א תיקון אָדער פאַרקערט?

האט זיך אבער אויסגעשטעלט אז דער תיקון (תיקון הורוויץ) האט אסאך גרייזן. מילא איז אויסגעקומען אז די סופרים האבן נאכגעשריבן דעם תיקון - מ׳רעדט פון ערליכע וואויל חשוב׳ע סופרים, ער קען זיין דער גרעסטער ירא שמים - אַז ער האט א תיקון הורוויץ פאר זיך, ער שרייבט נאך דעם תיקון, שרייבט ער גרייזיג. ממילא איז אויסגעקומען אז ס׳איז דא הונדערטער ספרי תורות היינט צו טאג אין די גאנצע וועלט וואס זענען פסול. דער בעה"ב האט באצאלט שווערע געלטער, א איד האט זיך געלאזט קאסטן שווערע געלטער, ער האט געמאכט א חינוך ספר תורה מיט גרויס פאראדע לכבודו של תורה, אָבער די ספר תורה איז פסול.

ס׳איז דא פסולים וואס מ׳קען פארריכטן, און ס׳איז דא פסולים וואס מ׳קען ניטאמאל פאַרריכטן. דאס הייסט

טאמער האט ער געמאכט א טעות אין א ווארט, צי אַז ס׳פעלט א ווארט – ס׳איז דא פסולים וואס פעלט ווערטער – אָדער איז דאָ א טעות אַז מען האָט איבערגעדרייט, מ׳דארף – לאָמיר זאָגן – שרייבן א ח׳ און א ת׳ האט ער געשריבן א ת׳ און א ח׳. דאס איז טאַקע פסול, אבער דאס קען מען פאַררעכטן. מ׳מעקט עס אויס מ׳שרייבט אריין ווי אזוי ס׳קומט.

אָבער ס׳זענען דא פסולים וואו דער תיקון הורוויץ האט געמאכט טעותים לגבי מקדש זיין א שם. נישט יעדע שם איז קודש, וועו ס׳איז דעם אויבערשטענס נאמען איז עס קודש, אָבער – למשל – דער פסוק "ועבדתם אלהים אחרים" וואס דער אלהים מיינט דאך א אַפגאָט, און דאָס איז חול, דאס איז נישט קודש, און דאס טאר מען נישט מקדש זיין. מ׳טאר נישט מקדש זיין א שם וואס איז נישט קודש. ווידער זענען דא שמות וואס איז א ספק. אברהם אבינו האט געריעדט צו די מלאכים האָט ער זיי געזאָגט "א׳ד׳נ׳י׳ אל נא תעבור מעל עבדך" זאגט רש"י צוויי פשטים, איין פשט זאגט רש"י אז ס׳איז קודש, און איין פשט זאגט ער אז ס׳איז חול. און וואס איז דאס, איז דאס קודש צי ס׳איז חול, דאס קען זיין א ספק (להלכה נעמט מען אן אז ס׳איז קודש).

יעצט אויב דער תיקון האט געהייסן אויף א שם וואס איז קודש, און ער האט אָנגעצייכנט אז דאס איז נישט קודש, דער סופר האט דאס נאכגעשריבן און ער האט נישט מקדש געווען איז דאס נישט כשר. וואס זאל מען יעצט טוהן, דארף מען די גאנצע יריעה איבערשרייבן, מ׳קען דאס נישט אויסמעקן, א אנדערע ווארט קען מען אויסמעקן.

דאס איז יעצט די איבערקערעניש אין די וועלט, א גרויסע איבערקערעניש אין די אידישע וועלט.

הלכה למעשה, בודק זיין ספרי תורה

....וועגן דעם, איך רעדט דא אין דעם ביהמ"ד, אָבער איך וויל רעדן צו אלע אונזערע בתי מדרשים די בכל אתר ואתר, צו אלע גבאים פון אלע בתי מדרשים. יעדער איד וואס האט אריינגעגעבן א ספר תורה פון שנת תשע"ח אהן און וויטער, זאל אנפרעגן דעם סופר וועמען ער האט פארטרויעט צו שרייבן זיין ספר תורה "וועלכע תיקון האסטו געגנוצט?".

איך האב אויך געשריבן א ספר תורה במשך פון די צייט און איך האב שוין אנגעפרעגט מיין סופר "וועלכן תיקון האסטו געגנוצט?". ער האט מיר געענטפערט ער האט גענוצט דעם תיקון דאַווידאָוויטש.

אזוי דארף יעדער איד וואס האט געשריבן א ספר תורה, אנפרעגן זיין סופר, און טאמער איז עס געגאנגען דורך א מעקלער זאל ער נעמען דעם מעקלער און פרעגן, איך וויל וויסן פון מיין סופר וועלכע תיקון ער האט גענוצט. אויב האָט גענוצט 'תיקון הורוויץ' טאר מען נישט ליינען אין די ספר תורה, ווייל אסאך זענען פסול.

וואס דארף מען טוהן? מ׳דארף עס בודק זיין! די מעשה איז דאך אזוי, מ׳האט דאך עס בודק געווען, אבער דער קאמפיוטער כאפט נישט אויף אלע גרייזן, איז עס א ספר שאינה מוגה, טאר מען נישט ליינען דערין!.

וועגן דעם וויל איך זאגן פאר אלע גבאים פון אלע בתי מדרשים, איך רעדט יעצט צו אלע גבאים איבעראל, יעדער גבאי יעדע ביהמ"ד, ס׳קומט שבת מ׳דארף ליינען – איך רעדט שוין נישט די אנדערע וואך וואס איז פרשת זכור, און ס׳דארף זיין א כשר׳ע ספר תורה – נאר יעדע וואך דארף זיין א כשר׳ע ספר תורה, און יעדן טאג וואס מ׳ליינט דארף זיין א כשר׳ע ספר תורה. אלע גבאים אין די בתי מדרשים זאלן זען אכטונג צו געבן, אז מ׳נעמט ארויס שבת א ספר תורה זאל דאס זיין א כשר׳ע ספר תורה.

מ׳דארף זען, וואס מ׳קען פאררעכטן זאל מען פאררעכטן אויף דער אופן וואס ס׳איז שייך. ס׳וועלן זיין שוועריגע שאלות, שמות וואָס מ׳האָט יא מקדש געווען אָדער נישט מקדש געווען. דאס וועל איך שוין איבערלאזן שפעטער פאר די מורי הוראות צו פסק׳ענען אויף די ספרי תורות. אבער ביז דערווייל, יעדע ביהמ"ד וואס האט געשריבן א ספר תורה, זאל געווארויר ווערן אויף זיין ספר תורה צי ס׳איז כשר צי ס׳איז נישט כשר, און ווי אזוי מ׳קען עס פאררעכטן, און ווי אזוי מ׳דארף עס פאררעכטן.

איך נוץ אויס די געלעגענהייט דא, וויל איך רעדט יעצט דא ברבים, וויל איך עס אויסנוצן צו רעדן פאר אלע אנשי שלומינו די בכל אתר ואתר.

דער אייבערשטער זאל העלפן מ׳זאל מקיים זיין מצות ומעשים טובים, בתכלית הכשרות, מ׳זאל האבן סייעתא דשמיא, ערליכע אידן ווילן זיין ערליך, אידן לאזן זיך קאסטן גרויס געלט מקיים צו זיין מצות ומעשים טובים, מ׳זאל האבן סייעתא דשמיא מ׳זאל עס קענען מוציא זיין מכח אל הפועל.

דברי הכנה לקראת יום הפורים הבעל"ט
לתלמידי המתיבתא הק' בקרית יואל יע"א

אצל שיעור תהילים יום ב' ויקרא תשפ"ד לפ"ק
בהיכל המתיבתא – סניף דברי יואל – קדית יואל יצ"ו

דוד המלך זאגט אין תהלים קאפיטל יט פסוק ב' גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב, שגיאות מי יבין מנסתרות נקני. האב איך געקלערט אזוי, אויפן פסוק והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה זאגט רש"י מצות קלות שאדם דש בעקביו, מצות קלות וואס א מענטש טרעט מיט די פיס, בעפאר דעם שטייט אין פסוק (יט, ב) פקודי ה' ישרים משמחי לב, פקודי ה' די געזעצן פונעם אייבערשטן ישרים זענען רעכטפארטיג, ישר זענען פיל מיט יושר, משמחי לב זיי זענען משמח א הארץ, פקודי ה' ישרים 'ישרים' איז א לשון רבים, ס'איז ישר בעיני ה' און ישר בעיני האדם, תפארת לעושיה ותפארת לו מן האדם, און אויף דעם זאגט דוד המלך גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב, בשמרם עקב רב אז מען היט דעם עקב רב, והיה עקב די מצות קלות שאדם דש בעקביו, דאס איז גם עבדך נזהר בהם, מען דארף זען אפצוהיטן די אלע מצות שאדם דש בעקביו.

עס קומט יעצט חודש אדר ב', דאס איז דער חודש אדר שמרבין בו בשמחה, דאס מיינט שמחה בכפלים, ווייל שוין אינעם ערשטן חודש אדר דארף מען מרבה זיין בשמחה, קומט אויס אז דעם צווייטן חודש אדר דארף מען מרבה זיין בכפלים, דאס איז פקודי ה' ישרים משמחי לב, דער הדר קבלוהו בימי אחשורוש משמחי לב דאס ברענגט ארויס די שמחה, פורים איז דער קלימאקס ווען עס קומט ארויס, עס גייט אזוי מען איז מרבה בשמחה און מרבה בשמחה ביז עס קומט דער יום טוב פורים.

גאנץ כלל ישראל איז מרבה בשמחה, זקנים עם נערים, ובפרט בחורים, חייב אדם לבסומי בפוריא מען דארף זיך משמח זיין, מען דארף זיין מבוסם. מנהג ישראל אזוי ווי מרדכי הצדיק האט מתקן געווען אז מען דארף געבן מתנות לאביונים גייט מען ארום נאך געלט, אזוי איז געווען דער מנהג אלע יארן מקדמת דנא אז אידן זענען געגאנגען נאך געלט פורים, "ובפרט בחורים", אין צאנז איז דאך געווען דער הייליגער דברי חיים דער גרויסער בעל חסד, און ער האט געפירט טיש, און אז ער האט געזען א אינגערמאן ביים טיש האט ער געפרעגט וואס טוט א אינגערמאן ביים טיש, א אינגערמאן דארף גיין נאך געלט פורים.

ישראל קדושים הן, נתבעים ונותנים, גרויסע סכומים ווערט אויסגעטיילט אינעם טאג פון פורים, די ימי השמחה, מען דארף גיין נאך געלט און בחורים אודאי, מנהג ישראל אז מען גייט טאקע נאך געלט, און מען דארף צו זיין בשמחה, מען דארף זיין מבוסם, אבער ווען מען גייט נאך געלט, די מצות קלות שאדם דש בעקבי"ו, דארף מען זען אז עס זאל זיין והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה, עס איז טאקע מצות קלות שאדם דש בעקביו אבער עס דארף אויך צו זיין תשמעון את המשפטים האלה, מען זאל זיך האלטן צו די פקודי ה' ישרים, ישר בעיני ה' און ישר בעיני האדם, מען דארף גיין נאך געלט מיט א שיינעם געהויבענעם התנהגות, די וועלט זאגט א ווערטל וואס ביים ניכטערן איז אויפן לונג איז ביים שיכור'ן אויפן צונג, ס'איז נכנס יין יצא סוד, ס'ברענגט ארויס דאס פנימיות פון א מענטש, א ערליכער געהויבענער בחור ווען ער איז מבוסם ברענגט עס ארויס זיין ערליכקייט זיין געהויבנקייט, זיין יראת שמים זיין תורה וואס ער האט געלערנט, מען זעט אז דאס איז א בחור א בן תורה, א חסידישער בחור, דאס פנימיות קומט ארויס פון אים, טאמער איינער איז חלילה פארקערט קומט ארויס דאס פארקערטע,

דאס ברענגט ארויס וואס א אנדערע מאל פארדעקט ער, דאס וועלט יעצט נתגלה.

מען גייט נאך געלט, מען דארף גיין מיט נימוס און מיט דרך ארץ, מען קומט אריין צו א איד אין שטוב דארף מען זיך אויפירן אהרנטליך נישט חלילה להיפך, טאמער פירט מען זיך אויף ווי עס דארף צו זיין, ווי א געהויבענער בחור פירט זיך אויף, איז שם שמים מתאהב על ידו, ער ברענגט ארויס פון זיין אויפפירונג א קידוש השם, מען זעט א ערליכקייט א געהויבנקייט פונעם בחור, און טאמער נישט איז דאס פארקערטע, און אחד שוגג ואחד מזיד בחילול ה', און אויף דעם זאגט דוד המלך ווייטער אין פסוק גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב, שגיאות מי יבין, די שגיאות, אסאך טעותים אסאך שגיאות וועלט געמאכט אין פורים, מען שעמט זיך נאכדעם וואס מען האט געזאגט, ווי אזוי מען האט זיך אויפגעפירט, מען דערמאנט זיך, צו אנדערע דערמאנען דאס התנהגות פון א בחור וואס איז געווען שלא כהוגן אויב עס איז געווען שגיאות, מען שעמט זיך פאר זיך אליין.

מען דארף זען מען קומט אריין אין א שטוב און מען איז מבוסם און מען גייט נאך געלט, עס זאל זיין דערהויבן, די ניגונים דארפן זיין דערהויבן, די שירים די ריקודין, בשמרם עקב רב, די מצות קלות שאדם דש בעקביו, אז א איד זעט חסידישע בחורים און ער קומט פארציילן איך האב געהאט ביי מיר א קבוצה פון איידעלע בחורים מאכט מען א ברכה הטוב והמטיב, און טאמער איז עס א קבוצה וואס פירט זיך אויף שלא כהוגן איז עס א חרפה און א בושה.

איך וויל בעטן יעדן בחור, בחורים בכלליות וואס גייען אין א קבוצה, און יעדן בחור בפרטיות, ס'זאל זיין די שירה וזמרה און די ריקודין אזוי ווי עס פאסט זיך פאר ערליכע בחורים, בחורים יראי ה', וואס זיצן א גאנץ יאר און זענען עוסק בתורה, די קאפ ליגט זיי אין הוויות דאביי ורבא, נאר ניגונים פון חסידישע אידן, חסידים ואנשי מעשה, חס ושלום זיך לאזן וואויליגין מיט ניגונים פון קלים, פון פוחזים וריקים, נישט וועט מען איז אין א שטוב און נישט וועט מען פארט אין די גאסן, עס איז אויסגעקומען שוין צו רעדן פורים קטן ברבים, מ'האמיר געהערדט באריכות בגנות פון די געמיינע מוזיק דאס צושפילן, וכהנה וכהנה, וואס דאס ברענגט מיט זיך מיט, מען דארף נישט נאכאמאל איבערחזר'ן די אלע ענינים.

איך וויל נאר זאגן מען האט געשטעלט גבאים אויף אלע חבורות זיי זאלן זיין עומד על המשמר אז עס זאל זיין א געהויבענע יו"ט, און טאמער איז דא חלילה איין פורץ גדר וויל איך בעטן די איבריגע בחורים וואס זענען אין די קבוצה **אז מען זאל מוחה זיין און מען זאל זען אז עס זאל זיין געהויבן און אידל, עס זאל זיין א הייליגע יו"ט, עס זאל זיין מיט א עזות דקדושה מען זאל זיך נישט לאזן אראפשלעפן פון אפאר שוואכע בחורים.**

איך וויל בעטן די נגידים המתנדבים בעם, אז עס קומט אריין א איידעלע קבוצה, א איידעלע חבורה, וואס זיי פירן זיך אויף איידל, זאלן זיי ארויסווייזן א פנים שוחקות פאר זיי, מען געט דאך געלט, זאל עס זיין ברוח נדיבה לכבוד דעם וואס זיי זענען איידל, און טאמער זעט מען פארקערט, זאל מען זיי זאגן, און מעורר זיין, איך בעט דיר ביי מיר אין שטוב זינגט מען נאר ניגונים פון יראי ה' וחושבי שמו, ישראל קדושים הן נתבעים ונותנים.

דער אייבערשטער זאל העלפן אז גאנץ כלל ישראל זאל זיין אינעם כלל פון קדושים תהיו, דער אויבערשטער זאל העלפן אז מען זאל זיך קענען משמח זיין דעם יו"ט פורים, עס זאל משפיע זיין שמחה אויף א גאנץ יאר, שמחה של מצוה, שמחה של קדושה, שמחה פון התרומות הנפש, מיט א דערהויבענקייט, דער הדר קבלוהו בימי אחשורוש זאל זיך אנזען אויף אלע רמ"ח איברים און אויף אלע שס"ה גידים, דער אויבערשטער זאל העלפן אז מען זאל זוכה זיין צו השפעות קדושות בגשמיות וברוחניות, ביז מ'וועל מיר זוכה זיין צו די גאולה שלימה, במהרה בימינו אמן.

Cong. Yetev Lev
D'Satmar
קהל יטב לב
ד'סאטמאר
Central Office 59 Lee Ave. Brooklyn NY 11211
Tel. 718-302-6200 / Fax. 718-486-2472
בעזהשי"ת
ליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר
וימי הפורים האלה
לא יעברו מתוך היהודים
וזכרם לא יסוף מזרעם
בשמחה ובטוב לבב בעזרינו ביומים הקדושים והשמחים
בשמחתן של ישראל ימי הפורים האלה
הנו מזמינים את כל הקהל הקודש הזה העומדים בעזרת,
חברי קהלתינו הקדושה חסידים ואנשי מעשה זקנים עם נעריס,
להתעלס ולשמוח בגילה ורנה בשמחה של מצוה
ובראשינו מולבינו
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
אשר יערוך בעז"ה במקהלות עם קדושים
שלחן הטהור
סעודת שושן פורים
עולו אתו ואחבשו כולנו בני איש אחד לשמוח לכבוד היום בהדרה עילאה
כטוב לב המלך, להמשיך קדושת היומים האלו לכל השנה
ביום שושן פורים
יום ב' פרשת צו הבעל"ט
בשעה 6:00 לפנות ערב
תפלת מנחה בשעה 5:45
בהיכל בית המדרש הגדול
14 Hooper Street
סעודת שושן פורים כיד הגבר, טוכן רחב הקרב
כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א
ישמיע דברות קודש אמרות טהורות ופרידים בתוקפו של נס ובגדול קדושת וסגולת היום
בדרגים מגעמי פה ולשון ישמחו לכבוד היום
שירה שמחה ורהלה בקול מלת ורנן
בתופים ובמחולות לקול תרועת כלי זמר ומזמרים
בברכת שמחת פורים
הנהלת הקהלה